

**Міністерство освіти і науки України
Заклад вищої освіти
«Подільський державний університет»
Навчально-науковий інститут бізнесу і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та технологій електронного
бізнесу
Університет Данубіус (Словацька Республіка)
Комратський державний університет (Республіка Молдова)
Університет Яна Амоса Коменського (Республіка Чехія)
Варшавський університет наук про життя (Польща)
Політехнічний університет Картахени (Іспанія)**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І
ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ, КОНТРОЛЮ Й ОПОДАТКУВАННЯ
В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VIII Міжнародної науково-практичної конференції
09 листопада 2023 року**

Кам'янець-Подільський - 2023

Міністерство освіти і науки України
Заклад вищої освіти
«Подільський державний університет»
Навчально-науковий інститут бізнесу і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та технологій електронного
бізнесу
Університет Данубіус (Словацька Республіка)
Комратський державний університет (Республіка Молдова)
Університет Яна Амоса Коменського (Республіка Чехія)
Варшавський університет наук про життя (Польща)
Політехнічний університет Картахени (Іспанія)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І
ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ, КОНТРОЛЮ Й ОПОДАТКУВАННЯ
В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VIII Міжнародної науково-практичної конференції
09 листопада 2023 року

Кам'янець-Подільський – 2023

*Рекомендовано до опублікування вченою радою Закладу вищої освіти
«Подільський державний університет»
(протокол № 10 від 30 листопада 2023 року)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

СВИНОУС Іван Вікторович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування Білоцерківського національного аграрного університету

РУДИК Володимир Касянович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Володимир ІВАНИШИН., доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН, ректор Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

Оксана БЯЛКОВСЬКА, доктор економічних наук, професор, проректор з навчальної, науково інноваційної та міжнародної діяльності Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

Ірина ЯСІНЕЦЬКА, доктор економічних наук, професор, академік академії наук вищої освіти України, проректор з навчальної роботи ЗВО «ПДУ»

Микола МІСЮК, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, директор навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів ЗВО «ПДУ»

Юлія ГАЙБУРА, кандидат екон. наук, доцент, відповідальна з наукової та міжнародної діяльності навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів ЗВО «ПДУ»

Інна ЦВІГУН, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу ЗВО «ПДУ»

Валентина БОРКОВСЬКА кандидат екон. наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу ЗВО «ПДУ»

Олександр БУРЛАКОВ, кандидат екон. наук, доцент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу ЗВО «ПДУ»

Наталія СЕМЕНИШЕНА, доктор екон. наук, професор кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу ЗВО «ПДУ»

Світлана САВІЦЬКА, кандидат екон. наук, доцент, асистент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу ЗВО «ПДУ»

Світлана СТЕНДЕР, кандидат екон. наук, доцент, асистент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу ЗВО «ПДУ»

Інна БАЛЛА, кандидат екон. наук, асистент кафедри обліку, оподаткування та технологій електронного бізнесу ЗВО «ПДУ».

А 38 Актуальні проблеми теорії і практики бухгалтерського обліку, аналізу, контролю й оподаткування в Україні: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку: зб. наук. праць VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 09 листопада 2023 року / за наук.ред. ректора, доктора економічних наук, професора В. Іванишин. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2023. 168с.

Збірник містить наукові доповіді VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми теорії і практики бухгалтерського обліку, аналізу, контролю й оподаткування в Україні: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку» (09 листопада 2023 р.), з питань обліково-інформаційного забезпечення систем управління підприємствами, організації й удосконалення фінансового, управлінського та податкового обліку, подолання проблемних питань розвитку економічного аналізу, аудиту і контролю.

УДК 37.017: 101

*Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей.
Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.*

© Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2023

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Інна БАЛЛА, Володимир МІХАЛЬСЬКИЙ. Вплив внутрішньогосподарського контролю на діяльність підприємства	7
Валентина БОРКОВСЬКА. Особливості обліково-інформаційного забезпечення індустриальних парків на базі м'ясопереробних підприємств України	9
Денис БУЧКОВСЬКИЙ. Бухгалтерський облік малоцінних та швидкозношуваних предметів та його особливості	11
Олеся ГАВРИК, Сергій ЛУБСЬКИЙ. Методичні підходи до формування управлінської звітності сільськогосподарських підприємств	14
Тамара ГЕРАСИМОВА, Альона ГОДОВАНЮК. Бухгалтерський облік – надійний фінансовий тил суб'єктів господарювання в умовах війни	16
Наталія КОРЕЦЬКА. Організація первинного документообігу аграрного підприємства	19
Марія ЛІТВІНОВА. Бухгалтерський облік як інформаційне джерело контролю, аналізу, оподаткування та управління в Україні	22
Олег ОЛЕКСЕНКО. Особливості групування статей витрат в галузі рослинництва	23
Анастасія РОМАНЮК. Напрями удосконалення обліку грошових коштів підприємства	26
Дмитро САДОВІНСЬКИЙ, Ангеліна ПАЧИС. Удосконалення обліку власного капіталу підприємства	28
Іван СВИНОУС, Валентин ТАРАТАЙКО. Організаційні підходи до формування обліково-аналітичної системи сільськогосподарських підприємств	30
Ольга СВИРИДА. Оптимізація розрахунків з дебіторами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства	33
Наталя СЕМЕНИШЕНА. До питання про кодекс етики бухгалтерів	36
Юлія СЛОБОДЯН. Економічна сутність заробітної плати та підходи до її визначення	38
Катерина СТЕЦЮК. Особливості формування облікової політики сільськогосподарських підприємств	41
Наталія СУРНИК. Теоретичні засади управління оборотним капіталом підприємства	45
Олександра СУЩИК. Облік формування та використання прибутку на підприємстві, як один із найважливіших аспектів фінансового управління	47
Іван ТРІСКА, Світлана СТЕНДЕР. Удосконалення класифікації витрат виробництва рослинництва	49
Олександр УСИК. Організація обліку процесу реалізації готової продукції	52

Надія ХОРУНЖАК. Облік в державних установах Республіки Польща: специфіка та принципи	55
Інна ЦВІГУН. Фінансовий та управлінський облік в діяльності підприємства	58

СЕКЦІЯ 2. АУДИТ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ганна СКИБА, Оксана ЦІМОШИНСЬКА. Фундаментальні принципи професійної етики аудитора	61
Олександр БУРЛАКОВ, Олена ЯРОЩУК. Аудит прибутку як засіб підвищення ефективності управління підприємством	63

СЕКЦІЯ 3. DIGITAL-ІННОВАЦІЇ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ, АУДИТІ ТА ОПОДАТКУВАННІ

Наталія БОРОВИК. Підвищення рівня фінансової грамотності – виклик сучасності	68
Олександр БУРЛАКОВ, Дарина КОВТУНЕНКО. Нейромережеві технології в облікових записах і передаванні інформації	71
Наталія КОСТЕНЮК. Проблеми та перспективи розвитку обліку в умовах цифрової економіки	74
Ірина МАЗОРЧУК. Використання інноваційних технологій в умовах дистанційної освіти	76
Світлана СТЕНДЕР, Олександр ОЛЕКСЕНКО. Цифрові технології – це майбутнє людства	77
Діана ПАПУНІЦЬКА. Digital-інновації в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні	80
Максим ПЕТРУК. Особливості інфраструктурного забезпечення інноваційного розвитку	82
Анжеліка РАТУШНЯК. Інноваційні технології бухгалтерського обліку	84
Вадим САПИЛА. Управління логістичним інформаційним простором підприємств	86
Світлана СТЕНДЕР. Розвиток електронної комерції в сучасних умовах трансформації економіки	88
Денис ЯБЛОНСЬКИЙ. Ефективні управлінські рішення та інтелектуальні системи	90

СЕКЦІЯ 4. СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Валентина БОЛЕХІВКА. Комунікація в публічному адмініструванні: труднощі та бар'єри в комунікації	93
Сергій ДІДУХ. Розвиток корпоративних форм бізнесу	96
Елла ДОБРОВОЛЬСЬКА. Організація збутової діяльності м'ясопереробних підприємств	99
Нонна КОВАЛЬ, Вікторія ЗБРИСЬКА. Мотиваційна спрямованість працівників	102

Наталія КОРЖЕНІВСЬКА, Ілля ОСАДЧУК. Системність управління ризиками як складова соціально-економічного розвитку регіону	105
Василь КОВТОНЮК. Ринкова інфраструктура як основний елемент ринку	108
Володимир КРИЖАНІВСЬКИЙ. Інформаційне суспільство як джерело сигналів для формування управлінської стратегії розвитку підприємництва	111
Юрій КУРИЛО. Делегуванні повноважень і відповідальність в діяльності менеджера	114
Єгор ЛАТОШКІН. Концептуальні підходи до дослідження мотивації персоналу державних органів та установ	116
Дмитро ЛЮТИЙ. Ресурсний потенціал сільських територій, як економічна категорія	118
Володимир МАТІЯШ. Організаційно-економічний механізм розвитку підприємств агропродовольчої сфери	120
Леся ПЕТРУК. Особливості розвитку ринку м'яса	123
Анастасія ПІЧКУР. Ефективність використання інформаційних технологій у міжнародному бізнесі	125
Сергій РОМАНЧУК. Науково-технічний прогрес – основа економічного зростання аграрного виробництва	127
Юлія ТЕРЕЩЕНКО, Алла ПЕЧЕНЮК. Фінансові механізми розвитку малих підприємств	132
Анатолій ЦВІГУН. Стан молочного скотарства в Україні	134

СЕКЦІЯ 5. ФІНАНСИ ТА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН

Світлана БУРДЕНЮК. Пенсійна система України в умовах війни	136
Віта ГАВРИЛЮК, Андрій КОУЦУН. Проблематика реформування пенсійного забезпечення в контексті Євроінтеграції та війни	138
Юлія ГАЙБУРА. Аналіз доходів підприємства: методичні підходи	140
Ірина ГЛЬОС. Світовий досвід реформування пільгового оподаткування фізичних осіб	143
Артем ЛАЛАК. Тренди розвитку фінансової системи України: відповідність світовим тенденціям	147
Артем ЛАЛАК. Стратегічні підходи в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства	149
Світлана ОГАНЕСЯН. Фінансування туристичного бізнесу в умовах інституціональних змін	152
Юрій СТАНГРЕТ. Зарубіжний досвід у сфері пенсійного забезпечення	154
Богдана ПЕТРУК, Павліна ФУГЕЛО. Адаптація законодавчої бази публічних закупівель до умов введення воєнного стану в Україні	157
Світлана САВІЦЬКА. Інвестиційна діяльність в умовах війни	161
Павліна ФУГЕЛО. Вплив ПДФО з військовослужбовців на доходи бюджетів ОТГ та доходи державного бюджету	164
Тарас Матвійв. Фінансування оборотних активів підприємства	166

СЕКЦІЯ 1
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО
КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В
УКРАЇНІ

ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ
НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Інна БАЛЛА

*канд. екон. наук., асистент кафедри обліку, оподаткування
та технологій електронного бізнесу,*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

Володимир МІХАЛЬСЬКИЙ

здобувач ОС «Магістр»

спеціальність «Облік і оподаткування»

*Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

Ключові слова: внутрішньогосподарський контроль, система внутрішньогосподарського контролю, цілі внутрішньогосподарського контролю.

Внутрішньогосподарський контроль необхідний для успішного функціонування підприємства, удосконалення господарського механізму, збільшення виробництва продукції та механізму управління усіма ланками діяльності.

Ефективна діяльність підприємства забезпечується дієвою системою внутрішньогосподарського контролю. На неї покладаються важливі функції щодо виявлення та попередження небезпек у діяльності підприємства під час здійснення господарської діяльності.

Система внутрішньогосподарського контролю забезпечує ефективну діяльність підприємства, відповідність прийнятих управлінських рішень змінам зовнішнього середовища та внутрішнім можливостям підприємства [1].

Внутрішньогосподарський контроль - систематична перевірка посадовими особами підприємства, в межах їх компетенції:

- дотримання вимог законодавства;
- розпоряджень керівника підприємства;
- повноти й точності відображення в бухгалтерському обліку фактів виробничо-фінансової діяльності для запобігання помилок і перекручувань в обліку та звітності;
- ефективного та раціонального використання активів;
- фактів зловживань та розкрадань.

Система внутрішньогосподарського контролю допомагає виконавчому органу налагодити контроль за діяльністю структурних підрозділів підприємства, встановити, чи ефективно використовуються ресурси, контролювати виробничі ризики та вчасно приймати рішення щодо їх недопущення.

Цілям внутрішньогосподарського контролю має відповідати ефективна система бухгалтерського обліку, що є одним з важливих елементів системи внутрішньогосподарського контролю [2].

Виходячи з того, що одним із шляхів удосконалення внутрішньогосподарського контролю є посилення контрольних функцій бухгалтерій, при розробленні внутрішніх стандартів підприємства повинні дотримуватися певні вимоги:

- взаємне погодження контрольних дій, що здійснюють бухгалтери на різних ділянках фінансово-господарської діяльності;
- розмежування контролю по зустрічних операціях між різними виконавцями;
- закріплення постійних контрольних функцій, що виконуються окремими фахівцями;
- визначення періодичності разових контрольних дій, таких як зіставлення розрахунків, тематичні перевірки, участь у проведенні інвентаризацій тощо.

Система внутрішньогосподарського контролю чи її елементи існують в кожному підприємстві. Однак в деяких підприємствах вона функціонує ефективно, а на інших – ні. На одних підприємствах до організації та підтримання системи контролю керівництво відноситься позитивно, на інших - ця система діє стихійно, вона складається незалежно від волі і цілеспрямованих дій керівництва [3].

Таким чином, продовжує існувати потреба удосконалення системи внутрішньогосподарського контролю у діяльності підприємств. Якщо керівник є прогресивним та прагне підвищити ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства, то він зацікавлений у строгому контролі не тільки за використанням активів, а й за роботою управлінського апарату.

Дослідження стилю управління підприємств нашої країни свідчить про те, що у процесі внутрішньогосподарського контролю об'єктами спостереження є не самі по собі ресурси, а певні дії людей, які відповідальні за ефективне збереження і раціональне використання засобів виробництва, трудових ресурсів та дотримання законності у виробничому процесі.

Отже, при визначенні впливу та ролі внутрішньогосподарського контролю на діяльність підприємства, а також напрямів його розвитку в управлінні, необхідно виходити з того, що сама система управління - є визначальним та провідним елементом господарського механізму, а система внутрішньогосподарського контролю - є складовою ланкою, що забезпечує його. Функціонування ефективної системи внутрішньогосподарського контролю забезпечує зведення до мінімуму можливості прийняття неправильних рішень, появи збитків, та забезпечує протидію виникненню помилок в фінансово-господарській діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Мельник А.О. Організація системи ефективного внутрішнього контролю на підприємстві. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/7.pdf (дата звернення 03.11.2023 р.).
2. Бугай Н.О. Внутрішньогосподарський контроль як сегмент системи управління підприємством: сучасний стан та пріоритети розвитку. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197268572.pdf> (дата звернення 03.11.2023 р.).
3. Сагайдак Р.А. Організація внутрішнього аудиту і оцінка його ефективності в сільськогосподарських підприємствах. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/organizaciya-vnutrishnogo-audit-u-i-ocinka-yogo-efektivnosti-v-silskogospodarskih-pidpriemstvah.html> (дата звернення 03.11.2023 р.).

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ НА БАЗІ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Валентина БОРКОВСЬКА

*к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та
технологій електронного бізнесу,
ЗВО Подільський державний університет,
м. Кам'янець-Подільський*

Відповідно до Закону України «Про індустріальні парки» № 5018-VI зі змінами та доповненнями (поточна редакція від 17.09.2023 року) індустріальний парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, переробки промислових та/або побутових відходів (крім захоронення відходів), альтернативної енергетики, зберігання енергії, а також науково-технічну діяльність, діяльність у сфері інформації і електронних комунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку [2].

Відповідно до статті 4. «Основні засади створення і функціонування індустріальних парків» Закону України № 5018-VI п. 4.

Функціонування індустріальних парків спрямоване на:

- 1) залучення інвестицій та розвиток економіки України;
- 2) вирівнювання економічного розвитку регіонів та підвищення якості життя населення України;
- 3) запровадження інноваційних та енергозберігаючих технологій;

- 4) створення нових робочих місць;
- 5) сталий розвиток та захист навколишнього природного середовища.

Успішний досвід реалізації індустріальних парків на території Західної Європи, США, країн Азії та Східної Європи, як фактор прискореного економічного розвитку стає критичною необхідністю впровадження на території України в умовах воєнного стану [6].

За результатами аналізу діяльності підприємств з переробки продукції тваринництва та виробництва м'ясопродукції у розрізі асортиментних груп нами встановлено, що за період введення воєнного стану в Україні більшість суб'єктів господарювання, що розташовані на тимчасово-окупованих територіях були зруйновані. Щодо підприємств Західного регіону, то, до прикладу, м'ясопереробні підприємства Хмельницької та Тернопільської областей, частково призупинили свою діяльність ще під час COVID-пандемії, коли витрати номінальної потужності не покривались доходністю від реалізації основних видів продукції.

З урахуванням критичної необхідності забезпечення населення товарами першої необхідності, де в структурі споживчого кошика за даними Міністерства фінансів станом на 20 жовтня 2023 року вартість 1 кг. м'яса складає 149 грн. [3], виникає потреба у перезапуску роботи цілісних майнових м'ясопереробних комплексів націлених на постачання якісної продукції вітчизняного виробництва по всіх регіонах України.

Така трансформація можлива шляхом реєстрації статусу учасника індустріального парку, що відкриває можливість оновлення застарілого виробничого обладнання на умовах преференцій митного оформлення відповідно до Закону України «Про індустріальні парки», Митного та Податкового кодексів України та Порядку ведення Реєстру індустріальних парків, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 27 від 19.01.2022 року [2].

При цьому, важливою складовою належного формування концепції та реєстрації набуття статусу індустріального парку є достовірне та своєчасне обліково-інформаційне забезпечення діяльності встановленої керуючої компанії та підготовка конкурсної документації [1].

Зокрема, за умови дотримання вимог такого типу формувань та позитивного рішення щодо включення м'ясопереробних підприємств Західного регіону до зареєстрованого ІП «Західноукраїнського промислового ХАБу», який внесений до Реєстру індустріальних (промислових) парків відповідно до Розпорядження КМУ № 1014-р від 11.11.2022 р. має бути проінформований Департамент Інвестицій, інновацій та інтелектуальної власності Міністерства економіки України [7].

Важливу функцію для збереження «привілейованого» статусу забезпечує вчасне звітування перед відповідним керуючим органом на відповідність концепції створення індустріального парку його практичній діяльності. В першу чергу, це стосується забезпечення принципу прозорості щодо обліку залучених кредитних коштів в частині відшкодування відсотків, а також дотримання порядку надання коштів на безповоротній основі для облаштування

індустріальних парків та забезпечення будівництва об'єктів суміжної інфраструктури, необхідних для створення та функціонування індустріальних парків.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Про індустріальні парки : Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>
3. Портал Мінфін URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/wares/prods/>
4. Укрінформ URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3645955-industrialnim-parkam-kompensuvatimut-vitrati-na-pidklucenna>
5. Економічна правда URL: <https://www.epravda.com.ua/news>
6. Delo.ua URL: <https://delo.ua/business/industrialni-parki-comu-u-nas-ne-tak-yak-v-sviti-422713/?gclid=EAIaIQobChMIh4-m3fizggMVBu7ICh01KA>
7. Міністерство економіки України URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=bcdee48b-60c7-4cb5-8>

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Денис БУЧКОВСЬКИЙ

*Здобувач ОС «Магістр» спеціальності «Облік і оподаткування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна
Науковий керівник: докт. екон .наук., професор, Інна ЦВІГУН*

Особливе місце у виробничій діяльності підприємства займають малоцінні і швидкозношувані предмети (МШП), адже вони є засобами праці невисокої вартості з недовгим терміном служби, які відносяться до класу запасів. Малоцінні та швидкозношувані предмети суттєво відрізняються від інших видів запасів, бо МШП багаторазово беруть участь у виробництві та зберігають свою натурально-речову форму до кінця строку корисного використання. Тому нині залишається актуальним питання удосконалення обліку МШП.

Теоретико-методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про наявність та рух МШП і розкриття її у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" [2] та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [1].

Відповідно до П(С)БО 9 "Запаси" [2], малоцінні та швидкозношувані предмети визнаються активом, якщо:

- існує імовірність того, що в майбутньому підприємство отримає

економічні вигоди, пов'язані з їх використанням;

– вартість МШП може бути достовірно визначена.

У Методичних рекомендаціях, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р.№ 2 (із останніми змінами та доповненнями від 30.12.2013 р.) вказані ще два критерії визнання МШП активом:

– підприємству перейшли ризики й вигоди, пов'язані з правом власності або з правом повного господарського оперативного управління на придбані (отримані) запаси;

– підприємство здійснює управління та контроль за МШП.

Основним та єдиним критерієм віднесення активів до МШП в бухгалтерському обліку є строк їх корисного використання

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [1], для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух малоцінних та швидкозношуваних предметів, що знаходяться у складі запасів призначено рахунок 22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети".

Характеристику рахунку 22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети" наведено на рисунку 1.

Для обліку й узагальнення інформації про наявність і рух МШП, що належать підприємству, використовують рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Субрахунки до цього рахунку підприємство відкриває самостійно залежно від видів МШП за однорідними групами, встановленими виходячи з власних потреб.

За дебетом рахунку 22 відображають придбані (отримані) або виготовлені МШП за їх первісною вартістю. Облікову (балансову) вартість переданих в експлуатацію МШП показують за кредитом рахунку 22 з одночасним списанням на рахунки обліку витрат. Сюди ж потрапить списання недостач і втрат від псування таких предметів, а також інше їх вибуття

Сальдо на початок періоду	
Дт	Кт
За первинною вартістю придбані (отримані) або виготовлені МШП (+)	За обліковою вартістю відпуск МШП в експлуатацію із списанням на рахунки обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування
Сальдо на кінець періоду	

Рис. 1. Характеристика рахунку 22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"

Вартість переданих в експлуатацію МШП відображають за кредитом рахунку 22. Тобто МШП обліковують у складі активів (на рахунку 22) тільки до передачі в експлуатацію, а при такій передачі їх списують з балансу. Проте, це не означає, що їх облік на цьому повністю завершений. Надалі має бути організований оперативний кількісний облік таких предметів у розрізі місць їх

експлуатації і відповідальних осіб протягом усього строку їх фактичного використання. Робиться це з тим, щоб забезпечити збереження зазначених предметів в експлуатації.

При передачі МШП в експлуатацію та іншому вибутті їх оцінку проводять із застосуванням методів, передбачених п. 16 П(С)БО 9. Причому для всіх МШП, що мають однакове призначення й однакові умови використання, застосовують тільки один з установлених цим пунктом методів. Запаси, що вибули, списують на відповідні рахунки обліку витрат залежно від їх призначення (Дт 15, 23, 91, 92, 93, 94 – Кт 22).

Якщо МШП, придатні для подальшого використання, повертають з експлуатації на склад, їх необхідно знову оприбуткувати. Для цього роблять проводку: Дт 22 – Кт 719.

В обліку МШП є свої нюанси, які відрізняють його від обліку МНМА та виробничих запасів. Хоча є й спільні чи схожі підходи (таблиця 1).

Таблиця 1

Особливості обліку МШП

Нюанси обліку	Як це реалізовано в обліку МШП
Списання на витрати	При передачі у використання одразу відбувається списання на витрати (Дт 23, 91, 92, 93, 94 Кт 22).
Визначення первісної вартості	Аналогічно запасам. Включаємо витрати на доставку, митні платежі і т.п.
Амортизація	Відсутня
Спеціалізовані первинні документи	Так, є. Форми первинного обліку затверджені наказом Мінстату від 22.05.1996 р. № 145 (далі – Наказ № 145).
Визначення вартості при списанні	Аналогічно запасам. Як правило, використовується ідентифікована собівартість, тобто та вартість, по якій придбали (це первісна вартість).
Пооб'єктний облік з присвоєнням інвентарних номерів	Відсутній, але за бажанням на спецодяг тощо номери можна й поставити.
Кількісний облік за місцями експлуатації	Так (п. 23 П(С)БО 9)
Рахунок обліку	22
Повернення МШП	Визнається дохід (Дт 22 Кт 716). Вартість МШП береться чиста реалізаційна вартість (= ринкова без витрат на їх можливий збут) (П(С)БО 9)
Договори матеріальної відповідальності з особами, яким видано	Не потрібні
Відображення у фінансовій звітності	Запаси (або додатково вписуваний рядок “виробничі запаси”)

Незважаючи на те, що МШП та МНМА належать до малоцінних активів, ніяких послаблень у документообігу для цих груп немає. Під час введення в експлуатацію МШП списують з балансу, але організовують облік на місці використання з оформленням усієї супутньої документації.

Список використаних джерел

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (із змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 № 246 (із змінами та доповненнями) [URL:: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>]

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Олеся ГАВРИК

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

Сергій ЛУБСЬКИЙ

здобувач вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності «Облік і оподаткування»

Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

Ключові слова: управлінська звітність, сільськогосподарське підприємство, центр відповідальності, інформація, витрати.

Управлінська звітність призначена для використання в управлінні фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, при цьому її зміст, періодичність, терміни, форми і порядок складання визначаються самостійно підприємством. У цьому полягає головна відмінність формування управлінської звітності від фінансової, складання якої чітко регламентовано [1].

Методика складання управлінської звітності сільськогосподарського підприємства повинна фокусуватися на основоположних принципах системи управлінського обліку, звітності та бюджетування. Принципи організації управлінської звітності визначаються галузевою специфікою діяльності підприємства, а також особливостями роботи конкретного структурного підрозділу, центру відповідальності або сегменту діяльності. У цьому разі важливо дотримувати принципу відособленості, оскільки при визначенні місць виникнення витрат, розподілі виробничих і фінансових ресурсів відокремлено розглядається не тільки сільськогосподарське підприємство в цілому, але і його центри відповідальності.

Структуру управлінської звітності сільськогосподарського підприємства можна представити наступним чином: 1) звітність про фінансовий стан сільськогосподарського підприємства включає в себе управлінський баланс,

управлінський звіт про фінансові результати, управлінський звіт про рух грошових коштів, складений прямим або непрямым методом; 2) звітність за основними показниками діяльності сільськогосподарського підприємства, кожного структурного підрозділу, центру відповідальності, сегменту діяльності з урахуванням специфіки галузі рослинництва і тваринництва (показники ефективності закупівлі матеріальних ресурсів, зберігання, виробництва сільськогосподарської продукції, реалізації і т.д.); 3) звітність про виконання бюджетів у розрізі аналізу «план факт».

Управлінська звітність є одним із найбільш складних і важливих елементів системи управлінського обліку, звітності та бюджетування в сільськогосподарських підприємствах, оскільки, з одного боку, дозволяє керівництву підприємства визначити межі своїх можливостей в отриманні необхідних відомостей від центрів відповідальності середньої та нижчої ланок, а також можливостей інформаційної та аналітико-прогностичної служб, а, з іншого боку отримувати конкретні відомості, систематизовані належним чином, у зручній для користувача формі. При цьому управлінська звітність є результатом діяльності системи управлінського обліку, звітності та бюджетування [2].

Процес впровадження управлінської звітності в сільськогосподарському підприємстві характеризується виникненням численних ситуацій, коли необхідно приймати рішення з питань стандартизації й уніфікації облікових процедур, фінансування впроваджуваних проєктів, що вимагає наявності групи оперативного реагування. Якщо сільськогосподарське підприємство має складну структуру, тоді необхідна наявність додаткового персоналу, який забезпечує розробку та підтримку в актуальному стані облікових управлінських стандартів.

Нами обґрунтовано алгоритм побудови управлінської звітності в сільськогосподарському підприємстві, який охоплює наступні етапи: 1) визначення центрів витрат, відповідальних за виконання певного обсягу робіт; 2) розподіл статей витрат по кожному центру відповідальності за принципом контрольованості витрат; 3) забезпечення конгруентності показників управлінських звітів із бюджетними планами; 4) призначення відповідальних працівників за надання управлінської звітності; 5) аналіз відхилень фактичних показників від планових з метою визначення необґрунтованих витрат, встановлення можливих шляхів запобігання відхилень, що негативно впливають на фінансовий результат сільськогосподарського підприємства [3.].

Управлінська звітність центрів відповідальності витрат сільськогосподарського підприємства, сформована за запропонованим алгоритмом, дозволить задовольнити інформаційні потреби внутрішньогосподарського управління, оперативно контролювати витрати на різних рівнях управління, оцінювати діяльність підрозділів за результатами аналізу форм звітності.

На основі цих даних можлива розробка і вищий рівень аналітичності форм управлінської звітності залежно від вимог керівників. З метою забезпечення керівництва інформацією про рівень фактичних витрат, а також для визначення суми покриття за окремими бізнес-процесам пропонується у межах управлінської звітності готувати звіт, який відображає внесок кожного центру відповідальності у

формування фінансового результату діяльності сільськогосподарського підприємства.

Даний звіт дозволить визначати внесок кожного центру відповідальності до загального прибутку сільськогосподарського підприємства, встановлювати нижні межі цін, ефективно оцінювати діяльність працівників конкретних структурних підрозділів як критерій їхнього матеріального стимулювання.

Список використаних джерел

1. Лобода Н. О., Чабанюк О. М., Себестянович І. С. Управлінський облік у структурі облікової діяльності підприємства. Бізнес Інформ. 2019. №11. С. 265-270.
2. Дерій В. А., Гуменна-Дерій М. В. Управлінський облік і аналіз бізнес-процесів у підприємстві. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2018. Вип. 2. С. 12-18.
3. Безверхня Ю. В. Управлінський облік: аналітичний аспект. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2018. № 1. С. 192-197

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК – НАДІЙНИЙ ФІНАНСОВИЙ ТИЛ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Тамара ГЕРАСИМОВА, Альона ГОДОВАНЮК

викладачі циклової комісії обліково-економічних дисциплін

*Відокремлений структурний підрозділ Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО "Кам'янець-Подільський державний інститут"*

Ключові слова: функції бухгалтерського обліку, система бухгалтерського обліку, інформаційна підсистема управління.

Бухгалтерський облік відображає всі факти господарського життя та є складною системою, яка має відношення до усіх сторін діяльності суб'єктів господарювання.

В управлінні суб'єктами господарювання, завдяки бухгалтерському обліку як частини інформаційної системи, є можливість забезпечити всю необхідну інформацію для контролю та аналізу управлінських дій, для оцінки та їх прогнозування з метою підвищення ефективності господарювання, результативних показників та одержання прибутку. Бухгалтерський облік завжди важливий для бізнесу.

Повномасштабне воєнне вторгнення ворога перервали процес стабільності в економіці, в бізнесі та життєвих планах суспільства. Агресія росії несе загрози і проблеми для розвитку України як держави. З початком активної фази бойових дій в Україні практично паралізовано діяльність підприємств, особливо на окупованих територіях та на територіях проведення бойових дій.

Через воєнний стан в країні багато підприємств скоротили свої об'єми та обсяги роботи, але, наперекір новим викликам часу – спершу пандемія коронавірусу, а потім жорстокого вторгнення російської федерації на територію нашої держави, бізнес продовжує працювати. Сьогодні наші підприємці зосереджені на виробництві і розробках, які пов'язані з обороноздатністю та безпекою держави, а також розвінчуванні пропаганди російської федерації, волонтерстві тощо. З метою покращення та удосконалення інформаційного забезпечення управління в сучасних умовах господарювання, в Україні змінюються і функції бухгалтерського обліку. Адже, без інформації бухгалтерського обліку не можливо об'єктивно оцінити результативність фінансово-господарської діяльності підприємств.

«Бухгалтерський облік - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень» [1].

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [1].

В сьогоднішніх умовах виживання та стабілізації економічного розвитку, на основі радикальних реформ війни, коли наш уряд намагається адаптувати й спростити податкову регуляцію, бухгалтерам важливо концентрувати свою увагу на нових змінах в оподаткуванні, бухгалтерському обліку та звітуванні.

Питання організаційних аспектів бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємстві і їх законодавчо-нормативне забезпечення в умовах війни та цифровізації є актуальним. Будь-яка господарська операція підприємства, повинна бути своєчасно відображена в бухгалтерському обліку.

«У разі неведення бухгалтерського обліку на безперервній основі у певний час відбувається накопичення здійснених господарських операцій, проведення яких потім буде тривалим і коштовним, що вкладається в місткий термін відновлення бухгалтерського обліку» [3].

Бухгалтерський облік, як і будь-яка складова підприємницької діяльності потребує регулювання з боку держави та визнання на міждержавному рівні та не може повноцінно існувати без належної нормативно-правової бази, а сутність фінансових результатів неможливо адекватно оцінити та дослідити без аналізу відповідного нормативно-правового забезпечення. Успішна інтеграція України у європейський простір не можлива без зміцнення фінансового стану та конкурентоспроможності українських підприємств, що потребує створення юридичних, фінансово-економічних та податкових умов для підприємницької діяльності, а також, належного нормативно-правового їх забезпечення.

«Система бухгалтерського обліку та економічного контролю в сучасних підприємствах не може повноцінно існувати без належного їхнього нормативно-правового забезпечення. Таке забезпечення формувалось протягом двох останніх десятиріч і воно перебуває в процесі постійних змін, які супроводжуються політичними, економічними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками» [2; с. 79].

Сучасний бухгалтерський облік є джерелом інформації для управлінського персоналу та керівництва підприємством. Облік є частиною загальної інформаційної бази, яка перетворює первинні дані на продукт для управління.

Облікова інформація є підставою для створення інформаційної основи для розвитку, насамперед, стратегічного управління. Система управління підприємством є сукупністю трьох підсистем: самого управління, об'єкта управління та інформаційної підсистеми.

Інформаційна підсистема управління передусім базується на даних обліку, що створює масив інформації, який характеризує стан об'єкта управління та ефект від виконання управлінських рішень. Інформація для управління надалі аналізується і відповідно до отриманих результатів готуються проекти управлінських рішень та прогнозування підвищення ефективності господарювання, примноження майна власника і одержання прибутку.

Бухгалтерський облік як основа інформаційної системи управління підприємством формує базу для задоволення потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів при прийнятті управлінських рішень. Інформація бухгалтерської фінансової звітності використовується заінтересованими користувачами в процесах фінансового аналізу, планування та розробки фінансової стратегії і тактики для успішної господарської діяльності. Бухгалтерський облік і фінансова звітність виступають з'єднувальною ланкою зв'язку між підприємством і зовнішнім середовищем, а також, є однією з найважливіших функцій управління, що виявляє і систематизує дані про господарську діяльність, забезпечуючи при цьому прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Система обліку створює специфічний аспект бачення подій господарської діяльності, що спонукає адміністрацію до делегування влади структурним підрозділам підприємства (центрам витрат і сферам відповідальності) щодо використання ресурсів і формування витрат і доходів. Система інформаційного забезпечення обґрунтування та прийняття рішень являє собою безперервний та цілеспрямований добір необхідних інформаційних показників, що використовуються для здійснення оцінки, аналізу, планування, а також підготовки відповідних управлінських рішень за всіма напрямками фінансово-господарської діяльності підприємства.

Отже, основним завданням бухгалтерського обліку, в сьогоденних умовах господарювання, є формування повної та достовірної інформації про діяльність суб'єкта господарювання і його майновий стан, що необхідна внутрішнім користувачам бухгалтерської звітності – керівникам, засновникам, учасникам і власникам майна підприємства, а також зовнішнім – інвесторам, кредиторам тощо.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 30.10.2023).

2. Дерій В. А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємств. Міжнародний збірник наукових праць. 2010. Вип. 2(17). С. 77 - 83.

3. Довгопол Л. Як вести бухгалтерський облік в умовах війни: поради від бухгалтерської компанії «Олімп» URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/finansi/ak-vesti-buhgalterskij-oblik-v-umovah-vijni-poradi-vid-buhgalterskoi-kompanii-olimp> (дата звернення: 30.10.2023)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Наталія КОРЕЦЬКА

*здобувач ОС «Магістр» спеціальності «Облік і оподаткування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна
Науковий керівник: докт. екон. наук., професор, Інна ЦВІГУН*

Цілісна та постійна реєстрація у документах даних про всі господарські операції, що відбуваються, є важливим способом контролювання за об'єктами господарської діяльності, та, приміром, правильного і доцільного керування витратами виробництва.

На підприємстві ТОВ «Лотівка Еліт» відповідальність за внесення фактів виконання усіх господарських операцій щодо виробничих витрат у первинних документах, зберігання опрацьованих документів протягом встановленого строку, але не менше трьох років, несе керівник господарства, відповідно до законодавства та установчих документів.

Головними документами ТОВ «Лотівка Еліт», що регулює роботу бухгалтерії на підприємстві є наказ про облікову політику і посадові інструкції.

Для формування завдань та обов'язків робітників підприємства, головним бухгалтером розробляються посадові інструкції. Посадова інструкція розробляється окремо для кожного штатного працівника.

В посадовій інструкції наводиться перелік відповідних до виконання завдань конкретного робітника; виділяються та закріплюються обов'язки і права працівника; контролюються параметри здійснення роботи та оцінки її результатів.

На досліджуваному підприємстві застосовується автоматизована форма обліку, з елементами журнально-ордерної форми обліку. В ТОВ «Лотівка Еліт» встановлено комп'ютерну програму «1С:Бухгалтерія». Ведення обліку витрат виробництва в рослинництві та тваринництві, а також нарахування оплати праці робітникам цих галузей відбувається за журнально-ордерною системою обліку. Первинні документи ведуться відповідальними особами. На підставі первинних документів бухгалтери складають накопичувальні документи, інформація з яких переноситься до комп'ютерної програми в Журнал операцій. Інші ділянки обліку цілком автоматизовано.

На ТОВ «Лотівка Еліт» використовуються стандартні форми первинних документів, затверджені Держкомстатом України. При оформленні фінансово-господарських операцій, для яких не передбачено відповідних форм

документації, розробляють самостійно форми цих первинних документів.

Бухгалтерський облік ведеться за єдиним робочим планом рахунків, який розроблявся відповідно до специфіки діяльності підприємства, згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 року № 291 [2**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**].

Доцільна організація руху облікової інформації передбачає собою зменшення часу на обробку документа. Час на оброблення установлюється за типовими нормами часу, хронометражем, на основі минулого досвіду та за допомогою інших методів. Терміни, черговість переміщення та обробка документації планується у індивідуальних графіках працівників.

Для організованості руху та забезпечення вчасного одержання первинних документів на підприємстві головним бухгалтером розробляється графік документообігу. Затверджується і вводиться в дію даний документ наказом генерального директора, в якому зазначено дати створення або одержання від інших підрозділів документів, взяття їх до обліку, передача в обробку та до архіву. Графік представляє собою перелік операцій з створення, перевірки та обробки документів, які заповнюються всіма структурними підрозділами, із зазначенням їх взаємовідношення і термінів виконання робіт.

Графік документообігу сприяє поліпшенню усієї роботи на виробництві, удосконаленню контрольних заходів бухгалтерського обліку, покращенню рівня автоматизації облікових робіт.

Контроль за дотриманням документообігу здійснюється головним бухгалтером підприємства.

В графіку періодично робляться необхідні позначення та повідомляється керівництво підприємства про дотримання встановлених термінів здачі документації.

Графік може бути складений у вигляді схеми або як перелік робіт. Приклад графіку документообігу наведено в таблиці 1

Приймання та видача первинної документації на ТОВ «Лотівка Еліт» оформлюється реєстром. Реєстр заповнює матеріально- відповідальна особа та віддає його одночасно з первинними документами до бухгалтерії, де безпосередньо відбувається їх обробка.

Створення і подача документів виконавцями до бухгалтерії здійснюється за графіком документообігу. Кожній відповідальній особі, яка заповнює документацію надається витяг із графіка, в якому приводиться перелік первинних документів, що відносяться до обов'язків працівника, строки їх здачі та кінцеві підрозділи куди передаються ці документи.

Всі оброблені первинні документи укомплектовуються в хронологічному порядку, нумеруються, зшиваються і здаються в архів. Документація, яка створюється за допомогою комп'ютерної техніки і зберігається в електронному варіанті, використовується в обліку відповідно до «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.95 №88 і Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг».

Бухгалтерія здійснює перевірку отриманих первинних документів за

формою, змістом, наявністю обов'язкових реквізитів, правильністю розрахунків, відповідністю чинному законодавству.

Таблиця 1

Графік документообігу ТОВ «Лотівка Еліт»

Назва документів	Передавання документів оперативними працівниками			Приймання документів відділом обліку витрат			Передавання документів до архіву		
	Строк здавання	Відповідальна особа	Кому передають	Строк виконання	Відповідальна особа	Кому передають	Строк виконання	Відповідальна особа	Місце зберігання документа
Лімітно-забірні картки	1-2 число щомісяця	комірник	Матеріальний відділ бухгалтерії	Щомісячно, 4 числа	Бухгалтер матеріального відділу	Головний бухгалтер	9-10 числа	Головний бухгалтер	Поточний архів
Акт-вимога на додатковий відпуск	після видачі запасів	комірник	Матеріальний відділ бухгалтерії	Щомісячно, 5 числа	Бухгалтер матеріального відділу	Головний бухгалтер	9-10	Головний бухгалтер	Поточний архів
Табель обліку відпрацьованого робочого	1,15 числа щомісячно	Табельник, інспектор з кадрів	Відділ обліку заробітної плати	Після нарахування зп	Бухгалтер по зарплаті	Головний бухгалтер	числа	Головний бухгалтер	Поточний архів
Наряд на відрядну роботу	Щодня за попередній	Бригадир	Відділ обліку заробітної плати	Після нарахування зп	Бухгалтер по зарплаті	Головний бухгалтер	9-10	Головний бухгалтер	Поточний архів
Маршрутний Лист	Щодня за попередній	Бригадир	Відділ обліку заробітної плати	Після нарахування зп	Бухгалтер по зарплаті	Головний бухгалтер	9-10 числа	Головний бухгалтер	Поточний архів

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський облік в сільському господарстві в первинних документах і проводках: підручник / [Пархоменко В.М., Гаврилюк В.М., Бірюкова О.О., Огійчук М.Ф] Харків: Фактор, 2008 р., 480 с.
2. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій: Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 291 // Все про бухгалтерський облік. - 2007. - №66. - с. 5-28.
3. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів наказ: МФУ від 21.02.2008 N 73. [Електронний ресурс] / - Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_cj/pg_gbwfxa/index.htm

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Марія ЛІТВІНОВА

*здобувачка вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Харчові технології»*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна
Науковий керівник: канд. фіз.-мат. наук, доцент, **Наталія МАРЧУК***

Ключові слова: бухгалтерський облік, ефективність бухгалтерського обліку

У сучасних умовах господарювання в Україні змінюються і уточнюються функції бухгалтерського обліку з метою поліпшення інформаційного забезпечення управління. Без даних бухгалтерського обліку неможливо дати об'єктивну оцінку результатам господарської діяльності підприємства.

Бухгалтерський облік, як важлива складова інформаційної системи підприємства, формує значну частину загального обсягу економічної інформації, яка у ньому створюється і забезпечує такі функції як планування, облік, контроль та аналіз. Він відображає господарську діяльність підприємств, організацій, установ та охоплює всі засоби господарства, джерела їх формування, господарські процеси і результати діяльності.

Бухгалтерський облік - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Кожен рівень організації бухгалтерської інформації відповідає за різні функції:

- ☐ первинний облік включає збір, реєстрацію й обробку інформації;
- ☐ фінансовий облік відповідає за формування фінансової звітності з використанням методів бухгалтерського обліку;
- ☐ управлінський облік відповідає за одержання достовірної інформації в будь-яких вимірниках для прийняття управлінських рішень, планування та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства;
- ☐ податковий облік відповідає за формування взаємовідносин з державою в сфері податків;
- ☐ екологічний облік сприяє формуванню інформації про екологічну відповідальність підприємства;
- ☐ соціальний облік відповідає за формування показників соціального забезпечення працівників та власників підприємства;
- ☐ бюджетування дозволяє встановити планові показники, необхідні для реалізації стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства;
- ☐ внутрішній аудит сприяє оцінці правильності ведення різних видів обліку на підприємстві з метою забезпечення його безпеки

Вплив зовнішнього та внутрішнього економічного середовища на господарську діяльність підприємства формує виникнення низки фактів господарського життя, пов'язаних із процесами постачання, виробництва та реалізації. Багатогранність

даних процесів зумовлена необхідністю залучення до господарського обороту фінансових, матеріальних, трудових, інформаційних та інших ресурсів, визначення предмету діяльності, вибору способів виробництва, формування цінової та збутової політики тощо.

В системі управління підприємством бухгалтерський облік виконує ряд важливих функцій, які дають змогу виключати інформаційні перешкоди між керуючою та керованою системою, а головне раціоналізувати процес прийняття управлінських рішень. Через виконання функцій бухгалтерського обліку в системі управління підприємством можна оцінити ефективність організації обліку на конкретному підприємстві. Отже, ефективність організації та ведення бухгалтерського обліку забезпечується шляхом налагодження інформаційних зв'язків між підсистемами та рівнями управління та виражається у задоволенні інформаційних запитів керуючої системи. Таким чином, система бухгалтерського обліку в системі управління підприємством виконує функцію забезпечення управлінського персоналу усіх рівнів управління, сформованою відповідно до єдиних методологічних засад, аналітичною та узагальненою інформацією, необхідною для поточного та стратегічного планування, аналізу, контролю та прийняття управлінських рішень з метою досягнення визначених цілей господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець та ін.; під заг. ред. і з передм. Ф. Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с.
2. Голов. С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С. Ф. Голов. – К.:ЦУЛ, 2007. – 522 с.
3. Сіренко Н. М., Баришевська І. В., Щербина Ю.О. бухгалтерський облік у управлінні підприємством : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2016. 130 сЦУЛ, 2007. – 522 с.

ОСОБЛИВОСТІ ГРУПУВАННЯ СТАТЕЙ ВИТРАТ В ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

Олег ОЛЕКСЕНКО

здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна

Науковий керівник: к.е.н., доцент, асистент Світлана СТЕНДЕР

Ключові слова: постійні, змінні, напівзмінні та прямі витрати, рослинництво, бухгалтерський облік, виробництво.

Створення нових організаційно-правових форм господарювання, які діють в сучасних умовах, надання сільськогосподарським підприємствам повної самостійності у вирішенні питань діяльності і вибору загальноприйнятих форм та методів бухгалтерського обліку, з врахуванням останніх особливостей обліку і контролю витрат на виробництво продукції рослинництва вимагають детального вивчення й подальшого їх вдосконалення.

Всі методи визначення зв'язку між витратами і виходом продукції передбачають їх поділ на постійні та змінні. Однак, слід визнати, що цей поділ носить лише умовний характер, а в окремих галузях подібного поділу недостатньо, зокрема для сільськогосподарських підприємств, особливо, якщо це стосується галузі рослинництва.

Рослинництво має специфічні особливості, що також впливають на ведення бухгалтерського обліку. Для нього характерний сезонний характер виробництва, розрив між періодами виконання технологічних процесів і одержання готової продукції. Виробничі витрати в рослинництві здійснюються протягом тривалого часу, причому дуже нерівномірно, технологічний процес залежить від природних умов і практично не може бути прискорений за рахунок інтенсифікації [1].

З цією метою розглянемо групування прямих витрат з врахуванням їх поділу на три групи в галузі рослинництва. За основу взято склад статей витрат, наведений у Методичних рекомендаціях з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств № 132 (табл. 1).

Таблиця 1

**Групування статей витрат відносно обсягу виробництва в галузі
рослинництва**

№ з/п	Назва статей	Змінні	Умовно-змінні	Постійні
1.	Насіння і посадковий матеріал	-	+	-
2.	Паливо і мастильні матеріали	-	+	-
3.	Добрива	-	+	-
4.	Засоби захисту рослин	-	+	+
5.	Оплата праці з відрахуваннями	+	+	+
6.	Роботи і послуги	+	+	+
7.	Витрати на ремонт необоротних активів	-	-	+
8.	Інші витрат на утримання основних засобів	-	-	+
9.	Інші витрати	-	-	+

Джерело: власні дослідження

З таблиці 1 видно, що витрати на оплату праці можуть бути віднесені до змінних, якщо її нараховують за одержану продукцію, умовно-змінних – за обсяг виконаних робіт, постійних – якщо працівнику нараховується заробітна плата згідно ставки. Такий поділ витрат відіграє суттєву роль при бюджетуванні, формуванні фактичних витрат, при операційному контролі та підведенні підсумків діяльності, тобто стосується майже всіх питань управлінського обліку.

Отже, змінні витрати у рослинництві, як правило, виникають в період збирання врожаю, тому доцільно формувати дані про ці витрати окремо й відображати в аналітичному обліку окремими позиціями, тобто витрати на збирання у відповідному реєстрі слід фіксувати окремо, виділяючи при потребі змінні та умовно-змінні витрати, що дозволить при аналізі використовувати цю інформацію належним чином.

Переглянути склад витрат галузі рослинництва з метою виділення в обліку ті, які не залежать від кількості одержаної продукції, але за певних умов можуть перетворитися у змінні, наприклад, витрати на утримання токів, зерносховищ тощо слід обліковувати на окремих аналітичних рахунках, а в кінці року розподіляти між окремими культурами пропорційно до кількості продукції, що зберігалася та була оброблена на цих об'єктах. В галузі рослинництва пропонується витрати класифікувати з урахуванням поділу витрат на постійні, змінні та умовно-змінні; для розрахунку точки беззбитковості в аналітичному обліку виділяти окремо прямі змінні витрати по кожному виду супутньої продукції, а вартість побічної продукції виключати із складу умовно-змінних витрат. Крім того, прямі змінні та умовно-змінні витрати необхідно виділяти в окремі статті, а постійні – об'єднувати в одну.

Запропоновані заходи автором значно посилять аналітичні можливості бухгалтерського обліку та відіграють суттєву роль при контролі за витратами в галузі рослинництва. Основною метою обліку витрат на виробництво продукції рослинництва сільськогосподарського підприємства є своєчасне, повне, вірогідне відображення фактичного розміру і складу витрат та контроль за використанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції в натуральних та грошових вимірниках.

Список використаних джерел

1. Морщенок Т.С. Особливості визначення собівартості основних видів сільськогосподарської продукції / [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.zgia.zp.ua
2. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної економіки України № 132 від 18.05.2001 р. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text) Text (дата звернення: 29.10.2023).
3. Огійчук М.Ф., Сколотій Л.О. Бюджетний контроль за витратами та доходами сільськогосподарської діяльності відповідно вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи» // зб. «Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: етапи та перспективи». II Міжнародна наук.-практ. конф.: зб. тез та виступів. К.: НМЦІАЕ, 2016. 246 с.
4. Облік сільськогосподарської діяльності: Навчальний посібник за ред. Жука В.М. К.: Видавництво ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2017. 368 с.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анастасія РОМАНЮК

*здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

*Науковий керівник: канд. екон. наук., доцент, **Світлана САВІЦЬКА***

Облік грошових коштів достатньо регламентований законодавчими та нормативними актами України. Але розширення форм і методів здійснення розрахунків, властивостей та функцій грошових коштів як інструментів забезпечення платоспроможності стали основною причиною уточнення та деталізації відображення в бухгалтерському обліку та контролю операцій із ними, тому виникає необхідність у застосуванні конкретних прийомів управління грошовими коштами, джерелом якого є достовірне інформаційне забезпечення. Застосування на підприємствах системи контролю грошових коштів дасть змогу значно підвищити ефективність усього процесу управління його діяльністю, а також пропонується на підприємствах здійснювати розробку фінансових планів надходження та витрачання грошових коштів на наступний рік, в якому буде розрахунок планового доходу від основної діяльності та витрати грошових коштів у розрізі статей витрат. Також на початку кожного місяця підприємствам доцільно було б формувати звіт за попередній місяць про надходження і використання грошових коштів та порівнювати його з нормативними (плановими) показниками. Ця процедура забезпечить оперативний контроль над рухом грошових коштів на підприємствах.

Нині важливою є необхідність повної автоматизації обліку грошових коштів, що забезпечить високу точність облікових даних, пов'язаних із рухом грошових коштів. Не менш важливою є й проблема повноти та своєчасності відображення грошових коштів у системі обліку, адже якщо грошові кошти не будуть повністю та своєчасно оприбутковані, то не буде чіткого відображення реального розміру коштів. А далі – неправильне відображення податкових стягнень. І така помилка тягне за собою низку інших, які можливо виявити лише під час інвентаризації.

Всі первинні документи, що стосуються грошових коштів за допомогою автоматизованого обліку заповнюються автоматично за проведених документів в звітному періоді. В багатьох програмах можна самим визначити алгоритм формування проводок, які залежать від облікової політики підприємства й особливостей господарської операції, яку здійснюють. Всі проводки формуються автоматично, але все одно відмовитися від працівника не можна, так як програмне забезпечення не може повністю замінити його [46].

У процесі здійснення розрахунків велике значення має оперативність прийняття рішення, проведення господарської операції, отримання необхідної

інформації. Для підприємств, які мають великі грошові обороти важливо знати залишок грошових коштів на рахунку у певні моменти часу.

В процесі організації обліку грошових коштів КП «Спецкомунтранс», як було з'ясовано, не використовує систему «Клієнт-Банк». Різні підприємства використовують різні послуги банків. Всі розрахунки підприємства із зовнішніми контрагентами та державними органами здійснюються у безготівкової формі. Тому бухгалтер щодня власноруч відвозить платіжні доручення у банк, що займає майже щодня по 2 години. Крім того, щоб дізнатися про стан рахунку, бухгалтеру необхідно дзвонити в банк, що також є не дуже зручним. Таким чином, з ціллю вдосконалення організації обліку грошових коштів на підприємстві запропоновано використовувати систему «Клієнт-Банк».

Основною функцією «Клієнт-Банка» є надання можливості підприємству проводити платежі зі свого поточного рахунку в банку, не відвідуючи банк, з офісу підприємства. Крім того, «Клієнт-Банк» дозволяє:

- прогнозувати грошові кошти на поточному рахунку. Тобто уповноважена особа може, не відвідуючи банк, контролювати рух засобів на поточному рахунку, з'ясовувати особу платника і призначення платежу. Завдяки таким функціям можна, швидко працювати з клієнтами підприємства по факту розрахунків з ними;

- отримувати документи (виписки та ін.) з поточного рахунку;

- отримувати щоденні офіційні курси іноземних валют, використовуваних при бухгалтерському обліку операцій;

- складати довідник своїх клієнтів по платежах і довідник призначення платежу. Ці довідники дозволяють швидше формувати платіжні документи, оскільки вони не потребують в необхідності знов заносити інформацію в кожен документ – готовий шаблон переноситься в платіжний документ з довідників;

- отримувати від обслуговуючого банку повідомлення про різні послуги банку, поточні процентні ставки з кредитів і депозитів, а також іншу інформацію. Можливо і звернення клієнта до обслуговуючого банку при необхідності. Ця функція дозволяє підприємству і банку обмінюватися потрібною інформацією для подальших дій.

Основними перевагами підприємства при переході на систему «Клієнт-Банк» є:

- можливо використовувати один із варіантів каналів зв'язку (Інтернет або телефонно-модемна версія);

- установка цієї системи, як на певного користувача, так і в мережі Клієнта;

- створення і редагування певних документів в автономному режимі (без необхідності встановлення з'єднання з банком);

- можливість використання однієї системи для управління рахунками кількох організацій;

- досконалі й зрозумілі інструкції для використання системи «Клієнт-Банк», простий інтерфейс програми. Вигоди які дає підприємству використання системи «Клієнт-Банк»;

- оперативність в управлінні фінансовими потоками;

- економія часу і засобів компанії на дорогу в Банк;

- легкість і зручність використання програми.

Отже, для підприємства дуже зручно мати систему «Клієн-Банк», адже вона заощадить витрати підприємства, час бухгалтера, а також вона дуже зручна для використання

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. [Підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.] / Н.М. Ткаченко. [6-те вид.]. – Київ: А.С.К., 2010. 784 с.
2. Макарович В.К., Фортуненко К.О. Грошові кошти: проблемні аспекти відображення у звітності. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 18 с. 966-971
3. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. 6-те вид., перероб. і допов. К: Алерта, 2011. 1042 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Дмитро САДОВІНСЬКИЙ, Ангеліна ПАЧИС

здобувачі фахової перед вищої освіти ОПС «Фаховий молодший бакалавр» спеціальності «Облік і оподаткування»

Відокремлений структурний підрозділ «Кам'янець-Подільський фаховий коледж» НРЗВО «КПДІ», Україна

*Науковий керівник: викладач облікових дисциплін, викладач-методист **Ольга СВИРИДА***

Ключові слова: капітал, власний капітал, запозичений капітал, ефективність управління капіталу, ефективність використання капіталу

Ефективність та результативність роботи бізнесу значною мірою залежить від якості управлінських рішень, особливо в контексті використання одержаного прибутку. Приймаючи ці рішення, власники (менеджери) повинні всебічно зважити напрямки першочергових вкладень, фінансових ресурсів, виходячи з фінансового стану підприємства, рівня його матеріально-технічної бази, соціального розвитку колективу, можливостей прибуткового розміщення коштів на ринку цінних паперів, у грошово-кредитній сфері тощо.

Ефективність діяльності підприємства значною мірою характеризується показниками ефективності використання капіталу. Основними показниками ефективного управління власним капіталом та його наявності є показники рентабельності майна і капіталу, фінансової незалежності. Для того, щоб підприємство ефективно використовувало власний капітал, необхідно прагнути до мінімального залучення позичкового капіталу.

Для забезпечення ефективності використання власного капіталу необхідно звернути увагу на структуру власного капіталу підприємства, зокрема, провести

варіантний аналіз, який дасть змогу проаналізувати, за якого співвідношення власного та залученого капіталу показники рентабельності будуть найвищими.

Також необхідно оцінити та проаналізувати витратні статті балансу підприємства. Основну увагу при цьому необхідно приділити питанням ресурсозбереження: впровадженню прогресивних норм, нормативів і ресурсозберігаючих технологій, використанню вторинної сировини, організації діючого обліку і контролю за використанням ресурсів, вивченню і впровадженню передового досвіду в здійсненні режиму економії, матеріального і морального стимулювання працівників за економію ресурсів і скорочення непродуктивних витрат і втрат. [3,с.122]

Одним з найскладніших питань в процесі оцінки ефективності використання власного капіталу є мінімізація його вартості та оптимізація структури.

Основним напрямом поліпшення використання капіталу підприємства є забезпечення максимального обсягу використання в господарській діяльності власних джерел фінансових ресурсів: чистого прибутку та амортизаційних відрахувань. Збільшення чистого прибутку в свою чергу підприємства можуть забезпечити шляхом підвищення збільшення оборотності та підвищення рентабельності власного капіталу. Збільшити обсяги фінансування за рахунок амортизаційних відрахувань можна за рахунок застосування прискореної амортизації основних засобів.

Залучення капіталу за рахунок зовнішніх джерел повинен проводитися з урахуванням вартості залученого капіталу.

Важливою частиною механізму управління капіталом на підприємстві є системи і методи його аналізу. Аналіз управління власним капіталом являє собою процес дослідження ефективності використання та формування капіталу на підприємстві з метою виявлення резервів поліпшення його використання і забезпечення ефективного розвитку підприємства.

Таким чином, першочерговим напрямом підвищення ефективності власного капіталу підприємств в сучасних умовах є забезпечення використання власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел: чистого прибутку і амортизаційних відрахувань. [4,с.85]

Одним із найскладніших завдань, які здійснюються у процесі прийняття рішень щодо організації обліку власного капіталу є вибір оптимізаційної структури власного капіталу, яка передбачає оптимальне співвідношення власних і залучених джерел підприємства. Фінансовий стан підприємства вважається найкращим, якщо у його структурі перевищує частка власного оборотного капіталу.

Можна виділити основні напрямки підвищення ефективності обліку власного капіталу підприємства:

- керівникам підприємства варто обирати компромісний підхід до фінансування активів суб'єкта господарювання та знаходити баланс між ризиком та можливостями, які надаються кожним джерелом фінансування;

- для аналізу фінансово-майнового стану варто враховувати інтенсивність використання основного капіталу, що є показником ефективності роботи підприємства;

- скоротити терміни дебіторської заборгованості, що прискорить оборотність капіталу;

- важливо ретельно розглядати облікову політику підприємства, включаючи співвідношення між власним та запозиченим капіталом. Фінансування виключно з власного капіталу не завжди оптимальне, і потрібно розглядати альтернативи, якщо це призводить до покращення фінансових показників;

- удосконалення бухгалтерської звітності із обліку власного капіталу. Якісна та чітка бухгалтерська звітність допомагає керівництву приймати інформовані рішення щодо фінансового стану підприємства та власного капіталу;

- укласти договір страхування на випадок недоотримання прибутку, що мінімізує фінансові ризики при формуванні капіталу підприємства, що може допомогти захистити фінансові інтереси підприємства у разі несприятливих обставин, таких як непередбачувані втрати. [2]

Також важливим є вдосконалення бухгалтерської звітності із обліку власного капіталу, що є можливим шляхом підвищення її інформативності. Зокрема, створенням додатків з додатковими даними щодо безоплатно одержаних активів та джерел їх надходження, детальним описом причин змін у зареєстрованому (пайовому) та додатковому капіталах.

Усі ці кроки можуть сприяти підвищенню ефективності управління власним капіталом підприємства і покращити його фінансовий стан.

Список використаних джерел:

1. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами. К. : Центр учбової літератури, 2012. 364 с.
2. Лемківський Л.М. Управління капіталом підприємства // Фінанси України. 2016. № 7. С. 17-19.
3. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2001. 454с.
4. Сопко.В.В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів):Нач.посібник.К:Центр навчальної літератури, 2006.312с.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Іван СВИНОУС

*д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна*

Валентин ТАРАТАЙКО

*здобувач вищої освіти ОС «Магістр» спеціальності «Облік і оподаткування»
Білоцерківський національний аграрний університет, Україна*

Ключові слова: облік, сільськогосподарське підприємство, обліково-аналітична система, інформація, управлінський облік

В умовах необхідності забезпечення росту обсягів сільськогосподарського виробництва застосування, нової техніки і новітніх технологій має формувати адекватний економічний механізм господарювання. Нові підходи до управління виробництвом вимагають створення відповідного масиву даних і застосування складних методик та програм обробки інформації. Однак використовувані в сільськогосподарському виробництві методики інформаційного забезпечення процесу управління часто не спроможні надати достовірні дані про стан виробництва і не розраховані на високу оперативність, тому що базуються на системі фінансового обліку. Сучасні автоматизовані системи обліку інформаційних масивів дозволяють розширити спектр наданої інформації та прискорити процес її отримання, але принципово не вирішують проблему оперативного управління виробництвом.

У даному контексті проблема оперативного забезпечення управлінського персоналу достовірною управлінською інформацією є однією з основних на шляху підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

Ефективне функціонування сучасної обліково-аналітичної системи в сільськогосподарських підприємствах передбачає створення системи управлінського обліку, звітності та бюджетування, що враховує функціонально-принципові особливості цих економічних підсистем, а це дає змогу використовувати облікові інформаційні ресурси для цілей аналізу, оцінки та прогнозування результатів діяльності сільськогосподарського підприємства та його структурних підрозділів, а також здійснювати контроль за забезпеченням оптимального використання матеріально-технічних ресурсів суб'єкта господарювання [1].

Обліково-аналітична інформація, що базується на існуючих підходах і концепціях до організації управлінського обліку, не дозволяє в сучасних економічних умовах системно і своєчасно забезпечувати внутрішніх користувачів необхідною обліковою інформацією з метою прийняття ефективних управлінських рішень у межах їхньої компетенції. У сучасних умовах необхідно орієнтувати менеджмент сільськогосподарських підприємств на застосування гнучких підходів і моделей управління виробництвом.

Оскільки вихідним базисом методологічних засад організації системи інформаційного забезпечення є дані управлінського обліку, фінансової звітності, виробничого обліку, розрахунково-конструктивні, планові показники формування управлінської звітності та бюджетування, прогнозування внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства, то необхідно провести системне дослідження цих процесів у рамках формування центрів відповідальності та сегментів діяльності сільськогосподарських підприємств.

Методологічні й організаційно-методичні аспекти системи управлінського обліку, звітності та бюджетування, які діють у нинішніх умовах, не повною мірою відображають галузеві особливості суб'єктів господарювання, що в свою чергу не сприяє веденню якісного обліку, проведенню аналізу і формуванню та розподілу витрат і доходів [2].

Моделювання облікової інформації про витрати і доходи сільськогосподарського підприємства може здійснюватися на основі системи рахівництва, яка використовується для цілей фінансового або безпосередньо управлінського обліків. Сукупність бухгалтерських проводок відображає конкретну

структуру формування собівартості сільськогосподарської продукції, а дані управлінської звітності можуть бути визнані як наслідок прийнятих ефективних управлінських рішень.

Інформаційні дані управлінського обліку характеризують структуру та динаміку витрат і доходів, що дозволяє використовувати нові можливості моделі перетворення облікової інформації про витрати і доходи для задоволення потреб в інформації внутрішніх користувачів. Модель побудови інформаційних масивів в управлінському обліку сільськогосподарських підприємств є відкритою, що дає можливість відображати безперервний кругообіг господарських засобів і процесів, порівняти фактичні витрати з планованими й одержуваними доходами, при цьому організаційно-методичні аспекти моделювання розглядаються в органічній єдності системи управлінського обліку, звітності та бюджетування [3].

На основі аналізу статистичних даних частка матеріальних витрат сільськогосподарських підприємств становить близько 70% виробничих витрат. Основна частина пов'язана з придбанням насіння, мінеральних добрив, агрохімікатів, а решта це витрати на механізацію технологічних процесів і матеріально-технічні ресурси [4].

Тому впровадження системи управлінського обліку, звітності та бюджетування матеріальних витрат у сільськогосподарських підприємствах, що сприяє порівнянню фактичних витрат із нормативами, а також правильній організації контролю за їх наявністю, рухом та оцінкою, має першорядне значення.

Система управлінського обліку, звітності та бюджетування матеріальних витрат у сільськогосподарських підприємствах має бути організована таким чином: обліково-інформаційне забезпечення надходження предметів праці (матеріалів, насіння, агрохімікатів, добрив, палива, кормів і т.д.), обліково-інформаційне забезпечення складського зберігання, обліково-інформаційне забезпечення відпуску предметів праці у виробництво, зведене обліково-інформаційне забезпечення в межах синтетичного й аналітичного обліку, формування бюджету закупівель та управлінської звітності.

Якісна оцінка управлінського обліку матеріальних ресурсів дає можливість забезпечувати їх економію, що зумовлює розширення джерел інвестування за рахунок більш ефективного використання засобів праці в процесі виробництва сільськогосподарської продукції. Якість обліково-інформаційного забезпечення матеріальних витрат у межах системи управлінського обліку, звітності та бюджетування в сільськогосподарських підприємствах робить можливим упорядкування ключових факторів, які впливають на створення й ефективне функціонування багатоцільової обліково-звітної системи, крім того, зробити облікові процеси керованими, позитивно впливати на формування результатної облікової інформації протягом всього інформаційного циклу. У свою чергу це дозволяє задовольняти різноманітні інформаційні потреби внутрішніх користувачів облікової інформації з мінімальними для підприємства витратами і ризиками.

Список використаних джерел

1. Осадча Г. Г. Управлінський облік в дії: нормативний метод обліку витрат. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. №6. С. 64-71.

2. Панасюк В. М. Сучасний інструментарій інформаційного забезпечення: обліковий та управлінський аспект. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. Вип. 2. С. 412-417

3. Сарапіна О. А., Місюра О. Ю. Організація змішаного обліку витрат виробництва, управлінський аспект його провадження. Вісник Херсонського національного технічного університету . 2020. № 4. С. 220-229.

4. Климченко С. О., Мікрюкова Л. В., Баришевська К. В. Управлінський облік як основний метод аналітичного забезпечення ефективності використання основних засобів підприємства. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. 2015. № 1. С. 57-61

ОПТИМІЗАЦІЯ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ольга СВИРИДА

викладач облікових дисциплін

Відокремлений структурний підрозділ

«Кам'янець-Подільський фаховий коледж»

НРЗВО «КПДІ», Україна

Ключові слова: дебіторська заборгованість, товарна дебіторська заборгованість, реструктуризація, рефінансування, факторинг, облік векселів, форфейтинг

Дебіторська заборгованість є особливим видом активів, який визначає права підприємства на отримання від контрагентів грошових коштів. Від умов їх визнання, достовірності оцінки, а особливо своєчасності погашення, залежить рівень платоспроможності підприємства. Тому її оптимізування зменшує ризики зниження платоспроможності підприємства.

Важливим завданням управління фінансами на підприємстві є ефективне управління товарною дебіторською заборгованістю, яке повинно бути спрямоване на оптимізацію загального її розміру, забезпечення своєчасної інкасації боргу, а також, при необхідності, на реструктуризацію дебіторської заборгованості.

Реструктуризація товарної дебіторської заборгованості підприємства є складовою процесу реструктуризації активів і може розглядатись як сукупність заходів спрямованих на підвищення рівня її ліквідності та прибутковості.

Достатній рівень ліквідності товарної дебіторської заборгованості характеризується можливістю своєчасної (у відповідності із строками кредитної угоди) або дострокової трансформації у грошову форму без значних фінансових втрат. Підвищення рівня прибутковості товарної дебіторської заборгованості пов'язано із забезпеченням зростання доходів (збільшення обсягів реалізації, підвищення ціни реалізації, стягнення штрафних санкцій за несвоєчасні розрахунки) та зменшенням відносних витрат по її обслуговуванню [1, с. 115].

Процес реструктуризації відрізняється від політики управління дебіторською заборгованістю непостійністю, необов'язковістю, але чіткою цілеспрямованістю. Потреба у зміні структури та обсягу товарної дебіторської заборгованості виникає у результаті виявлення негативних змін у поточній платоспроможності підприємства-постачальника. При неможливості використання внутрішніх резервів підвищення рівня платоспроможності, пов'язаних із поточними зобов'язаннями, виникає потреба у реструктуризації товарної дебіторської заборгованості. Обов'язкова цілеспрямованість даного процесу пояснюється необхідністю обґрунтування ефективності форм та порядку проведення.

Проведення роботи по реструктуризації товарної дебіторської заборгованості підприємства потребує чітко визначеної послідовності дій.

На першому етапі реструктуризаційного процесу власник або вище керівництво підприємства повинні усвідомити та оцінити існуючі або можливі проблеми, зрозуміти необхідність їх вирішення та виявити бажання це зробити за допомогою реструктуризації активів і в тому числі товарної дебіторської заборгованості. Доведення до підлеглих прийнятих управлінських рішень щодо покращення обсягу та структури товарної дебіторської заборгованості повинно супроводжуватись встановленням кінцевих результатів у кількісному вимірі, тобто цілей, яких необхідно досягти після завершення процесу реструктуризації дебіторської заборгованості. [1, с. 117].

Другий етап процесу реструктуризації товарної дебіторської заборгованості пов'язаний із призначенням відповідальної особи або керівника групи спеціалістів (в залежності від розмірів підприємства та обсягів дебіторської заборгованості). Відповідальна особа повинна мати безпосередній зв'язок із фінансовою роботою на підприємстві, а члени команди спеціалістів можуть належати і до інших підрозділів крім фінансового (наприклад: відділ збуту, бухгалтерія). До команди на тимчасовій основі можуть залучатись зовнішні консультанти, які привносять свій досвід у проведенні реструктуризації товарної дебіторської заборгованості [5, с. 103].

Третій етап реструктуризації товарної дебіторської заборгованості присвячений проведенню поглибленого її дослідження. Основною задачею на даному етапі є оцінка рівня і складу товарної дебіторської заборгованості підприємства а також ефективності інвестованих в неї фінансових коштів.

На четвертому етапі робіт по реструктуризації товарної дебіторської заборгованості розробляються окремо заходи по підвищенню її ліквідності. У складі зазначених заходів проводиться оцінка доцільності застосування можливих форм рефінансування дебіторської заборгованості: факторинг, облік векселів, форфейтинг. [1, с. 118].

Рефінансування дебіторської заборгованості – це переведення її в інші, ліквідні форми оборотних активів: гроші, короткострокові фінансові вкладення.

Факторинг – це система фінансування, за умовами якої підприємство-постачальник продукції переуступає короткострокові вимоги за торговельними операціями банківській установі (факторинговій компанії). [4, с. 102].

Для підприємства факторингова форма рефінансування товарної дебіторської заборгованості має наступні переваги: вищий рівень гарантії стягнення заборгованості; зменшення кредитних ризиків; швидкість поліпшення рівня платоспроможності; можливість отримання короткострокового кредиту.

Недоліком факторингу для підприємства є вища вартість цієї послуги порівняно із звичайним кредитом. Тому ефективність факторингової операції для підприємства-постачальника визначається шляхом порівняння рівня витрат по цій операції із середнім рівнем відсоткової ставки по короткостроковому банківському кредиту [3, с. 6–7].

Форфейтинг використовується при здійсненні довгострокових (багаторічних) експортних поставок і дає змогу експортерів негайно одержувати кошти через урахування векселів. Проте його вадою є висока вартість, тому підприємству-експортеру варто проконсультуватися з банком ще до початку переговорів з іноземним імпортером продукції, щоб мати можливість включити витрати, пов'язані з форфейтинговою операцією, у вартість контракту. Доцільність операцій щодо рефінансування заборгованості визначається, з одного боку, терміновістю отримання грошових коштів (з урахуванням стадії розвитку кризи), з іншого – економічною доцільністю (за умов не жорсткості часових обмежень).

П'ятий етап процесу реструктуризації є завершальним і включає в себе запровадження на підприємстві розроблених заходів по підвищенню ліквідності і прибутковості товарної дебіторської заборгованості, а також обов'язкове відстеження ходу їх виконання. Поточне спостереження може проводитись як процесу виконання плану-графіку рефінансування дебіторської заборгованості, так і процесу корегування кредитної політики підприємства. Моніторинг здійснення реструктуризації дебіторської заборгованості включає також внесення оперативних змін у випадку негативних відхилень у строках та обсягах надходження та витрачання коштів з метою своєчасного завершення даного процесу та досягнення поставлених цілей [2, с. 67–68]. Визначена послідовність дій у процесі реструктуризації дебіторської заборгованості дасть можливість забезпечити належне оперативне управління нею на підприємстві.

Отже, для оптимізації розміру та структури дебіторської заборгованості потрібно здійснювати реструктуризацію та рефінансування її частини, що дасть можливість переведення її в інші ліквідні форми оборотних активів. Усе це буде сприяти зростанню показників фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, що є досить важливим в сучасних умовах господарювання.

Список використаних джерел:

1. Басюк Т.П. Реструктуризація дебіторської заборгованості підприємства // Фінанси України. 2004, № 12. С.115-123
2. Букало Н.А., Ляшук В.В. Ефективна система управління дебіторською заборгованістю, як основний фактор впливу на платоспроможність і ліквідність підприємства // Облік і фінанси. 2014, вип..11. С.64-69

3. Гуцаленко Л. В. Контроль дебіторської заборгованості: організація і методика здійснення / Л. В. Гуцаленко // Економічні науки. – № 8 (29). – 2019. – С. 153 – 158.

4. Телін С. В. Управління дебіторською заборгованістю в сучасних умовах господарювання / С. В. Телін // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – № 3. – 2019. – С. 102 – 107.

5. Фатенок-Ткачук А. О. Обліково-аналітичне забезпечення бізнес-процесів підприємства : монографія. / А. О. Фатенок-Ткачук. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 200 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО КОДЕКС ЕТИКИ БУХГАЛТЕРІВ

Наталія СЕМЕНИШЕНА

д-р екон. наук, професор

ЗВО «Подільський державний університет»,

м. Кам'янець-Подільський

Для удосконалення функціонування сучасних інститутів, які функціонують в конкурентному середовищі пропонуємо виокремити морально-етичний інститут.

Вперше питанню етики бухгалтера було приділено увагу Американською асоціацією бухгалтерів у 1987 році та прийнято етичний кодекс бухгалтера, який уточнюється та доповнюється відповідно до вимог часу. Прототипом національного кодексу етики служить Кодекс етики Міжнародної федерації бухгалтерів у якому узагальнено низку відповідних вимог. З них випливає, що бухгалтерський облік поступово починає набирати ознак ініціатора відповідних етичних норм суспільства (професійних), і в даному аспекті проявляється його унікальність. Поки що, поняття етики з позиції її змісту залишається недостатньо дослідженим в системі нормативно-правового регулювання бухгалтерської діяльності в Україні.

У сучасних умовах господарювання нерідко допускається фахівцями порушення етичних норм та зневага до професійних цінностей. Основною етичною вимогою до діяльності бухгалтера є надання якісної фінансової інформації у суспільстві, і саме від неї залежить задоволення потреб клієнтів, роботодавців та суспільства. В свою чергу, дотримання етичних норм поведінки та професійна чесність бухгалтера виступають запорукою сталого розвитку підприємства.

На національному рівні в Україні не затверджені законодавчо морально-етичні норми до облікових працівників, що негативно позначається як на взаємовідносинах між контрагентами діяльності, так і на самій обліковій системі. В основному вони ґрунтуються на звичаях, правилах та традиціях національної практики бухгалтерської діяльності.

Єдиним документом, який регулював етичні норми в нашій державі був Кодекс етики Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України, прийнятий у 2004 році (наразі не чинний) та рішення Аудиторської палати прийняти Кодекс етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів у редакції 2012 року для обов'язкового застосування *аудиторами* України з 1 травня 2014 року [1].

На рис. 1 [2, с. 157] представлені основні елементи морально-етичних норм, якими доцільно керуватися в діяльності професійних бухгалтерів важливо прописати у відповідному Кодексі (це може бути удосконалення вищезазначеного кодексу, однак його потрібно затвердити як нормативного документа Міністерства фінансів України, оскільки у його каденції зараз перебувають питання регламентації обліку).

Важливим моментом у дотриманні морально-етичних норм представниками бухгалтерської професії є необхідність створення шкіл з метою підвищення кваліфікації. Особливо актуально це питання постає у процесі зміни політичної та фінансової політики держави, адже дотримання морально-етичного кодексу дозволить збалансувати інтереси держави, підприємств і клієнтів.

На даний час це питання залишається відкритим і потребує цілеспрямованої роботи його розвитку, в тому числі в напрямі формування положень етичного спрямування, з дотриманням яких повинні працювати бухгалтери, а також узаконення способів розв'язання морально-етичних конфліктів.

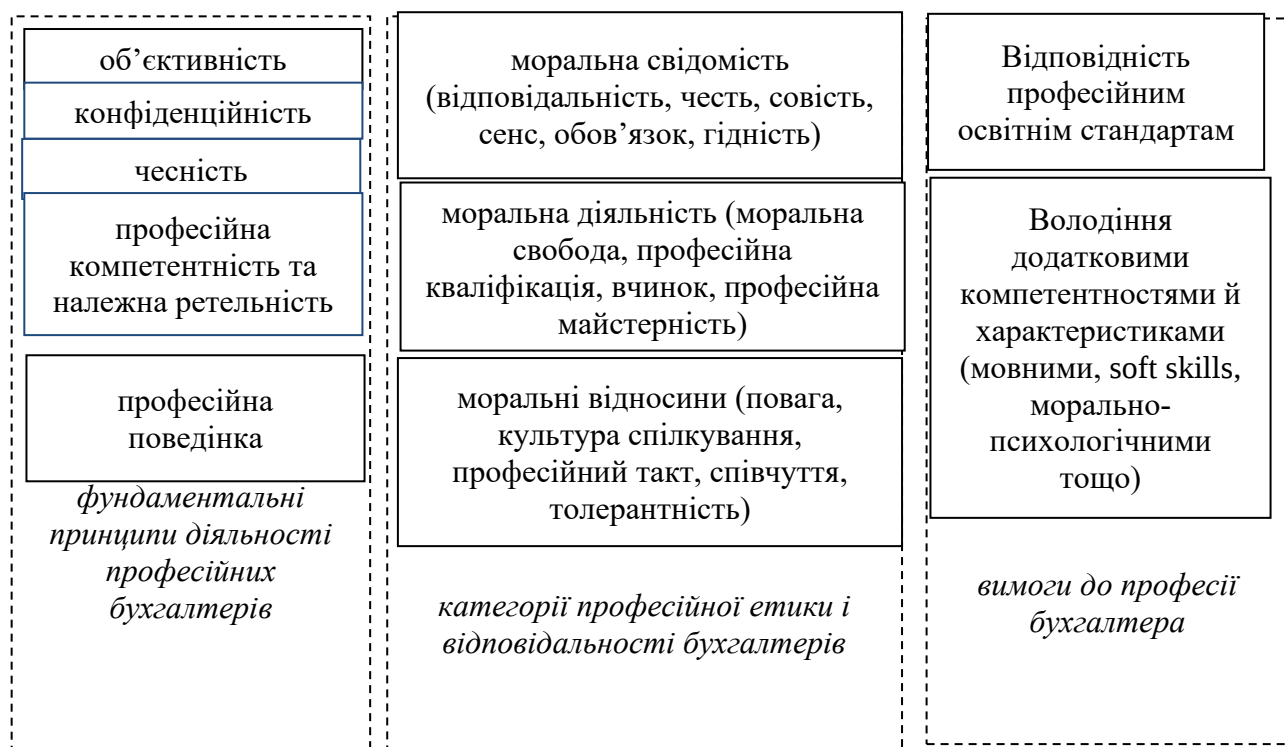

Рис. 1. Елементи морально-етичних вимог до професійних бухгалтерів
Джерело: узагальнено самостійно

Недоліком формування морально-етичних норм в Україні є недостатній рівень застосування цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності

професійних бухгалтерів, хоча цей спосіб успішно та ефективно використовується багатьма суб'єктами господарювання в зарубіжних країнах. До слова, у період командно-адміністративної системи він також використовувався досить активно та був достатньо дієвим.

Варто також розвинути інститут захисту бухгалтерів. Окрім судових органів, які приймають рішення у випадках відкриття кримінальних справ, доцільно зосередити увагу і на психологічному та моральному тиску, якому можуть піддаватися фахівці цієї професії. Нерідко до зловживань їх спонукають керівники вищих рівнів. Поки справу не доведено до судового розгляду, можливе її вирішення на рівні професійних спілок (наприклад, в наявності є професійні спілки освітян – за аналогією можуть бути сформовані професійні спілки бухгалтерів, фінансистів і аудиторів).

Інтерпретувавши бухгалтерський облік у різних аспектах діяльності підприємств, можемо стверджувати, що він в сучасних умовах є діловою мовою спілкування у бізнесі між підприємствами та державою, яка показує результативність діяльності суб'єкта господарювання в конкурентному середовищі, та виокремлює державні важелі регулювання з метою отримання прибутковості.

Список використаних джерел

1. Про застосування стандартів аудиту та етики : рішення Аудиторської палати від 27.02.2014 р. № 290/7. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr_07230-14#Text.
2. Семенишена Н.В. Облік в умовах інституційних змін: теорія та методологія : дисертація на здобуття наук. ступ. д-ра екон. наук. Тернопіль, 2021. 427 с.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ПІДХОДИ ДО ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ

Юлія СЛОБОДЯН

*здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності «Облік і оподаткування»*

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Україна
Науковий керівник: к. е. н., доцент Андрій НІКОЛАШИН*

Ключові слова: заробітна плата, ціна праці, виплати працівникам

В умовах ринкової економіки заробітна плата виступає елементом ринку праці, що формується у результаті взаємодії попиту на працю та її пропозиції, виражає ринкову вартість праці.

Задоволення матеріальних та духовних потреб переважної більшості населення можливе лише за умови реалізації кожним працездатним свого права на працю і як наслідок, одержання матеріальних благ в обмін на свою працю.

Заробітна плата при правильній організації забезпечує прямий і безпосередній зв'язок доходів з кількістю і якістю вкладеної праці. Саме з допомогою заробітної плати оцінюється і кваліфікація робітників, і складність виконаних ними робіт, об'єм, і якість виробничих матеріальних благ, наданих послуг.

Заробітна плата має важливе соціальне значення, оскільки є складовою виплат працівникам та сукупних витрат підприємства і має значний вплив на поточні та на майбутні показники діяльності підприємства. У зв'язку з цим питання сутності заробітної плати, її обліку та контролю є актуальними, особливо в умовах детінізації та оптимізації трудових відносин.

Саме слово «зарплата» (англ. salary) має латинське походження, і спочатку позначало сіль. Саме сіль була продуктом, виробництво якого суворо контролювалася державою. Її отримували ті, хто перебував на царській службі. Довгий час робота за зарплату не була поширена: і в Римській імперії, і в середньовічній Європі працювали в основному на державній службі [7].

У XVIII-XIX століттях, у період промислової революції, з'явилася величезна кількість нових професій і робочих рук, але оплата їх праці відбувалася, як правило, подовово або відрядно, в залежності від зробленої роботи [7].

Індустріальна революція XIX-XX століття стала основою для створення великих корпорацій і стрімкого збільшення кількості співробітників. Винахід електрики, телефону і телеграфу спричинив необхідність у великому штаті співробітників для функціонування нових заводів. Саме тоді стали використовувати зарплату як фіксовану щомісячну ставку. У Японії тоді навіть з'явився спеціальний вираз *salaryman* (людина, що працює за зарплату), і він досі використовується стосовно до приватних і державних службовців [7].

Американка, активістка руху за соціальні права Джонні Тіллмон визначає, що заробітна плата – мірило поваги, з яким суспільство ставиться до цієї професії [3, с. 247].

Англійський економіст В. Петті уперше визначив заробітну плату як ціну. Це відбулося приблизно у XVII ст. Науковець визначав її як ціну і намагався знайти об'єктивність її факторів, розглядаючи природну цінність праці. Величину ціни за працю учений визначав вартістю засобів існування.

На думку А. Сміта, заробітна плата являє собою ціну праці, в основі якої лежить вартість засобів існування, що необхідні для життя працівників та виховання ними дітей, щоб ті згодом замінили цих працівників на ринку праці. [3, с. 272].

Науковець Ф.Ф. Бутинець зауважує, що заробітна плата - це оплата праці найманих працівників, яка виражає перетворену форму вартості і ціни робочої сили [2].

Думка К.Ф. Брезницької висвітлює, що «заробітна плата – це плата за працю, а її величина – ціна праці, яка визначається на ринку праці в результаті взаємодії попиту на конкретні види праці та її пропозицію. Заробітна плата являє собою винагороду, виражену, як правило, у грошовому еквіваленті, яку згідно з трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу» [1].

Вчений Лень В.С. вважає, що заробітна плата – це виплати працівникам включають усі форми поточної та майбутньої компенсації та додаткових благ, що їх надає суб'єкт господарювання самостійно або через третю особу працівнику та членам його родини згідно з законодавством та внутрішньою практикою в обмін на майбутні, поточні та минулі послуги та у зв'язку з фактом поточних та минулих трудових відносин [5].

Згідно Кодексу законів про працю заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [4].

Податковий кодекс України трактує, що заробітна плата - це основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом [6].

Заробітна плата – одна з важливих категорій економічної науки та є найважливішим явищем соціально-економічної сфери. З одного боку, заробітна плата – джерело доходів найманих працівників, основою матеріального достатку членів їх родини, а, з іншого боку, для роботодавців, - суттєва частина витрат, які здійснює підприємство і ефективний спосіб мотивації працівників

Отже, заробітна плата — це важливий об'єкт обліку, аналізу та контролю, оскільки інформація про заробітну плату відображається у фінансовій звітності, є одним із елементів витрат, використовується в економічному та фінансовому аналізі, впливає на фінансові показники ефективності діяльності суб'єктів господарювання, а також є інструментом матеріального заохочення та контролю з боку керівників та працівників.

Список використаних джерел

1. Брезницька К.Ф. Аналіз сучасних систем оплати праці в зарубіжних країнах. *Управління розвитком*. 2011. № 8(105).
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Навч. посіб. Житомир: ПП «Рута», 2002. – 688с.
3. Ковальчук В.М. Історія економіки та економічної думки. Навч. посіб. К.: Знання, 2008. – 647 с.
4. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322–VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=322-0>.
5. Лень В.С. Виплати працівникам: поняття, структура та облік. URL: <https://ppeu.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=65>
6. Податковий кодекс України: станом на 1 квіт. 2013 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
7. <https://mojazarplata.com.ua/ua/zarobitok/news/zarplata>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Катерина СТЕЦЮК

*здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

Науковий керівник: докт. екон. наук., професор, Інна ЦВІГУН

Згідно п.5 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996- XIV підприємство самостійно визначає відповідно до установчих документів облікову політику [4].

Облікова політика - це опис принципів оцінки статей звітності та методів обліку окремих статей звітності. Облікова політика підприємства розробляється на основі діючих законів, бухгалтерських стандартів (положень), методичних рекомендацій, інших нормативних актів, а також прийнятих керівництвом підприємства рішень про застосування законодавчих норм, якщо право вибору надається підприємству.

Одна з головних якісних характеристик облікової політики - її послідовність. Це значить, що обрана підприємством облікова політика повинна застосовуватися без змін постійно. Зміни в обліковій політиці допускаються лише у випадках, передбачених національними стандартами бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності. При цьому будь-яка зміна повинна бути обґрунтованою і розкриватися у фінансовій звітності. Тому до розробки облікової політики сільськогосподарського підприємства слід підійти ґрунтовно, щоб потім її постійно не змінювати.

Основними завданнями облікової політики сільськогосподарського підприємства є розроблення відповідних інструкцій, положень і методів, що дозволять упорядкувати, уніфікувати (наскільки це можливо), регламентувати основні ділянки обліку, створити єдину схему документообігу, систему оцінки активів підприємства, сформувати звітність, що найповніше відображає майновий стан господарства. Окреслені завдання вирішуються шляхом застосування різних способів ведення бухгалтерського обліку, до яких відносяться: способи групування та оцінки фактів господарської діяльності, погашення вартості активів, організації документообігу, інвентаризації, застосування рахунків бухгалтерського обліку, системи реєстрів бухгалтерського обліку, обробки інформації [5].

Нормами п. 5 розд. III НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [6] передбачено, що встановлення та зміна облікової політики здійснюється підприємством за узгодженням із власником або вповноваженим органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів.

Жодним нормативним актом прямо не встановлено, що треба оформляти будь-який документ, але вимоги наведеного вище пункту НП(С)БО щодо узгодження облікової політики говорять про те, що такий документ потрібен.

Таким документом може бути будь-який розпорядчий документ. Як правило, це наказ, яким затверджується й уводиться в дію облікова політика. Водночас це може бути й будь-який інший документ розпорядчого характеру, оформлення якого прийняте на підприємстві.

Формуючи облікову політику, необхідно враховувати численну кількість факторів, обумовлених особливостями та специфікою господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Тому на вибір і обґрунтування облікової політики підприємства впливає низка факторів: зовнішніх і внутрішніх.

Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на формування та методику облікової політики, можна згрупувати за різними класифікаційними ознаками, у залежності від потреб користувачів інформації (табл.1)

Таблиця 1

Фактори, що впливають на облікову політику сільськогосподарських підприємств

Фактор	Характеристика
Внутрішні фактори	
Організаційні	– організаційно-правові форми господарюючих суб'єктів у сільському господарстві; – масштаби діяльності сільськогосподарських підприємств (обсяг виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції, чисельність працюючих, вартість майна тощо); – організаційна структура управління, наявність структурних підрозділів та їх економічні взаємозв'язки;
Технологічні	– удосконалення технологічних процесів у рослинництві та тваринництві; – рівень технічного забезпечення підприємства; – рівень автоматизації виробничих і управлінських процесів на підприємстві; – забезпеченість новими науковими розробками та програмами;
Кадрові	– рівень кваліфікації управлінського персоналу і працівників бухгалтерської служби; – структура бухгалтерської служби і розподіл обов'язків між її працівниками;
Фінансові	– ступінь свободи дій (самостійні дії в питаннях ціноутворення, вибору партнерів); – системи і форми розрахунків з покупцями й постачальниками; – фінансова стратегія сільськогосподарського підприємства;
Зовнішні фактори	
Природно-кліматичні	– земля виступає головним предметом і засобом праці; – об'єктом діяльності є живі організми: рослини і тварини; – територіальне розміщення сільськогосподарського виробництва; – кліматичні умови;
Нормативно-правові	– - законодавчі акти і нормативні документи з питань бухгалтерського обліку та оподаткування і перспективи їх удосконалення;
Економічні	– циклічність економічних процесів; – система оподаткування; – вплив інфляційних процесів; – інфраструктура ринку; – поява нових об'єктів соціального, екологічного та інших видів обліку;

Наведений перелік і класифікація факторів, що впливають на формування облікової політики сільськогосподарських підприємств, не є вичерпними, але цілком дозволяє зрозуміти їх системність. Якісний аналіз усіх розглянутих факторів, які безпосередньо впливають на вибір і обґрунтування облікової політики сільськогосподарського підприємства, створює можливості правильного підходу до її розробки.

Облікова політика передбачає цілісність системи бухгалтерського обліку на підприємстві і охоплює всі її складові: методичну, технічні і організаційну.

На кожній ділянці обліку можуть застосовуватися ті чи інші правила і способи, які передбачені методологією сучасного обліку та нормативними актами. Для кожного з таких ділянок потрібно обрати один із запропонованих способів, і цей вибір має надзвичайно важливе значення в системі обліку сільськогосподарського підприємства.

Облікова політика підприємства базується на модифікованому змісті таких розділів: робочий план рахунків бухгалтерського обліку; форми первинних облікових документів для оформлення господарських операцій, по яким не передбачені типові форми і документи для внутрішньої бухгалтерської звітності; графік документообігу; технологія обробки облікової інформації; рішення по інвентаризації активів і зобов'язань.

Робочий план рахунків рослинницьких, тваринницьких та інших господарств передбачає допоміжні рахунки для розмежування витрат по тим виробничим циклам, які не збігаються з календарним роком (наприклад, витрат минулих років під урожай поточного року, витрат поточного року під урожай майбутніх років).

Технологічна специфіка використання сільськогосподарських угідь та існуючі принципи оподаткування призводять до того, що облікова практика рослинницьких ферм вимагає уточнювати зміст субрахунків робочого плану. Аналітичний облік здійснюється в розрізі вирощуваних культур і витрат на їх виробництво.

Для аграрного виробництва характерне використання різноманітної сільськогосподарської техніки. Це вимагає детального бухгалтерського обліку всього парку машин і механізмів.

Таким чином, твердження (в складі облікової політики) робочого плану рахунків дозволяє орієнтуватися на типовий План рахунків. Однак, для обліку специфічних операцій сільськогосподарських підприємств можуть:

- вводити в робочий план додаткові синтетичні рахунки (наприклад, використовуючи вільні номери рахунків здійснювати облік посівів, врожаю, приріст живої маси, приплід);
- уточнювати зміст субрахунків, об'єднувати їх, додавати допоміжні субрахунки виходячи з вимог управління.

Це дозволяє використовувати в обліковій політиці підприємств аграрного сектору різні варіанти організації обліково-аналітичної роботи, а саме: традиційної; з організацією обліку витрат за елементами та статтями в єдиній системі (без відокремлення витрат або до розмежування видатків); з автономним веденням окремих рахунків витрат в системі обліку; із застосуванням єдиної

системи бухгалтерського та управлінського обліку.

Вважаємо, що при розробці єдиної облікової політики сільськогосподарського підприємства методичний розділ повинен включати наступні аспекти:

- метод нарахування і списання резервів;
- форми внутрішньої звітності, яка допомагає контролювати і управляти витратами, реалізацією, дебіторською заборгованістю тощо;
- виділення контрольованих і неконтрольованих статей звітності центрів відповідальності, персоналізація документів внутрішньої звітності;
- встановлення статей калькуляції, вибір методів обліку витрат;
- процес розподілу непрямих витрат між окремими видами продукції (робіт, послуг);
- вибір способу групування і списання витрат на виробництво;
- порядок визнання доходів підприємства, базуючись на загальних принципах визнання доходів при реалізації, нарахуванні виручки при внутрішньому переміщенні запасів;
- обліковій практиці, а також розробити алгоритм формування облікової політики сільськогосподарського підприємства відповідно до вимог МСФЗ.

Список використаних джерел

1. Зеленко С. В., Невелич Т. М. Застосування наукових підходів в процесі формування облікової політики сільськогосподарських підприємств. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2016. Вип. 13(2). С. 109-119.
2. Васільєва Л. М. Особливості вибору та обґрунтування облікової політики аграрних підприємств. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2019. Вип. 4. С. 40-45. DOI: 10.30929/1995-0519.2019.4.40-45.
3. Кухар Н. П., Приймак С. В. Облікова політика в управлінні агропідприємством. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 1(1). С. 21-24.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14>
5. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Житомир : Рута, 2003. 444 с.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. №73 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#>

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Наталія СУРНИК

викладач економічних дисциплін,

*Відокремлений структурний підрозділ «Шепетівський фаховий коледж
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет», Україна*

Ключові слова: оборотний капітал, політика управління, моделі фінансування, оптимізація

Одним із основних об'єктів управління на підприємстві є його економічний потенціал, вагомою складовою якого виступає оборотний капітал. Оборотний капітал є матеріальною основою усіх бізнес-процесів на підприємстві. Тому розробка та впровадження у практичну діяльність засад раціонального управління ним виступає важливим завданням менеджменту будь-якого суб'єкта господарювання.

Дослідження наукових джерел [1-3] дало можливість виділити два основних підходи до визначення сутності оборотного капіталу:

1. Оборотний капітал – це сукупність поточних активів підприємств, тому є тотожним з поняттям оборотних активів суб'єкта господарювання.

2. Оборотний капітал розглядається як авансована вартість, тобто джерела фінансування оборотних активів.

Узагальнюючи зазначені підходи, вважаємо, що доцільною є інтеграція з точки зору відображення економічного змісту оборотного капіталу. Таким чином, пропонуємо під оборотним капіталом розуміти сукупність матеріальних та нематеріальних активів підприємства, що використовуються протягом періоду менше одного року, а також джерел їх фінансування. Виходячи із запропонованої сутності, основними об'єктами в системі управління виступають оборотні (поточні) активи та джерела їх фінансування.

Суб'єктом управління оборотним капіталом можуть виступати: керівники усіх рівнів, відповідно до покладених на них функцій та обов'язків у межах системи управління оборотним капіталом; фінансова служба; планово-економічний відділ; інші підрозділи та працівники відповідно до посадових обов'язків.

Основною метою управління оборотним капіталом є забезпечення повсякчас його достатності для обслуговування виробничо-господарських процесів, а також оптимізація витрат на його формування [1].

Основні методи, що можуть бути використані при управлінні оборотним капіталом підприємства, включають наступні [2]:

1. Метод коефіцієнтів – спрямований на формування аналітичної складової управління оборотним капіталом шляхом розрахунку, оцінки та аналізу коефіцієнтів, що визначають особливості використання оборотного капіталу. До основних таких коефіцієнтів відносяться показники оборотності капіталу та окремих його складових, завантаженості, тривалості обороту тощо. Розраховані показники використовуються для обґрунтування та реалізації управлінських

рішень у сфері управління оборотним капіталом.

2. Нормування – використовується лише для частини оборотних активів, проте формує вагомий важіль управління ними. Передбачає розрахунок норм запасів та використання окремих складових оборотних активів з точки зору забезпечення їх достатності для обслуговування виробничо-господарських процесів та запобігання формуванню надлишку.

3. ABC-аналіз – аналітичний інструмент, що забезпечує поділ усіх товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) на три групи з точки зору їх вартісних та кількісних характеристик. Кожна з груп передбачає формування своїх засад управління, зокрема, щодо більш вартісних ТМЦ використовують вищий рівень деталізації управління, щодо менш вартісних застосовують спрощені підходи до управління.

4. Оптимізація оборотного капіталу – може розглядатися з двох позицій: оптимізація оборотних активів та оптимізація джерел фінансування оборотних активів.

У цілому, механізм оптимізації оборотного капіталу передбачає [3]:

1) збалансування дебіторської та кредиторської заборгованості з точки зору їх обсягів та термінів погашення для забезпечення достатнього рівня ліквідності та платоспроможності суб'єкта господарювання;

2) збалансування грошових потоків шляхом впровадження системи короткострокового планування грошового обороту;

3) забезпечення підтримки запасів товарно-матеріальних цінностей на достатньому рівні шляхом впровадження методів нормування, економічно обґрунтованого розміру замовлення, моделей Баумоля та Мілера-Орра тощо;

4) впровадження ефективних механізмів управління та контролю.

Таким чином, управління оборотним капіталом є складним, водночас, важливим процесом, раціональна організація якого сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства в цілому за рахунок забезпечення його оборотними активами потрібного кількісного та якісного складу, оптимізації витрат на їх залучення та використання, підтримки достатнього рівня ліквідності та платоспроможності.

Список використаних джерел

1. Латишева І. Л. Аналіз політики управління оборотним капіталом торговельних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. № 1(45), Т. 1. С. 144-147.

2. Морозюк Д. 1. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 1. С. 114-119.

3. Стеценко Н. А. Система управління оборотним капіталом підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 3, Т. 3. С. 258-262.

ОБЛІК ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ, ЯК ОДИН ІЗ НАЙВАЖЛИВІШИХ АСПЕКТІВ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

Олександра СУЩИК

здобувач фахової перед вищої освіти ОПС «Фаховий молодший бакалавр» спеціальності «Економіка»

Відокремлений структурний підрозділ «Кам'янець-Подільський фаховий коледж» НРЗВО «КПДІ», Україна

*Науковий керівник: викладач облікових дисциплін, викладач-методист **Ольга СВІРИДА***

Ключові слова: фінансовий результат, прибуток, збиток, доходи, витрати, операційна діяльність, прибуток нерозподілений, прибуток використаний у звітному році, непокрита збитки.

Здійснення господарської діяльності підприємства передбачає ефективне поєднання великої кількості організаційних, трудових, матеріальних, фінансових та інших ресурсів. Успішність таких дій вимірюється шляхом співставлення отриманого результату з витратами, понесеними для його досягнення. Успішність функціонування підприємства визначається результатами його діяльності, які можуть виражатися у двох формах: позитивній і негативній, тобто прибуток або збиток.

Головною метою створення та подальшого розвитку будь-якого суб'єкту господарської діяльності, незалежно від виду його діяльності чи форми власності, є отримання саме позитивного кінцевого фінансового результату, тобто прибутку. Таким чином, фінансовий результат є одним із найважливіших економічних показників, який узагальнює усі результати господарської діяльності та надає комплексну оцінку ефективності цієї діяльності [2, с.565].

Прибуток є центральною категорією в економіці кожного підприємства, і ця тема завжди привертала значну увагу і викликала дискусії серед фахівців, економістів, бухгалтерів, а також серед управлінців та інших зацікавлених сторін.

Заслуговує на увагу визначення поняття "прибуток", яке дає С.Ф. Покропивний: "Прибуток - це кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства, що являє собою різницю між загальною сумою доходів і витрат на виробництво і реалізацію продукції».

А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик та Л.Д. Буряк трактують прибуток як грошовий вираз частини вартості додаткового продукту, частина заново створеної вартості, виробленої та реалізованої [3, с.218].

Слід зазначити, що у фінансовому менеджменті розрізняють поняття економічного та бухгалтерського прибутку підприємства. Поняття економічного прибутку визначає прибуток як "чисті грошові потоки та зміни вартості активів компанії". Таке трактування прибутку узагальнює кінцеву віддачу на інвестований капітал в усіх її формах.

Поняття бухгалтерського прибутку більш вузьке - воно визначається сумою перевищення отримуваних підприємством доходів над його витратами. Якщо

перше поняття прибутку використовується в практиці оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства, то друге дає змогу оцінити цю ефективність за його операційною діяльністю.

Прибуток, в тому числі і прибуток від операційної діяльності не є сталою величиною, його розмір зумовлено багатьма чинниками. На величину прибутку впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори.

До внутрішніх відносяться фактори, які залежать від діяльності самого підприємства й характеризують різні сторони його роботи. До зовнішніх факторів відносять фактори, які не залежать від діяльності самого підприємства, але деякі з них можуть впливати на темпи зростання прибутку та рентабельності виробництва.

У процесі здійснення виробничої діяльності підприємства, пов'язаної з виробництвом, реалізацією продукції й одержанням прибутку, ці фактори перебувають у тісному взаємозв'язку й залежності. Таким чином, можна зробити висновок, що ті самі елементи процесу виробництва (засоби праці, предмети праці й праця), розглядаються, з одного боку, як основні первинні фактори збільшення обсягу продукції, а з іншого боку - як основні первинні фактори, що визначають витрати виробництва.

Основну масу прибутку підприємства одержують від реалізації продукції. З одержаного прибутку підприємства сплачують до бюджету податок на прибуток та поновлюють власний капітал, створюють резервний капітал, виплачують дохід учасникам та здійснюють інші заходи, передбачені законодавством і установчими документами.

Одержаний прибуток накопичується на рахунку 44 “Нерозподілені прибуток (непокриті збитки)”, на якому його відображають зростаючим підсумком з початку року – до його розподілу і списання після закінчення року.

З метою одержання інформації про суму одержаного і використаного протягом звітного періоду прибутку планом рахунків до зазначеного рахунка передбачено ведення субрахунків: 441 “Прибуток нерозподілений”, 442 “Непокриті збитки”, 443 “Прибуток використаний у звітному періоді” [1, с.327-328].

Напрями розподілу нерозподіленого прибутку визначаються власниками підприємства або їхніми уповноваженими органами згідно з установчими документами.

Нерозподілений прибуток може розподілятися у вигляді дивідендів власникам акцій акціонерних товариств у розмірах, що обумовлені установчими документами та зборами акціонерів. Іншими напрямками розподілу прибутку є: поповнення статутного капіталу, створення резервного капіталу, нарахування частини премій за облігаціями тощо. Крім того, прибуток є основним фінансовим джерелом реалізації соціальних програм.

Використання прибутку в поточному періоді відображається за дебетом субрахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» в кореспонденції з кредитом рахунків 40 “Зареєстрований капітал”, 43 “Резервний капітал” – на суму прибутку, спрямованого до статутного та резервного капіталу підприємства; 67 “Розрахунки з учасниками” – на суму доходів (дивідендів),

нарахованих учасникам за рахунок прибутку. При складанні річного звіту сума використаного підприємством протягом звітного року прибутку списується на зменшення одержаного, невикористаного прибутку записом:

Д-т 441 “Прибуток нерозподілений”

К-т 443 ”Прибуток використаний у звітному періоді”

Після цього запису субрахунок 443 ”Прибуток використаний у звітному періоді” закривається (залишку на 1 січня наступного за звітним року немає), а на субрахунку 441 “Прибуток не розподілений” кредитове сальдо відображає залишок невикористаного на звітну дату прибутку [1, с.327-328].

Якщо в результаті господарської діяльності за звітний період підприємства мало непокритий збиток, то його сума списується за рахунок нерозподіленого прибутку або резервного капіталу.

Отже, в умовах стрімкого розвитку ринкової економіки місце і роль прибутку у господарському процесі безперервно зростає. Прибуток виступає не тільки стимулом господарської діяльності підприємств, але й основним джерелом розвитку їхньої діяльності.

З метою покращення та підвищення ефективності обліку прибутку доцільним є: на законодавчому рівні закріпити сутність поняття «прибуток», уточнити перелік показників, які його характеризують; розширити перелік класифікаційних ознак; впровадити реєстри аналітичного обліку фінансових результатів (прибутку/збитку) для узагальнення облікової інформації з метою задоволення інформаційних потреб різних користувачів.

Список використаних джерел

1. Крупка Я.Д., Задорожний З.В. Фінансовий облік: Підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 451 с.,
2. Лень В.С. Фінансовий облік: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2011, 608 с.;
3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник. К.: КНТЕУ, 2007. 345 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА РОСЛИННИЦТВА

Іван ТРИСКА

здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна

Світлана СТЕНДЕР

к.е.н., доцент, асистент кафедри обліку,

оподаткування та технологій електронного бізнесу

Ключові слова: рослинництво, бухгалтерський облік, класифікація умовно-змінні витрати,

Вихід у світ статті М. Чумаченка та І. Білоусової свідчить про необхідність докладнішого з'ясування низки дуже важливих моментів, серед яких, на нашу думку, є обґрунтування класифікації витрат залежно від впливу на них обсягу виробництва та визначення розміру цієї залежності [1, С. 261]. Методика поділу витрат на постійні та змінні у фермерських господарствах США засвідчує, що в цих господарствах до змінних витрат рослинництва відносять вартість насіння, електроенергії, добрив і засобів захисту рослин, пального й мастильних матеріалів, орендну плату, амортизацію тощо, а до постійних – накладні (загальногосподарські) витрати, податки та страхові платежі, плату за кредит та ін. [2, С. 192].

Власне перелік статей витрат свідчить про умовність віднесення окремих з них до змінних. Це стосується амортизації, вартості ремонтних робіт тощо, бо ці витрати не змінюються при збільшенні чи зменшенні виходу продукції. Інші витрати (вартість добрив, насіння, хімікатів, палива та ін.) також не залежить від кількості продукції, адже їхня величина визначається площею посіву, а від останнього показника залежить кількість одержаної продукції, тобто при складанні бюджету на наступний рік базою при його розрахунку (нормуванні витрат) буде не кількість продукції, а площа посіву. За таких умов спостерігається опосередкована залежність між витратами й обсягом виробництва.

З розгляду на це в практиці діяльності сільськогосподарських підприємств України методика нормування витрат порівняно з тією, яку застосовують фермерські господарства США, дещо інша, тобто нормативи у рослинництві встановлюють в розрахунку не на одиницю площі, а по роботах, пов'язаних зі збиранням урожаю, його очищенням тощо, - одиницю продукції.

Отже, вивчення літературних джерел іноземних і вітчизняних авторів свідчить, що назв цих груп витрат багато, проте вирішальне значення при цьому має не назва, а використання цих термінів у практичній діяльності, зокрема при бюджетуванні та розрахунку точки беззбитковості.

У багатьох сільськогосподарських підприємствах застосовують специфічний поділ витрат. А якщо мова йде про галузь рослинництва, то в такому разі виникає потреба виділяти умовно-змінні витрати, величина яких залежить від площі посіву, тобто виконання великої кількості технологічних операцій у рослинництві вимагає певних витрат, але їх величина ще не означає одержання передбаченої кількості продукції. Поряд з цим є витрати, пов'язані із збиранням продукції, а їхня величина залежить від кількості одержаної продукції, наприклад, оплата праці, нарахована за збирання врожаю, транспортування врожаю до місць зберігання, подальша обробка та інше.

Тому в сільськогосподарських підприємствах підстава виділення в окрему групу *умовно-змінних витрат* є зовсім іншою порівняно з тим, як це передбачено у працях з управлінського обліку майже всіх авторів, коли до складу цієї групи витрат відносять витрати на телефонні розмови (витрати на такі цілі визначаються розміром абонентської плати, крім того ще й кількістю розмов).

Вважаємо, що витрати по відношенню до обсягу виробництва потрібно поділяти на постійні, змінні (залежать від кількості одержаної продукції) та

умовно-змінні (ті, що залежать від обсягу виконаної роботи, обробленої площі). Класифікацію витрат по відношенню до обсягу виробництва у рослинництві в розрізі статей представлено у таблиці 1.

Таблиця 1.

**Узагальнена класифікація витрат по відношенню до обсягу
виробництва в галузі рослинництва**

Статті витрат	Змінні	Умовно-змінні	Постійні
1. Оплата праці, в тому числі: а) виробничим працівникам за обсяг виконаних робіт; б) виробничим працівникам за кількість одержаної продукції; в) бригадирам та керівникам галузі (підрозділу) при оплаті згідно ставки; г) доплати або премії за об'єм робіт; д) доплати або премії за кількість продукції; е) оплата праці адміністративно-управлінському персоналу підприємства; ж) відрахування на соціальні потреби, пропорційно оплаті праці	- + - - + - +	+ - - + - - +	- - + - - + +
2. Добрива	-	+	-
3. Засоби захисту рослин	-	+	-
4. Утримання основних засобів: а) нафтопродукти, використані при виконанні сільськогосподарських робіт; б) оплата праці з відрахуваннями працівників, що обслуговують основні засоби вузькоспеціалізованого призначення; в) витрати на ремонт основних засобів, що приймають участь безпосередньо в процесі виробництва; г) амортизація і орендна плата по основних засобах	- - - -	+ - - -	- + + +
5. Роботи та послуги: а) вантажні бортові машини; б) автомашини спеціального призначення; в) транспортні роботи тракторів; г) жива тяглова сила; д) електропостачання; е) водопостачання	+ + + - - -	+ + + + - +	- - - + + +
6. Загальновиробничі витрати (крім оплати праці): а) амортизація, ремонт і орендні платежі по основних фондах; б) охорона праці, техніка безпеки, витрати на утримання службового транспорту	- -	- -	+ +
7. Загальногосподарські витрати (крім оплати праці), в т.ч. за кредити	-	-	+
8. Плата за землю	-	+	-

З таблиці 1. видно, що складність використання трьох груп витрат залежно від впливу на них обсягу виробництва полягає у тому, що використання цього поділу на практиці потребує більшої деталізації статей витрат.

Це підтверджує необхідність розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення практики бухгалтерського обліку та контролю витрат з врахуванням напрацьованого досвіду вітчизняних та зарубіжних вчених. Тому це питання варто уваги, тобто довести потребу в застосуванні в галузі рослинництва поділу витрат крім постійних і змінних, ще й умовно-змінних, величина яких залежить від площі посіву і виконання більшості технологічних операцій у рослинництві вимагають витрати, величина яких ще не означає одержання передбаченої кількості продукції.

Список використаних джерел

1. Чумаченко М., Білоусова І. Дослідження передумов і припущень при аналізі графіка беззбитковості витрат в галузі рослинництва // Бухгалтерський облік і аудит. № 5. 2021.

2. Морщенок Т.С. Особливості визначення собівартості основних видів сільськогосподарської продукції / [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.zgia.zp.ua.

3. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної економіки України № 132 від 18.05.2001 р. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text) Text (дата звернення: 29.10.2023).

4. Огійчук М.Ф., Сколотій Л.О. Бюджетний контроль за витратами та доходами сільськогосподарської діяльності відповідно вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи» // зб. «Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: етапи та перспективи». II Міжнародна наук.-практ. конф.: зб. тез та виступів. К.: НМЦІАЕ, 2016. 246 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Олександр УСИК

здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна

Науковий керівник: докт. екон. наук., професор, Інна ЦВІГУН

Готова продукція – це продукція, що повністю закінчена обробкою на цьому підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад. Готова продукція – це матеріальний результат виробничої

діяльності підприємства [6].

Готова продукція відноситься до складу запасів. Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються П(С)БО 9 "Запаси" [3], П(С)БО 16 "Витрати" [2] та Методичні рекомендації № 2 з бухгалтерського обліку запасів [5].

Відповідно до П(С)БО 9 "Запаси", готова продукція визначається як та продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [3].

Згідно з Методичними рекомендаціями готова продукція – виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором, встановленим стандартам або технічним умовам тощо.

При організації обліку готової продукції основним є визначення її характеру. Згідно з цією ознакою готову продукцію групують за формою (уречевлена, результати виконаних робіт чи наданих послуг), ступенем готовності (готова продукція, напівфабрикати, незавершене виробництво) та технологічною складністю (проста, складна).

Готова продукція на підприємстві проходить такі операції:

- випуск продукції з виробництва і здача її на склади або в експедицію;
- зберігання продукції на складах підприємства;
- відпуск продукції на місці місцевим і відправка (відвантаження) іногороднім покупцям;
- відпуск продукції для внутрішніх потреб основних цехів, для збуту продукції;
- реалізація продукції [6].

Операції, пов'язані з рухом готової продукції, відображаються на рахунку 26 "Готова продукція" відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [4].

Рахунок 26 "Готова продукція" призначено для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції підприємства. За дебетом рахунку відображається надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю.

За кредитом — списання виробничої собівартості готової продукції [6].

Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій призначено рахунок 23 "Виробництво". Прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати відображаються за Д-т рахунку 23. За К-т рахунку 23 відображається, зокрема, вартість фактичної виробничої собівартості завершенної виробництвом готової продукції, яка списується у Д-т рахунку 26 "Готова продукція" [4].

Аналітичний облік за рахунком 23 ведеться за видами виробництв, статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється. На великих

виробництвах аналітичний облік витрат може вестися за підрозділами підприємства та центрами витрат і відповідальності.

Аналітичний облік готової продукції ведеться за видами готової продукції.

Облік готової продукції повинен забезпечити контроль за виконанням завдань з випуску продукції згідно з договірним асортиментом на всіх стадіях її руху, зберігання готової продукції, своєчасним оформленням документів на відвантаження.

Облік готової продукції включає такий комплекс робіт, при виконанні яких забезпечується своєчасний і якісний облік виробництва, випуску та реалізації готових виробів не тільки в цілому за звітний період, але і за коротші проміжки часу, контроль за цілісністю і своєчасним відвантаженням готової продукції покупцям [1].

Процес організації обліку готової продукції та її реалізації, можна умовно розподілити на етапи, на кожному з яких важливо визначити осіб, які відповідатимуть за виконання певних розподілених обов'язків, та осіб, які контролюватимуть їх виконання (рис. 1).

Рис. 1. Етапи організації обліку готової продукції та її реалізації

Реалізованою продукцією вважається продажна вартість відвантаженої готової продукції, зазначеної в оформлених як підстава для розрахунків з покупцями та замовниками документах, або продажна вартість відвантаженої готової продукції, зарахована як платіж на рахунки підприємства в установах банків.

При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою — первісна вартісна (за Д-т 901 "Собівартість реалізації готової продукції") та оцінка, що визначається за домовленістю сторін (за К-т 7 01 "Дохід від реалізації готової продукції").

Результати проведених досліджень переконливо засвідчують, що правильність організації обліку процесу реалізації готової продукції є запорукою достовірності відображення облікової інформації у фінансовій звітності підприємства та безпомилкового визначення результативності діяльності суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Бухгалтерський фінансовий облік: [підручник для вузів / За ред. Ф.Ф. Бутинця]. 7-е вид., доп. і перероб. Житомир: ПП "Рута", 2006. 831 с.
2. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2006 р. № 415 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>
3. Запаси: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р., № 2 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07>
6. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 5-те вид. допов. і перероб. К.: Алерта, 2011. 976 с.
7. Шпилик С.В. Управління збутовою діяльністю підприємства. Галицький економічний вісник. 2012. № 4 (37). С. 88-95.

ОБЛІК В ДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА: СПЕЦИФІКА ТА ПРИНЦИПИ

Надія ХОРУНЖАК

*д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Заклад вищої освіти «Західноукраїнський національний університет», Україна*

Ключові слова: державний сектор, облік, принципи, державні установи, реєстр обліку

Державні управлінські інституції в Польщі, які функціонують, наприклад, як профільні управління (податкові тощо), здійснюють ведення бухгалтерського обліку згідно приписів нормативів вищого порядку. До їх складу належать Закон

про бухгалтерський облік (зі змінами та доповненнями) [2] та Закон про державні фінанси [1]. Специфіка облікового відображення та ведення обліку в такого роду бюджетних установах традиційно реалізується з урахуванням певних принципів. Слід зауважити, що як і в Україні, так і в Польщі ці принципи вважаються загальними і їх є щонайменше вісім. При цьому вони визначаються саме двома зазначеними вище нормативними документами (рис. 1).

Рис.1. Загальні принципи ведення бухгалтерського обліку в державних інституціях (управліннях) в Польщі

Джерело: узагальнено самостійно на основі чинних норм

- (1) – для забезпечення достовірного й чіткого відображення ситуації щодо майнових і фінансових активів, а також фінансових результатів;
- (2) – забезпечує фіксацію подій, в тому числі господарських операцій, в бухгалтерських книгах і розкриття даних у фінансовій звітності відповідно до їх економічного змісту;
- (3) – передбачає, що в обліку відображаються всі доходи, отримані держустановою та пов'язані з ними витрати в певний період фінансового року, незалежно від дати їх фактичного отримання (оплати);
- (4) – проявляється в тому, що доходи й витрати визнаються в бухгалтерському обліку на дату їх здійснення (оплати/виплати) незалежно від річного бюджету, якого вони стосуються;

(5) – вартість окремих активів і зобов'язань, доходи та відповідні витрати, а також надзвичайні прибутки та збитки визначаються індивідуально. Їхня вартість не може бути взаємо зарахована.

(6) – в бухгалтеріку можуть бути застосовані спрощення, якщо вони не суперечать загальноприйнятим принципам обліку та не мають суттєвого негативного впливу на майновий і фінансовий стан, а також на загальні фінансові результати. Але при цьому слід керуватися тим, що окремі елементи, які вважаються несуттєвими (йдеться про предмети подібного характеру), в сукупності разом можуть ставати суттєвими;

(7) – принципи бухгалтерського обліку повинні застосовуватися постійно, в наступні фінансові роки, причому має бути однакове групування господарських операцій та оцінка активів і зобов'язань, включаючи списання амортизації, визначення фінансового результату та складання фінансової звітності щоб отриману інформацію можна було порівнювати в динаміці. До прикладу залишки активів і пасивів відображаються в бухгалтерському обліку такі самі на день їх закриття, як і в бухгалтерських книгах, відкритих на наступний фінансовий рік. Однак при цьому не забороняється, починаючи з першого дня нового фінансового року, незалежно від дати прийняття рішення, змінити існуючі підходи відповідно до чинного законодавства;

(8) – вимагає, що окремі складові активів і пасивів оцінюються за методом фактичної ціни (понесеними витратами) на їх придбання (виготовлення). При цьому, одночасно керуються принципом обережності. З точки зору практики це також передбачає включення до фінансового результату незалежно від його обсягу таких складових: а) зменшення використання або комерційної вартості активів, у т.ч. також здійснюється у вигляді амортизації або списання; б) лише безсумнівні інші операційні доходи та надзвичайні прибутки; с) усі інші операційні витрати та понесені надзвичайні збитки; d) резерви на покриття ризиків, відомих суб'єкту господарювання, загрозливих збитків та наслідків інших подій.

Безумовно, що записи в бухгалтерських книгах ведуться польською мовою та в польській валюті. Записи є систематичними й хронологічними незалежно від форми ведення обліку чи комп'ютерної програми, яка використовується при цьому.

Держінституції мають право ведення часткових журналів, дані з яких зводяться в єдиний реєстр – відомість, яка містить обороти окремих часткових журналів та їх загальну суму (місячний і накопичувальний оборот).

Часткові журнали (реєстри бухгалтерського обліку) являють собою реєстр, з допомогою якого групують дані за документами, що мають спільні риси або походять з одного джерела. Змінити групування документів у відповідних реєстрах можна з початку календарного року. Спосіб групування та умовні позначення груп типових облікових документів (реєстрів) визначає головний бухгалтер [3].

Вивчення польського досвіду ведення обліку в державних інституціях (суб'єктах державного сектору) дозволяє критично підходити до напрямів і шляхів удосконалення практики його ведення в Україні. Як свідчать проведені

дослідження, облікові принципи є досить схожими. Але більш детальне аналітичне пошукування надзвичайно актуальне, особливо в частині ведення системи документообороту, бюджетної класифікації та рахунків обліку (Плану рахунків).

Список використаних джерел

1. Ustawa o finansach publicznych : Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz.U. z dnia 24 września 2009 r.). Stan prawny aktualny na dzień: 07.11.2023. URL: <https://www.portalfk.pl/rachunkowosc-budzetowa/ustawa-z-27-sierpnia-2009-r.-o-finansach-publicznych-tekst-jedn.-dz.u.-z-2023-r.-poz.-1270-3810.html>.
2. Ustawa o rachunkowości : Ustawa z dnia 29 września 1994 r. Stan prawny aktualny na dzień: 07.11.2023. URL: <https://rachunkowosc.com.pl/ustawa-o-rachunkowosci>.
3. Zarządzenie nr 2 Prezesa Urzędu Patentowego RP z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie ustalenia dokumentacji opisującej przyjęte zasady (politykę) rachunkowości oraz planu kont dla Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej. *Dziennik Urzędowy Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej*. 2023. URL: https://uprp.gov.pl/sites/default/files/2023-04/dzienn_urzed_poz3_2023.pdf.

ФІНАНСОВИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Інна ЦВІГУН

*докт. екон. наук., професор,
завідувачка кафедри обліку, оподаткування
та технологій електронного бізнесу ЗВО «ПДУ»
м. Кам'янець-Подільський*

Бухгалтерський облік часто називають мовою бізнесу. Більш формально, це описується як інформаційна система, яка вимірює бізнес-діяльність, обробляє інформацію у звіти та передає результати особам, які приймають рішення. Також можливо розглядати це як систему показників бізнесу. Більшість підприємств створено з метою отримання прибутку, який, по суті, є збільшенням багатства власників, і спосіб вимірювання та звітування про це збільшення багатства здійснюється за допомогою бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік загалом можна розділити на дві окремі сфери: фінансовий облік і управлінський облік. Фінансовий облік зосереджується на зовнішніх користувачах, таких як кредитори (включаючи постачальників, які надають кредити компанії), податкова та інвестори. Управлінський облік зосереджується на внутрішніх користувачах, таких як керівники виробництва, менеджери з продажу та співробітники. Наприклад, звіт про продаж, який використовується для розрахунку та сплати комісійних, буде внутрішнім документом управлінського обліку, тоді як баланс, який інформує акціонерів про активи та зобов'язання компанії, буде зовнішнім фінансовим звітом.

Фінансовий облік несе відповідальність за підготовку фінансових звітів організації - включно зі звітом про прибутки та збитки, звітом про власний капітал, балансом і звітом про рух грошових коштів у якому підсумовуються минулі результати діяльності компанії та оцінюється її поточний фінансовий стан. Під час підготовки фінансової звітності фінансові бухгалтери дотримуються єдиного набору правил, які називаються загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку - основними принципами фінансової звітності. Оскільки фінансовий облік орієнтований на сторони за межами організації, він повинен бути корисним, зрозумілим, точним і доступним.

На відміну від фінансового обліку, який регулюється набором опублікованих рекомендацій, управлінський облік регулюється тим, що керівництво має знати. Він має бути настільки ж точним і корисним, і він виникає з тих самих фінансових даних, але також включає інші джерела, такі як маркетингові дані, дані про обсяги, демографічні дані, дані про виробництво, як-от час виконання процесу, час і вартість бюджету та аналіз витрат і вигод на придбання обладнання. Деякі звіти є стандартними, створюються щомісяця, щоб керівництво могло бути в курсі тенденцій, як хороших, так і поганих, а деякі є спеціальними, за потреби.

Управлінський облік відіграє ключову роль у допомозі керівникам виконувати свої обов'язки. Оскільки інформація, яку він надає, призначена для використання людьми, які виконують широкий спектр робіт, формат звітної інформації є гнучким. Звіти адаптовані до потреб окремих менеджерів, і мета таких звітів – надавати актуальну, точну та своєчасну інформацію у форматі, який допоможе менеджерам у прийнятті рішень. Під час підготовки, аналізу та передачі такої інформації бухгалтери працюють з особами з усіх функціональних сфер організації -людських ресурсів, операцій, маркетингу та фінансів.

Управлінський облік, як упорядкована система виявлення, вимірювання, збору, реєстрації, інтерпретації, узагальнення, підготовки, надання важливої для прийняття рішень підприємства інформації та показників для управлінської ланки, допомагає отримати відповідь на питання, в якому стані знаходиться підприємство, як необхідно розподілити наявні ресурси, щоб підвищити ефективність діяльності, як організувати структурні підрозділи на ефективну роботу. У системі управлінського обліку консолідується інформація про витрати, доходи і результати діяльності для цілей управління в аналітичних розрізах. При цьому керівництво підприємства самостійно вирішує, в яких розрізах класифікувати об'єкти управління бізнес-процесами і як здійснювати їх облік [0, с.183].

Серед основних відмінностей між фінансовим і управлінським обліком варто зазначити:

1. **Обов'язковість ведення обліку.** Ведення фінансового обліку є обов'язковим. Повинні бути докладені певні зусилля для збору даних в необхідній формі і з необхідним ступенем точності, у відповідності з законодавством і стандартами, незалежно від того, вважає керівництво організації ці дані корисними чи ні. Ведення управлінського обліку цілком залежить від волі керівництва: ніякі сторонні органи або організації не мають

права вказувати, що треба або що не треба робити. Тому немає значення в зборі і обробці інформації, цінність якої для управління нижче за витрати на її отримання.

2. Мета ведення обліку. Мета фінансового обліку - складання фінансових документів для зовнішніх користувачів організації. Управлінський облік є тільки засобом забезпечення планування, власне управління і контролю фінансового та управлінського обліку.

3. Основні правила. Фінансовий облік повинен вестися відповідно до норм і правил бухгалтерського обліку. Зовнішні користувачі повинні бути упевнені в тому, що бухгалтерські документи складені відповідно до загальноприйнятих правил, а публічна звітність підтверджується аудиторами.. Управлінський облік організації може слідувати будь-яким внутрішнім правилам обліку залежно від корисності цих правил. Основний аргумент в обґрунтуванні правил управлінського обліку - чи буде від цього користь.

4. Тип інформації. Фінансові документи, що є кінцевим продуктом фінансового обліку, містять в основному інформацію у грошовому виразі. В управлінському обліку фігурує інформація, як у вартісному, так і в натуральному виразі: кількість матеріалу і його вартість, кількість проданих виробів і сума виручки від їх продажу.

5. Періодичність звітності. Повний фінансовий звіт організація складає за підсумками року, менш детальні - поквартально. Звіти в управлінському обліку, що деталізуються, великі організації складають щомісячно; звіти по певних видах діяльності можуть складатися щонеділі, щодня, в деяких випадках — негайно.

6. Об'єкт звітності. У фінансових звітах організація зазвичай описується як єдине ціле. Великим організаціям з багатогалузевим виробництвом необхідно відображати виручку і дохід по кожній галузі, тобто по великих сегментах організації. В управлінському обліку основну увагу звертають на порівняно невеликі підрозділи, відособлені по окремих виробництвах, видах діяльності, центрах відповідальності.

7. Застосування в практичній діяльності. Фінансовий облік реєструє господарські операції на основі документів як факти господарського життя підприємства, які відбулися. Управлінський облік оперативне реагування на зміни тактичних та стратегічних цілей підприємства, розробка рекомендацій на майбутнє на основі даних аналізу минулих подій [3]

Бухгалтерський облік — це система для вимірювання та узагальнення ділової активності, інтерпретації фінансової інформації та передачі результатів керівництву та іншим зацікавленим сторонам, щоб допомогти їм приймати кращі бізнес-рішення.

Список використаних джерел

1. Шмигель О. Управлінський облік та критерії його ефективності на підприємстві. *Інноваційна економіка*, 2020. №3-4. С 182-187.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон від 16 липня 1999 р. № 996-XIV// База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

СЕКЦІЯ 2

АУДИТ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ АУДИТОРА

Ганна СКИБА

*к.е.н, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ, Україна*

Оксана ЦІМОШИНСЬКА

*к.е.н, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Навчально-науковий Інститут управління, економіки та бізнесу
«ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», м. Київ, Україна*

Ключові слова: професійна етика, аудиторські послуги, аудитор, принципи професійної етики, чесність та об'єктивність, професійна компетентність аудитора.

Сучасний етап розвитку етичної науки пов'язаний із питаннями, характер вирішення яких багато в чому залежить від позиції людини у світі.

Кожна професія має свої моральні проблеми. Але серед інших професій виділяється певна група, де вони зустрічаються частіше і вимагають особливої уваги. Професійна етика суттєво важлива, передусім, для таких професій, об'єктом яких є індивід – людина. Там, де представники певної професії в силу її специфіки знаходяться в постійному або навіть стабільному спілкуванні з іншими людьми, існують свої «моральні кодекси» людей цих спеціальностей та професій.

Професійна етика розходиться на ті громадські групи, до яких вимагаються максимальні моральні вимоги. Професійна етика, як система норм, являє собою кодекс правил, що характеризують позицію спеціаліста в офіційному середовищі, норми, що відповідають діючому законодавству та відомчим правовим документам, фаховим знанням, відношенням у колективі, деталізованому усвідомленню моральної відповідальності для виконання професійних обов'язків.

Престиж професії аудитора, довіра та повага до нього є невід'ємними елементами професійного центру та гарантією високої якості послуг, що надаються. В сучасних економічних умовах, глобалізації та євроінтеграції, політичної та економічної нестабільності, технічного та інформаційного розвитку суспільства, зміни культурних цінностей тощо, стабілізацію розвитку суспільних відносин мають забезпечувати етичні знання та вимоги.

Питання професійної етики аудитора виникає в різних ситуаціях – зокрема, при переході фахівця з однієї аудиторської компанії в іншу; укладення договору на проведення аудиту з державним підприємством, начальник відділу закупівель

якого є близьким родичем керівника аудиторської фірми; проведення аудиту фінансової звітності суб'єкта господарювання компанією, яка одночасно веде по ній бухгалтерський облік тощо. І таких випадків може бути надзвичайно багато.

Метою дослідження є вивчення змісту та особливостей регулювання професійної етики аудитора через призму фундаментальних їх принципів та узагальнення поняття професійної етики аудитора як запоруки довіри до даної професії.

Професійна аудиторська етика – це система норм моральної поведінки аудитора під час проведення аудиту та надання послуг аудиту. У багатьох країнах створені та встановлені закони, кодекси, правила, а також положення професійної аудиторської етики. Наприклад, ключові положення і вимоги до професії аудитора в Україні визначаються нормами закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Своєрідною рисою будь-якої професії є прийняття відповідальності перед суспільством. Що стосується аудиторів, то для них суспільство включає клієнтів, кредиторів, уряди, працівників, роботодавців, інвесторів, ділові та фінансові кола, а також інших осіб, які покладаються на об'єктивність і порядність професійних бухгалтерів для підтримки належного ведення комерційної діяльності та її контроль. При цьому суспільні інтереси визначаються як колективний добробут спільноти людей та організацій, яким аудитори надають послуги [1].

В світі розроблені принципи професійної етики аудиторів Міжнародною федерацією бухгалтерів (International Federation of Accountants (IFAC), яка як базис етичних правил порадила Кодекс етики професійних бухгалтерів (Code of Ethics for Professional Accountants), які відносяться як до професійних бухгалтерів, так і до аудиторів [2].

Від ставлення та поведінки аудиторів під час надання послуг залежить не тільки їхнє особисте благополуччя, а й економічне благополуччя країни в цілому. Аудитори зможуть залишатися в привілейованому становищі, якщо вони продовжуватимуть надавати громадськості унікальні послуги на рівні, який демонструє інформацію про те, що громадська довіра є цілком обґрунтованою.

Отже, аудитори в усьому світі найбільше зацікавлені в тому, щоб довести до відома клієнтів, що послуги надаються на найвищому рівні якості та відповідають етичним вимогам, що покликані для забезпечення цього рівня.

Згідно з Кодексом етики професійних бухгалтерів, цілі професій бухгалтера та аудитора взаємопов'язані і розлягаються у виконанні роботи відповідно до найвищих стандартів професіоналізму, досягненні найкращих результатів діяльності та в цілому у задоволенні суспільних інтересів і вимагають задоволення основних потреб: у довірі до спеціаліста; у професіоналізмі аудитора; у якості наданих послуг; у надійності проведеної роботи.

Для досягнення цілей професії аудитори зобов'язані дотримуватися в буденній роботі фундаментальних принципів або, як їх називають інакше, норм етики.

Кодексом етики професійних бухгалтерів визначено, що професійний бухгалтер чи аудитор має дотримуватися таких всебічних принципів:

- доброчесності;
- об'єктивності;
- професійної компетентності та незалежної ретельності;
- конфіденційності;
- професійної поведінки.

Отже, результати дослідження дозволяють зробити наступні висновки:

1. В Україні наразі етичні норми аудитора регулюються здебільшого Міжнародним кодексом етики та Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

2. Для досягнення цілей професії аудитори зобов'язані керуватися фундаментальними принципами, також відомими як етичні стандарти, у своїй повсякденній роботі. Приміром: чесність, об'єктивність, професійна компетентність і належна обачність, конфіденційність і професійна поведінка.

Список використаних джерел

1. Салова Н., Професійна етика аудитора: фундаментальні принципи Аудитор / Наталія Салова // України Аудитор України. – № 6 (235). – 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.pspaudit.com.ua/files/psp_14-19_salova.pdf.

2. Мельник Н.Г. Особливості аудиту на міжнародному рівні: монографія / Н.Г. Мельник. – Економічна криза: фактори, моделі та механізми подолання: монографія / за заг. ред. С.А. Ткаченка, М.С. Пашкевич. – Дніпропетровськ: НГУ, 2015. – С. 143-152.

3. Code of Ethics for Professional Accountants [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ethicsboard.org/iesba-code>.

АУДИТ ПРИБУТКУ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Олександр БУРЛАКОВ

*к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку,
оподаткування та технологій електронного бізнесу,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,*

Олена ЯРОЩУК

*студентка 2 курсу ОС «Магістр»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»*

Надзвичайно важливим показником господарської діяльності підприємства, який перебуває у центрі уваги всіх зацікавлених сторін, є кінцевий фінансовий результат. [1] Цей результат відображає ефективність управління і може бути виражений у вигляді прибутку або збитку. Прибутковість виступає

визначальним чинником фінансової стійкості, оскільки через отримання прибутку можна збільшити власний капітал, розширити виробництво та зменшити основні ризики [2].

Грунтовні наукові дослідження, які спрямовані на поліпшення методології зовнішнього аудиту фінансової звітності та внутрішнього аудиту господарської діяльності підприємств, були проведені такими вченими, як Ф. Бутинець, Г. Давидов, Л. Кулаковська, В. Немченко, О. Петрик, І. Пилипенко, Н. Проскуріна, В. Рудницький та Б. Усач. Не дивлячись на велику кількість наукових досліджень у сфері аудиту формування кінцевого результату господарювання, існують певні проблемні аспекти, які залишаються нерозв'язаними. Ця ситуація обумовлена постійно зростаючими вимогами щодо ефективної методології аудиту прибутку та отримання якісної інформації щодо впливу різних факторів на його формування та подальше використання з подальшим відображенням у фінансовій звітності.

В результаті дослідження процесу управління прибутком, автором виявлено, що прибуток є чистим доходом підприємця в грошовому виразі, який відображає винагороду за ризик, пов'язаний з підприємницькою діяльністю. Він визначається як різниця між загальним доходом та загальними витратами, здійснюваними в процесі цієї діяльності.

Отже, прибуток виступає кінцевою метою та рушійним фактором у ринковій економіці. Тому ми переконані, що для суб'єкта господарювання прибуток одночасно є метою, результатом, стимулом та чинником економічної стабільності.

Методика аудиту прибутку передбачає послідовний ряд дій і методів для отримання надійної інформації щодо якісних і кількісних показників у фінансовій звітності [4]. У цьому контексті ми окреслюємо кілька важливих завдань при розробці загальної методики аудиту, серед яких ключовими є підвищення якості, досягнення результативності, забезпечення оптимальності, повноти та досягнення цілей аудитора.

Проблематика, пов'язана з методологією аудиту прибутку, досліджує й основні утворюючі фактори. Основними складовими визначення фінансових результатів підприємства є доходи та витрати [3]. Прибуток, як облікова категорія, формується як різниця між доходами і витратами, відображаючи приріст власного капіталу підприємства, сформованого під час підприємницької діяльності протягом звітного періоду, не враховуючи внесків власників до зміни капіталу. Наведена концептуальна модель аудиту враховує процеси створення та використання прибутку (рис. 1).

Розроблена модель відтворює концепцію аудиту прибутку, який представлений у різних формах фінансової звітності, починаючи від його становлення і закінчуючи використанням у вигляді чистого прибутку в Звіті про фінансові результати (форма № 2); нерозподіленого прибутку в Балансі (форма № 1) і Звіті про власний капітал (форма № 4); прибутку до оподаткування в Податковій декларації з податку на прибуток підприємства.

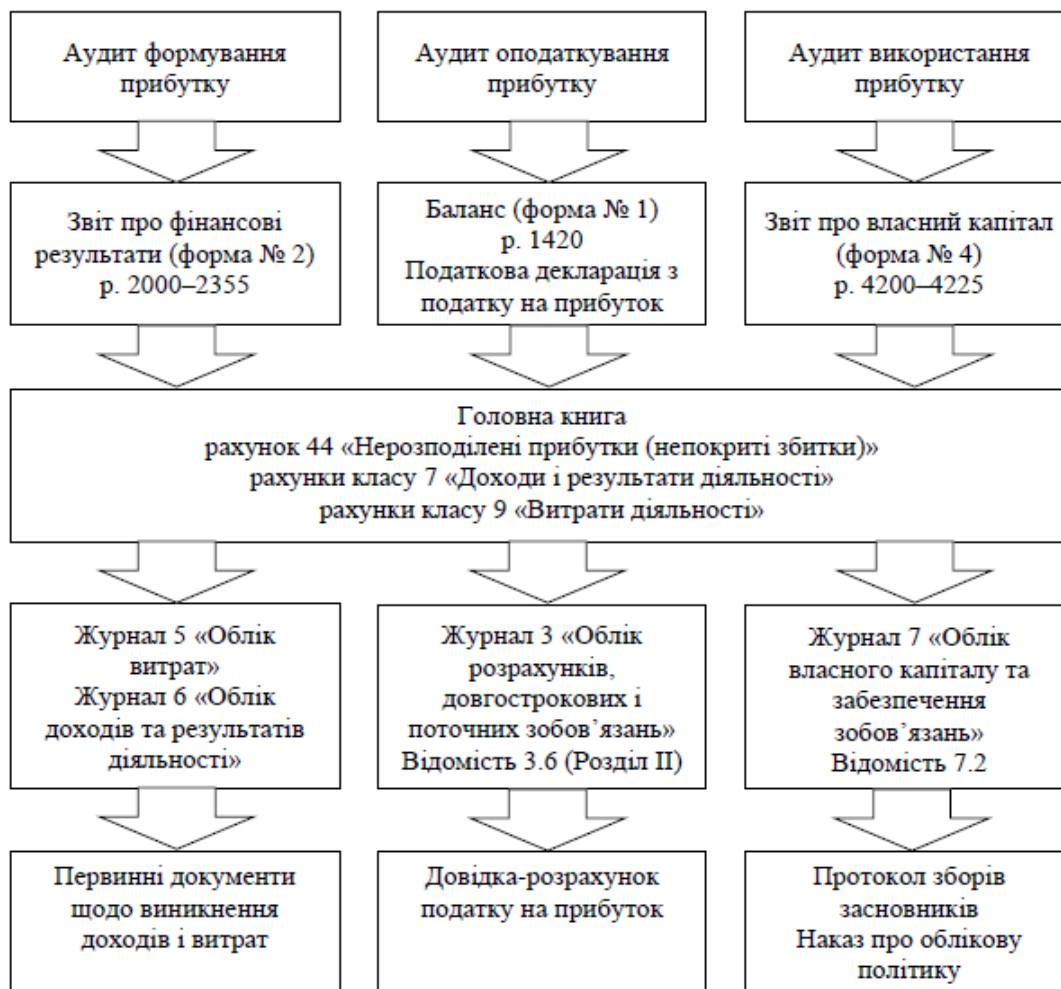

Рис. 1. Концептуальна модель аудиту формування та використання прибутку

На основі цієї моделі складається програма аудиту прибутку, яка повинна включати аудиторські процедури для вирішення завдань аудиторської перевірки та робочі документи аудитора, які містять посилання на джерела інформації для перевірки. В програмі аудиту також слід визначити терміни виконання кожного завдання аудиторської перевірки та відповідальність за їх виконання у кожному конкретному випадку. Оскільки програма аудиту повинна бути докладною організаційно-методичною інструкцією для проведення такої перевірки, методичну частину питань, що стосуються формування прибутку та його використання, наведено у таблиці 1.

До основних переваг аудиту прибутку варто включити:

- **Забезпечення надійності інформації:** Аудит прибутку допомагає виявити будь-які помилки чи викривлення у звітності, що можуть призвести до надмірного або недооцінювання прибутку. Це сприяє поліпшенню надійності фінансових даних.

- **Захист інвесторів і кредиторів:** Інвестори та кредитори використовують фінансову звітність для прийняття рішень щодо інвестицій або позик. Аудиторська думка надає їм додатковий рівень впевненості у відповідності звітності вимогам.

□ Дотримання регуляторних вимог: Багато країн і регіонів мають регуляторні вимоги щодо звітування і аудиту, які підприємства повинні дотримуватися. Аудитор допомагає переконатися, що підприємство відповідає цим вимогам.

Таблиця 1

Програма аудиту формування прибутку та його використання

№	Завдання аудиту	Перелік аудиторських процедур	Методи аудиту	Джерело інформації та робочий документ	Період аудиту	Відповідальна особа
1	Перевірка правильності формування прибутку	Встановлення правильності заповнення Звіту про фінансові результати; встановлення відповідності сум у фінансовій звітності, Головної книги; перевірка правильності бухгалтерських записів у журналах за рахунками доходів і витрат діяльності	Спостереження, перевірки, запити і підтвердження, повторне виконання, аналітичні процедури	Звіт про фінансові результати, Головна книга, Журнал 5/5А, Журнал 6, система первинних документів з обліку виникнення доходів і витрат, порівняльна таблиця аудитора		
2	Перевірка правильності розрахунку податку на прибуток та складання Податкової декларації з податку на прибуток	Встановлення правильності заповнення Податкової декларації з податку на прибуток; встановлення правильності визначення податкових різниць; встановлення правильності визначення суми податку на прибуток; перевірка правильності бухгалтерських записів на рахунку 641 «Розрахунки за податками»	Перевірки, запити і підтвердження, повторне виконання	Звіт про фінансові результати, Податкова декларація з податку на прибуток, Головна книга, Журнал 3, Бухгалтерська довідка (розрахунок), порівняльна таблиця аудитора		
3	Перевірка правильності використання прибутку	Встановлення правильності заповнення Балансу та Звіту про власний капітал; встановлення відповідності сум у фінансовій звітності та у Головній книзі; перевірка правильності та дозволених бухгалтерських записів у журналах за рахунками 4 класу	Перевірки, запити і підтвердження, повторне виконання, аналітичні процедури	Установчі документи, протоколи зборів засновників, Баланс, Звіт про власний капітал, Головна книга, Журнал 7, порівняльна таблиця аудитора		

□ Залучення інвестицій: Якщо підприємство прагне залучити нові інвестиції, аудитована фінансова звітність може бути більш привабливою для потенційних інвесторів, оскільки вона є більш достовірною.

□ Збільшення довіри громадськості: Аудит прибутку допомагає збільшити довіру громадськості до фінансової звітності підприємства та аудиторських організацій.

Отже, удосконалення методики аудиту прибутку є важливим завданням для забезпечення ефективного контролю над фінансовою звітністю та збільшення надійності інформації для прийняття рішень.

Список використаних джерел

1. Бурлаков О.С. Вдосконалення ефективності управління підприємством шляхом впровадження інформаційних систем / О. С. Бурлаков, І. М. Мушеник // Інформаційні технології і автоматизація – 2021 : матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 21–22 жовт. 2021 р. / Одес. нац. акад. харч. технологій ; орг. ком.: Б. В. Єгоров (голова) та ін. – Одеса, 2021. – С. 135–137. – Бібліогр.: 5 назв.

2. Зінченко О. Показники і критерії якості прибутку на етапі його використання. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 7 (97). С. 106–111.

3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. URL: https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditufbclid=IwAR3PCFlqK2h2JWyybx2-JJ9vO4QSapwhA_FghfUYeBhHzZDfoDiXZn5NzKI (дата звернення: 07.07.2021).

4. Прохар Н., Ночовна Ю. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.

5. Янок Д. Облік, аналіз і аудит фінансових результатів в умовах стандартизації звітності: автореф. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04. Київ, 2005. 22 с.

СЕКЦІЯ 3

DIGITAL-ІННОВАЦІЇ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ, АУДИТІ ТА ОПОДАТКУВАННІ

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ – ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ

Наталія БОРОВИК

Викладачка

Державного навчального закладу

«Лісоводський професійний аграрний ліцей»

Сьогодні досить актуальним є формування фінансової грамотності, починаючи саме з молодого населення.

Питаннями розвитку фінансової грамотності населення України присвячено праці таких учених, як О. В. Бречко, Т. О. Гаврилко, М. М. Довгань, Є. Ю. Щокіна, Н. О. Черепанова, О. А. Гужва та ін. Попри їхній вагомий доробок, досі нерозв'язаною залишається проблема низької фінансової грамотності більшості населення України.

Фінансова грамотність є доволі складним поняттям та включає осмислення основних фінансових концепцій, раціональне використання економічної інформації, прийняття ефективних управлінських рішень, забезпечення економічної безпеки людини й підвищення добробуту населення. Здобувачі освіти ЗП(ПТ)О можуть поліпшити свою фінансову грамотність шляхом отримання знань про раціональне прийняття рішень щодо витрат і заощаджень, про ефективне застосування відповідних фінансових інструментів та основні етапи формування бюджету.

Для здобувачів ЗП(ПТ)О фінансова грамотність уможливорює ефективне використання знань та навичок в управлінні фінансовими ресурсами з метою досягнення власного фінансового добробуту. На основі засвоєного матеріалу щодо існуючих фінансових продуктів здобувач зможе приймати раціональні рішення про фінансові послуги, правильно оформляти фінансові й податкові документи, ознайомитися й користуватися онлайн-банкінгом і онлайн-платежами, навчитись управляти коштами, розраховувати бюджет, збагнути особливості кредитування, страхування та розумітися на інших фінансових питаннях.

Окрім того, підвищення фінансової грамотності дає змогу здобувачам:

- сформувати систему знань про соціально-економічні відносини;
- набути первинних навичок раціонального розподілу доходів;
- приймати виважені фінансові рішення;
- відповідально ставитися до фінансових зобов'язань і боргів;
- уміло заощаджувати гроші;
- виховати соціальні й особистісні риси та ціннісні орієнтири для раціональної поведінки в економічній сфері;

- розуміти власні бажання й співвідносити їх із можливостями сімейного бюджету;
- розвинути увагу та уяву, уміння шукати й знаходити нові рішення та підходи до певної ситуації;
- застосовувати практичні поради для вирішення конкретних питань;
- навчитись аналізувати, порівнювати, інтегрувати, узагальнювати, визначати основне, аргументувати власну думку, працювати в команді;
- розвинути самостійність і відповідальність за власні рішення й дії.

Індекс фінансової грамотності українців становить 12,3 бала — це лише 58 % від максимального значення (21 бал) та є меншим від мінімального цільового рівня, рекомендованого ОЕСР (14 балів).

Найвищий рівень фінансової грамотності зафіксовано в українців віком 25–34 роки (12,7 бала) та 30–59 років (12,6 бала). Найменш фінансово обізнаною є молодь віком 18–19 років (10,1 бала) та люди, старші 60 років (11,6 бала).

Населення з найменшими доходами більше розраховує на пенсію від держави, а з вищими – на заощадження, продовження трудової діяльності навіть після настання пенсійного віку або використання інших джерел фінансування. 79% українців вважають, що дітей мають навчати розпоряджатися своїми грошима в школі, в закладах профтехосвіти.

Також позитивно впливає на підвищення фінансових компетентностей застосування на практиці фінансових знань: користування фінансовими послугами, контроль доходів і витрат, фінансове планування, заощадження.

Практичним навичкам ведення бізнесу від започаткування компанії, організації виробництва до її закриття в 2023–2024 навчальному році навчатимуть здобувачів професійних кваліфікацій 22 ЗПО Хмельницької області в межах програми «Компанія» від Junior Achievement Україна. Навчальна програма отримала гриф Міністерства освіти і науки України «Рекомендовано до використання в освітньому процесі».

Курс підприємництва «Компанія» є практичним, що усі отриманні знання учні здобувають через досвід. Спонукає учнів до пошуку нової інформації, оскільки час його вивчення їм бракуватиме знань з різних сфер та галузей. Це те, чого ні в школах, ні в закладах професійно-технічної освіти раніше ніколи не навчали.

Хмельниччина була обрана як одна з перспективних областей для навчання молоді. У ЗП(ПТ)О Хмельницької області навчальна програма «Компанія» запроваджуватиметься за рахунок інтеграції в модуль «Основи підприємницької діяльності предмета «Технології».

Метою діяльності Junior Achievement є підготовка молоді до ринку праці та розвиток їхніх підприємницьких навиків для успішного майбутнього.

Junior Achievement фінансують компанії, установи, фонди та окремі особи. Спільно з громадськістю та приватним сектором Junior Achievement дає можливість молоді отримати досвід, який сприяє розвиткові навичок,

формуванню розуміння та бачення, які їм потрібні для того, щоб досягнути успіху в сучасній світовій економіці.

У рамках програми «Компанія» здобувачі освіти навчатимуться, як трансформувати власну бізнес-ідею з рівня концепції на рівень реальності. Вони створюватимуть власне підприємство і дізнаватимуться на власному досвіді, як працюватиме компанія. Вони обиратимуть органи управління з-поміж своїх однокласників, залучатимуть акції, розроблятимуть маркетинговий план, а також забезпечуватимуть фінансування продукту чи послуги за власним вибором. Наприкінці вивчення навчальної програми вони представлятимуть звіт і звітність своїм акціонерам.

Підхід до освіти молоді змінився, економіці країни потрібно молоді та перспективні люди, які зможуть себе реалізувати та які легко адаптуватимуться до змін.

Під час навчання, молоді допомагають волонтери-консультанти, які є представниками діючого бізнесу. Вони координують студентські компанії та надають менторську підтримку в процесі роботи.

Після завершення програми «Компанія», учням надається можливість отримати міжнародний «Сертифікат підприємницьких компетенцій» (Entrepreneurial Skills Pass, ESP), який за результатами екзамену підтверджує успішне засвоєння підприємницьких навичок.

Програми від Junior Achievement успішно працюють з 1919 року. Станом на 2023 рік понад 15 мільйонів студентів у всьому світі навчаються за програмами JA у більш ніж 100 країнах світу.

19-20 жовтня 2023 року – табір підприємництва. Квітень – ярмарка.

У травні 2024 року відбудеться Національний Конкурс, переможець якого представлятиме Україну на європейському конкурсі з молодіжного підприємництва Gen-E у Сицилії.

Список використаних джерел

1. Ковтун О. А. Інформаційна культура як фактор підвищення рівня довіри населення до фінансових установ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

2. Слобода Л. Я. Фінансова грамотність як чинник забезпечення ефективності використання банківського капіталу / Лариса Ярославівна Слобода // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 2. – С. 167-172.

3. Ковтун О. А. Механізм підвищення освітнього рівня домогосподарств у фінансовій сфері // О. А. Ковтун // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 2. – С. 297-302.

4. Бонд Р. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: факти та висновки // Роберт Бонд, Олексій Куценко, Наталія Лозицька // Проект розвитку фінансового сектору (FINREP). – 2010. – грудень. – 40 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.finrep.Kiev.ua.

НЕЙРОМЕРЕЖЕВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОБЛІКОВИХ ЗАПИСАХ І ПЕРЕДАВАННІ ІНФОРМАЦІЇ

Олександр БУРЛАКОВ

*к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку,
оподаткування та технологій електронного бізнесу,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,*

Дарина КОВТУНЕНКО

*студентка 2 курсу ОС «Магістр»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»*

Визначальним чинником економічної успішності суб'єктів господарювання, національної та глобальної економіки є застосування комп'ютерно-комунікаційних технологій. Активне використання мобільних пристроїв, розвиток криптовалют, «хмарних» сервісів обробки інформації, електронні комунікації якісно змінюють діяльність сучасних підприємств. Для ефективного управління суб'єктами господарювання необхідна якісна облікова інформація, що визначає важливість та актуальність бухгалтерського обліку на всіх етапах розвитку суспільної формації.

Проблематика бухгалтерського обліку, дослідження технологій обробки та передачі інформації з використанням міждисциплінарного підходу присутні у наукових працях багатьох зарубіжних учених, таких як Н. Андреас, М. Вазархелій, К. Вілкін, Ю. Вонг, М. Грандлунд, В. М. Давидов, Г. В. Емуранов, В. І. Ісаков, В. Б. Івашкевич, З. В. Кирьянова а також вітчизняних науковців – К. В. Безверхого, М. М. Бенька, М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, В. В. Євдокимова, В. П. Завгороднього, З.-М. В. Задорожного, С. В. Івахненкова та інших.

Актуальними є дослідження перспектив розвитку комп'ютерно-комунікаційних технологій, що суттєво впливають на теорію, методологію, методику та організацію обліку з метою забезпечення його фундаментальної ідентичності та наукової самодостатності.

Успішне управління економічною діяльністю підприємства в сучасних умовах ґрунтується на ретельному аналізі та використанні облікової інформації. Інформаційні бар'єри та ризики, які можуть виникнути в процесі збору та аналізу даних, часто стають заважальними факторами на шляху до прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Таким чином, ефективне управління вимагає збалансованого підходу до обробки та використання облікової інформації, а також зусиль уникнути інформаційного хаосу та забезпечити доступ до ключової інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Розвиток комп'ютерно-комунікаційних технологій суттєво змінив підхід до обробки інформаційних потоків у системі обліку. Тепер відбулася трансформація ролей відправника та одержувача цих потоків. У сучасних умовах, коли облікова інформація доступна в електронному вигляді та зберігається в базі даних, облікові та управлінські працівники мають можливість взаємодіяти з нею у режимі діалогу.

Класичні програмно-технічні засоби автоматизації обліку і управління можуть добре справлятися з лінійними завданнями та вже попередньо описаними алгоритмами обробки даних. Проте, для більш складних економічних процесів з нечітко заданими величинами та умовами, потрібні більш потужні інструменти. У цьому контексті, нейромережеві технології виявляються дуже корисними, оскільки вони здатні моделювати такі процеси та оптимізувати управління підприємством в умовах, коли прогнозування стає складним завданням.

Штучні нейронні мережі, які базуються на принципах функціонування нейронних мереж біологічного походження, стають потужним інструментом для аналізу та оптимізації великих обсягів інформації та складних економічних взаємодій. Вони відкривають нові можливості для вдосконалення управлінських рішень та сприяють підвищенню продуктивності підприємства в умовах невизначеності.

Однією з основних особливостей нейронних мереж є їх здатність до самонавчання, що робить їх дуже потужними інструментами в сфері обробки і передачі інформації. У широкому розумінні, процес навчання в нейронних мережах включає адаптацію параметрів та архітектури мережі з метою оптимізації обраного критерію якості [33, с. 74]. Інакше кажучи, сучасні технології дозволяють нейронним мережам вдосконалювати свої внутрішні алгоритми обробки даних на основі навчальної інформації.

Загалом, нейронні мережі є потужним інструментом, який революціонізує обробку та аналіз інформації, допомагаючи системам розпізнавати та реагувати на нові ситуації, що робить їх важливими для багатьох сфер життя.

Справді, потенціал застосування нейронних мереж у сфері економічних процесів поки що недостатньо висвітлено в науковій і технічній літературі, хоча сучасні комп'ютерно-комунікаційні технології вже успішно використовуються у практичній сфері фінансів, торгівлі та виробництва.

Алгоритми нейронних мереж стали невід'ємною частиною сучасних комп'ютерних програмних продуктів, які забезпечують велику ефективність та точність при вирішенні різноманітних завдань. Деякі з таких програм включають у себе:

MATLAB: Цей продукт від MathWorks є популярним серед фахівців у галузі інженерії та науки. Він надає автоматизацію складних математичних та технічних обчислень, у тому числі і для нейронних мереж. MATLAB дозволяє створювати, навчати та використовувати нейронні мережі для різних завдань.

GeneHunter: Ця програма використовує генетичні алгоритми для вирішення складних завдань оптимізації та прогнозування. Вона може бути корисною у біології, медицині, фінансах та інших галузях, де потрібно оптимізувати параметри нейронних мереж та моделей.

NeuroShell Trader: Ця програма спеціалізується на стратегічному плануванні торговельних процесів на фінансових ринках. Вона використовує нейронні мережі для аналізу та прогнозу цінних рухів та ринкових тенденцій.

NeuroShell Classifier: Цей інструмент призначений для розпізнавання графічних елементів та інформації з їхньою класифікацією. Він може бути

корисним у сферах, де потрібно автоматизувати процеси розпізнавання та класифікації даних.

Ці програмні продукти демонструють різноманітні можливості та застосування нейронних мереж у різних галузях, сприяючи розвитку та впровадженню цієї технології в практичній діяльності.

Отже, застосування нейромережових технологій в комп'ютерно-комунікаційному обліку відкриває широкі можливості для розподілу облікової інформації між її користувачами без прямої участі персоналу підприємства. Облікові дані автоматично надсилаються відповідальним працівникам відповідно до їхніх інформаційних потреб, обов'язків та прав доступу, що передбачені в алгоритмі. Первинні дані про нові факти господарської діяльності, які є новими для підприємства, автоматично розпізнаються за аналогією до існуючих в базі даних навчальних інформаційних ресурсів. Нейронні мережі можуть повністю ідентифікувати змістові характеристики облікової інформації, що дозволяє автоматично формувати облікові проведення.

Список використаних джерел

1. Адаменко В. О. Штучні нейронні мережі в задачах реалізації матеріальних об'єктів. Ч. 2: Особливості проектування та застосування / В. О. Адаменко, Г. О. Мірських // Вісник Національного технічного університету України «КПІ». 2012. №48. С. 213–221.

2. Бурлаков О.С. Вдосконалення ефективності управління підприємством шляхом впровадження інформаційних систем / О. С. Бурлаков, І. М. Мушеник // Інформаційні технології і автоматизація – 2021 : матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 21–22 жовт. 2021 р. / Одес. нац. акад. харч. технологій ; орг. ком.: Б. В. Єгоров (голова) та ін. – Одеса, 2021. – С. 135–137. – Бібліогр.: 5 назв.

3. Бурлаков О. С. Прийняття управлінських рішень з використанням інформаційних технологій / О.С. Бурлаков // Збірник наукових праць. Сер. „Екон. науки ” / за ред. М. І. Бахмата. – Кам'янець-Подільський, 2012. – № 20. – С. 536–539.

4. Бурлаков О.С., Мушеник І.М. Методичні основи оцінки ефективності впровадження та використання інформаційно – комунікаційних технологій в управлінні підприємствами. Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2017. № 5-6 [69]. С 162-166.

5. Кельдер Т. Л. Системи обробки економічної інформації. [Електронний ресурс] / Т.Л.Кельдер. URL: <http://www.zsu.zp.ua/lab/mathdep/mme/IV/soei/soei11.htm> (дата звернення: 07.02.2023).

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Наталія КОСТЕНЮК

*здобувач вищої освіти 1 курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності 181 «Харчові технології та інженерія»*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

*науковий керівник: канд. фіз-мат. наук, доцент **Наталія МАРЧУК***

Цифрова економіка є віртуальним середовищем, яке доповнює реальність. Вона все більше пов'язана з традиційною економікою, що ускладнює чітке розмежування. Найважливішими продуктами цифрової економіки є ті самі товари та послуги в традиційній економіці, що забезпечуються комп'ютерною технікою та цифровими системами, як і глобальна мережа Інтернет. Вона має свої переваги, які полягають у збільшенні доступності постійних користувачів на певних ринках (товарів чи послуг), зменшенні трансакційних витрат, підвищенні ефективності та конкурентоспроможності.

Я вважаю що основними перешкодами для розвитку обліку в умовах цифрової економіки є:

- Нестача кваліфікованих кадрів. Цифрові технології вимагають нових навичок і знань від бухгалтерів. Однак у багатьох країнах існує брак кваліфікованих кадрів у цій галузі.
- Витрати на впровадження цифрових технологій. Впровадження цифрових технологій вимагає значних фінансових витрат. Не всі підприємства можуть дозволити собі це.
- Нестача стандартів. Цифрові технології дозволяють використовувати нові методи аналізу інформації. Однак у багатьох країнах відсутні стандарти, які б регулювали використання цих методів.

Збір, опис, зберігання та обробка даних дозволяють отримувати цінну інформацію для подальшого використання у фінансових процесах. Бухгалтер повинен вміти оцінювати, робити аналітичні висновки та стратегічні пропозиції. Отже можна сказати, що поєднавши технологічні інновації та навички бухгалтерського обліку стане набагато ефективніше.

Представники даної професії повинні мати певні навички, необхідні для конкурентоспроможності в цифровому соціально-економічному середовищі.

Розвиток бухгалтерського обліку пов'язаний насамперед із впровадженням ІТ-засобів та технологій, що прагнуть подолати недоліки. Зусилля щодо підвищення чіткості, узагальненості та актуальності управлінської інформації стають великою силою для створення ефективної бухгалтерської одиниці, яка розуміє стратегію та цілі управління, і кожне завдання виконуватиметься завдяки перспективі подолання довгих або необов'язкових складних процедур з помилковими чи непотрібними результатами.

Оновлення цифрового бухгалтерського обліку в майбутньому лише збільшиться, так як використання ІТ-інновацій дає змогу вирішувати нові

проблеми, модернізувати концепції обробки та передачі інформації. Також існує потреба в посиленні процесів управління та ІТ-послуг.

Отже можна сказати, що модернізація ІТ-бухгалтерії відповідно до вимог інформаційної економіки повинна складатися з програмних, інформаційних, організаційних та методологічних компонентів. Ці компоненти стають найважливішими інформаційними системами, які інтегровані навколо веб-системи.

Надійна та масштабна система аналізу інформації забезпечує підтримку та автоматизацію процесів управління всіма компонентами організації. Якісний розвиток цифрових послуг в бухгалтерському обліку має на меті не тільки мінімізувати людський фактор у прийнятті рішень, а й отримати швидку цілу, якісну інформацію про процеси. Цифрова економіка є ефективною основою для розвитку державного управління, економіки, бізнесу, соціальної сфери та суспільства в цілому. Успішний розвиток цифрової економіки в Україні вимагає ефективної державної політики для подолання «цифрового розриву» та стимулювання розвитку цифрової економіки. Не можна досягти успіху в розвитку цифрової економіки за відсутності відповідних нормативних актів, стратегії економічного розвитку, заснованої на цифрових технологіях. Але не менш важливим є підготовка фахівців, зданих працювати з новітніми технологіями. У період цифрової трансформації соціально-економічних відносин консерватизм в бухгалтерському обліку не повинен втручатися в інновації. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку є невідворотною. Вона сприятиме подальшому розвитку обліку, підвищенню ефективності та продуктивності, покращенню якості інформації та розширенню можливостей аналізу інформації.

Ось деякі конкретні приклади того, як цифрові технології можуть змінити бухгалтерський облік у майбутньому:

1. Штучний інтелект може використовуватися для автоматизації рутинних завдань, таких як обробка первинних документів та підготовка звітності.
2. Машинне навчання може використовуватися для виявлення шахрайства та інших фінансових ризиків.
3. Блокчейн може використовуватися для створення нових форматів звітності, які є більш прозорими та надійнішими.

Бухгалтери, які хочуть успішно працювати в умовах цифрової економіки, повинні бути готові до змін і адаптуватися до нових технологій.

Список використаних джерел:

1. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та фінансів в умовах цифрової трансформації економіки: Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конф., 18 травня 2020 р., Миколаїв. Миколаїв: МНАУ, 2020. 95 с
2. Клим Н.М., Грицак О.С. Оцінка ринку інформаційних технологій для забезпечення обліково-аналітичних задач підприємств України. Економіка і Фінанси. № 2. 2018. С.39-45
3. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку. URL: https://stimul.kiev.ua/articles.htm?a=informatsiyni_tekhnologii_bukhgalterskogo_obl

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Ірина МАЗОРЧУК

здобувач вищої освіти 1 курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності 181 «Харчові технології»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

м. Кам'янець-Подільський

*Науковий керівник: канд.фіз-мат.н. доцент **Наталія МАРЧУК***

Інноваційні технології розвиваються в педагогіці і психології, при цьому інновації полягають в тому, що розробляються нові принципи, форми, методи, функції, засоби дистанційної педагогіки і дистанційного психолого-педагогічного супроводу учнів, які повинні бути закладені в культурно-освітнє середовище мережевої взаємодії і дистанційного навчання.

Слово інновація запозичене з англійської мови (англ. innovation від лат. innovatio — оновлення, зміна) у «Словнику іншомовних термінів» (2000 р.) зазначене як:

1) Нововведення в галузі економіки, техніки тощо на основі досягнень науки і передового досвіду;

2) Нове явище в мові (мовознавстві).

Активно термін «інновація» став вживатися в 40-і роки ХХ ст., спочатку його використовували німецькі та австрійські науковці при аналізі соціально-економічних і технологічних процесів, пізніше поняття «інновація» стало вживатися і в педагогічних дослідженнях, що означало все нове в системі освіти.

Дистанційне навчання з одного боку, це досить серйозний виклик для всіх сторін освітнього процесу. Проте дистанційна освіта спонукає шукати можливості для залучення сучасних технологій та пошуку нових методів викладання. Ми в Подільському державному університеті проводимо дистанційне навчання з використанням сучасних інноваційних технологій. Під час занять викладачі впроваджують сучасні педагогічні практики і техніки, які дозволяють не тільки доносити навчальну інформацію до студентів, але залучати їх до взаємодії, підтримувати включеність, забезпечувати дисципліну та робити навчальний процес продуктивним та цікавим.

Також наш університет використовує навчальну платформу Moodle призначену для об'єднання педагогів, адміністраторів і учнів (студентів) в одну надійну, безпечну та інтегровану систему. Вона реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та учнями, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання

Сучасний стан дистанційного навчання в Україні хоч і маленькими кроками почав просуватися вперед у процесі впровадження дистанційної освіти в свою освітню систему. Першими здобутками були результати використання елементів дистанційного навчання при очному навчанні та отриманні другої вищої освіти чи підвищення кваліфікації кадрів. Було зроблено висновок про те, що на тому

етапі розвитку дистанційної освіти в Україні носила більш теоретичний характер, ніж практичний і стан її впровадження залишився бажати кращого.

Варто відзначити, що дистанційна освіта - доступна можливість одержати освіту за кордоном з мінімальними фінансовими витратами при великому виборі спеціальностей, оскільки більшість ВНЗ Європи та США ввели таку зручну для студентів форму освіти набагато раніше, ніж Україна.

Висновок. Таким чином розвиток дистанційної освіти в Україні є перспективним напрямком. Система дистанційної освіти знаходиться все ще в стадії розробки і потребує більш досконалої розробки та вивчення закордонного досвіду. Важливим фактором, який не сприяє розвитку дистанційної освіти, на нашу думку, є недосконале обладнання в навчальних закладах та не бажання викладачів розробляти та впроваджувати навчальний матеріал для дистанційної освіти. Також важливим є те, що не всі студенти цікавляться можливостями дистанційної освіти та її можливостями. Тому важливо проводити ознайомлення з історією, розвитком, можливостями дистанційної освіти в нашій країні та у світі.

Список використаних джерел:

1. Moodle. Веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Moodle>
2. Інноваційні технології дистанційного навчання в європейському університеті. Веб-сайт. URL: <https://e-u.edu.ua>
3. Дистанційна освіта як одна із інноваційних технологій навчання у ВНЗ. Веб-сайт. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua>
4. Сучасні інноваційні інтерактивні методи дистанційного навчання в умовах карантину. Веб-сайт. URL: <https://nubip.edu.ua>

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ – ЦЕ МАЙБУТНЄ ЛЮДСТВА

Світлана СТЕНДЕР

*к.е.н., доцент, асистент кафедри обліку,
оподаткування та технологій електронного бізнесу*

Олександр ОЛЕКСЕНКО

*здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

Ключові слова: цифрові технології, перспектива та розвиток в науці, потік інформації.

Розвиток цифрових технологій увійшли в усі сфери життя і відкриває величезний спектр можливостей. Цифрові технології – це унікальне явище, яке за останні десятиліття повністю змінила спосіб життя кожного жителя планети.

Кількість цифрових пристроїв в кожному будинку постійно збільшується. Комп'ютери, смартфони, побутова електроніка – важко уявити сучасну реальність без подібних гаджетів. Дослідники стверджують, що впровадження технологічних новинок з кожним роком буде проходити все більше.

Величезні потоки інформації, які кожен бажаючий може одержувати з мережі Інтернет, роблять освіту більш доступною. Реалізувати свій творчий потенціал або просто заробити, не виходячи з дому – раніше про такі можливості можна було тільки мріяти. Сьогодні це реальність.

Впровадження нових цифрових технологій в медицину дозволяє рятувати мільйони життів на рік. Сучасні розробки дозволяють створювати високотехнологічне обладнання для діагностики, аналізу і лікування різних хвороб. Клінічні дослідження, які можна провести з використанням унікальних емпіричних методів, відкривають широкі можливості для виробництва невідомих раніше ліків.

Удосконалення методів фармакології, терапії і хірургії сприяє зниженню рівня смертності та підвищенню рівня життя. Віртуальні методи спілкування дозволяють в найкоротші терміни діагностувати хвороби дистанційно. 3D-принтери, що дають можливість робити протези – за такими розробками майбутнє.

Збільшення обсягів виробництва із зростанням населення на планеті стає пріоритетним завданням у багатьох галузях діяльності. Цифрові технології – це спосіб прискорити будь-які промислові процеси, використовуючи надточні методи вимірювання.

Впровадження інформаційних систем в методи взаємодії різних частин підприємства дає можливість підвищити ефективність індустріальної організації. Створюючи все більше продукції в найкоротші терміни, промисловці мають можливість реалізовувати вироби по всьому світу. Розширюючи межі можливостей, сучасні цифрові технології допомагають нарощувати темпи розвитку економіки. Зниження потреб у людських ресурсах на виробництві дозволяє звільняти творчі резерви суспільства, спрямовуючи їх на розвиток духовності та культури.

Бізнес-корпорації знаходяться на різній стадії впровадження ІТ-методів управління та комунікацій. Однак давно зрозуміло, що саме цифрові технології – це правильний напрямок для якнайшвидшого розвитку підприємництва. Автоматизація робочих процесів усередині компаній дозволяє вести фінансовий облік, ґрунтуючись на реальних статистичних даних. Використання досвіду оптимізації управління дозволяє диверсифікувати виробництво і приймати більш раціональні рішення в процесі діяльності.

Бізнес-моделі зазнають істотні видозміни. Тепер будь-яка велика організація має можливість розширювати сферу своєї діяльності, використовуючи глобальну мережу. Швидкий доступ до будь-якої географічній точці робить управління бізнесом максимально ефективним. Інвестиції в цифрові інформаційні технології допомагають отримати об'єктивну оцінку реальних ринків збуту і потреб клієнтів.

Перспективні розробки провідних світових фахівців уже готові завоювати весь світ. Доповнена реальність – це вже не просто теоретичний проект. Віртуальні дзеркала вже встановлюють в примірочних дорогих магазинів одягу. Подібні технології тестують в автомобілях і на вулицях великих міст. Віртуальна реальність давно перекочувала з фантастичних фільмів в індустрію розваг. Спеціальні шоломи і костюми дозволяють відчувати стовідсоткове взаємодія з віртуальним світом, гарантуючи повне занурення в іншу дійсність.

Інтернет стає не тільки способом обміну інформацією. Цифрові технології дозволяють створювати своєрідну копію фізичного світу. Кожен об'єкт, підключений до глобальної мережі, знаходиться під повним контролем власника. Розумна розетка може повідомити про забуте прасування, пральна машина просигналізує про можливу поломку механізму. Розвиток ІТ-комунікацій передбачає створення взаємодії не тільки між людиною і об'єктом, але й між двома механізмами. Обмін інформацією між різними елементами конвеєрної лінії, прості методи технічного обслуговування, управління логістикою – ось неповний перелік дивовижних переваг, які можуть дати цифрові технології.

Список використаних джерел

1. Андронік О.Л., Воронін А.В. Можливості та загрози електронної комерції в Україні. Економіка і організація управління. 2021. № 4(44). С. 118–130. DOI:<https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.4.11> (дата звернення: 28.10.2023).

2. Іпполітова І. Перспективи розвитку електронної торгівлі в Україні в умовах цифровізації економіки. Економіка та суспільство. 2023. № 47. DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-18> (дата звернення: 27.10.2023)

3. Дергачова В. В., Колешня Я. О., Голюк В. Я. Цифрова термінологія у стратегіях. Сутність, місце та роль діджитал менеджменту. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2022. № 22. С.114–117. URL:<https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/260165/256711> (дата звернення: 28.10.2023).

4. Роль електронної комерції в стимулюванні інноваційного розвитку бізнесу в умовах євроінтеграції / Л. Вербівська та ін. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2023. Т.3. № 50. С. 330–340. DOI:<https://doi.org/10.55643/fcaptr.3.50.2023.3930> (дата звернення: 29.10.2023)

DIGITAL-ІННОВАЦІЇ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ, АУДИТІ ТА ОПОДАТКУВАННІ

Діана ПАПУНІЦЬКА

*здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Харчові технології та інженерія»*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

Науковий керівник: доцент кандидат фізико-математичних наук

Наталія МАРЧУК

Ключові слова: блокчейн, криптовалюта, облік, звітність, парадигма, інновації, управління.

У статті розглянуто сучасні методи ведення бухгалтерського обліку та звітності. Проаналізовано історичний розвиток застосування парадигмальної концепції в бухгалтерському обліку. Виділено групи факторів, які можуть впливати на виникнення нових парадигм бухгалтерського обліку. Проаналізовані альтернативні цифрові засоби платежу, типологію криптовалют, їх використання. Запроваджено нову парадигму бухгалтерського обліку, яка спрямована на виконання завдань, необхідних для розвитку сучасної економіки, виходячи з необхідності подолання наявних у ній періодичних кризових явищ. Визначено перспективи розвитку облікової науки для посилення синергетичного ефекту інформаційного забезпечення системи управління. У статті запропоновано сучасну парадигму розвитку управлінського обліку. Визначено місце і роль інноваційної стратегії, розглянуто можливі елементи інноваційної стратегії та їх альтернативи. Виявленні тенденції розвитку складників інноваційного потенціалу, що полягає у дослідженні процесів управління та впровадження інноваційних технологій. Обґрунтована обрана та відповідно змістовно наповнена стратегія інновацій. Визначена чітка типологізація та детальна декомпозиція інноваційної стратегії за різними її складниками. Обґрунтовано особливості розвитку системи бухгалтерського обліку в умовах глобалізації економічних процесів. Проаналізовано складові елементи. Розглянуто сучасні парадигми розвитку обліку та висвітлено питання основних тенденцій розвитку бухгалтерського обліку. Визначені основні напрями використання інновацій для обґрунтування особливостей розвитку системи бухгалтерського обліку в умовах глобалізації економічних процесів. Проаналізовано складові елементи. Викладені інновації як стратегія розвитку бухгалтерського обліку для управління. Розглянуто парадигму, що включає методичні функції організації загальноприйнятої та зрозумілої системи наукових поглядів розвитку обліку для здійснення управління

Статтю присвячено дослідженню і прогнозуванню основних напрямів трансформування форм бухгалтерського обліку в умовах розвитку digital-технологій. Методика дослідження заснована на загальнонаукових методах пізнання: історичному, логічному, системному, індукції, дедукції, аналізу, синтезу, класифікації, групування. Зазначено, що розвиток digital-технологій призводить до трансформування алгоритму обробки інформації від моменту

отримання первинного документа до складання звітності, а отже, і до трансформування форми бухгалтерського обліку. Розглянуто основні digital-технології (Artificial intelligence, Cloud technologies and computing, Big Data, Blockchain), розвиток яких здійснює найбільший вплив на систему та форми бухгалтерського обліку. Установлено основні позитивні та негативні наслідки застосування цих технологій.

У монографії досліджуються проблеми й перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій. Приділено увагу виявленню чинників і передумов розвитку інформаційних технологій та напрямів трансформації організації бухгалтерського обліку, контролю й аналізу під впливом діджиталізації економіки. Для фахівців у галузі бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, викладачів, співробітників, аспірантів і студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

Протягом століть бухгалтерський облік залишався обмеженим функціями ведення. Фінансового обліку бухгалтера. Але сучасне бізнес-середовище, яке швидко змінюється. Змусило бухгалтерів переоцінити свою роль і функції як в організації, так і в суспільстві. Бухгалтерський облік — це вимірювання, твердження або надання впевненості щодо. Фінансової інформації, яка в основному використовується менеджерами, інвесторами та іншими зацікавленими сторонами або особами, які приймають рішення щодо розподілу ресурсів у компаніях, організаціях, а також державних установах

Розвиток цифрової економіки зробив можливим цифрову обробку бухгалтерської інформації та використання програмних засобів для ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерської (фінансової) звітності. Поряд з цим, актуальним є безперервне оновлення і вдосконалення таких програмних засобів з урахуванням реформування самого бухгалтерського обліку, а також змін економічних умов, в яких функціонують організації

Висновок. Інформаційно-комунікаційні технології мають значний вплив на суспільство. Їхні переваги полягають у забезпеченні швидкої та легкої комунікації, доступу до інформації та сприянні розвитку бізнесу. Однак, разом з перевагами виникають нові виклики та проблеми, такі як кібербезпека, залежність від технологій, зменшення приватності та порушення прав людини. Тому, для того, щоб ІКТ продовжували розвиватися та приносити користь, необхідно приділяти увагу забезпеченню їхньої безпеки та захисту прав користувачів.

Список використаних джерел:

1. Великанова М.М. Штучний інтелект: правові проблеми та ризики. Вісник Національної академії правових наук України. 2020. Т. 27. № 4. С. 220–238. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2020_27_4_15 (дата звернення: 02.11.2023).

2. Гоголь Т. Аналіз розвитку спрощеної форми бухгалтерського обліку в Україні. Бухгалтерський облік і аудит. 2012. № 7. С. 10–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boau_2012_7_3 (дата звернення: 02.11.2023).

3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14 (дата звернення: 02.11.2023).

4. Кононенко Л.В. Форми бухгалтерського обліку: ретроспектива та сучасність. Економічний простір. 2020. № 157. С. 89–96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2020_157_19 (дата звернення: 02.11.2023).

ОСОБЛИВОСТІ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Максим ПЕТРУК

*здобувач вищої освіти I курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності 204 «Технологія виробництва
та переробка тваринництва»*

*Науковий керівник: **Ірина МУШЕНИК**
канд. екон. наук, доцент, кафедри*

В сучасних умовах інновації перетворилися у важливий чинник конкурентоспроможності і прискореного економічного розвитку не тільки окремих організацій, але і держав.

Аналіз особливостей розвитку багатьох країн світу показує, що інноваційна інфраструктура забезпечує фінансування інноваційних процесів, формування конкурентного середовища в інноваційному секторі економіки, розвиток і підтримку інноваційного підприємництва, мотивацію економічних суб'єктів до інновацій, захист прав інтелектуальної власності, індивідуальний підхід до інноваційних фірм та інноваційних проектів промислових підприємств, відтворення інноваційного процесу [1].

Метою створення інфраструктури в Україні є забезпечення як комплексної інноваційної діяльності, так і збереження та розвиток науково-технічного потенціалу країни в інтересах суспільства, включаючи подолання спаду виробництва, його структурну перебудову, зміни номенклатури виробів, створення нової продукції, нових виробничих процесів. Відповідно до цілей інфраструктура інноваційної діяльності включає такий комплекс взаємопов'язаних систем [2]:

- систему інформаційного забезпечення, яка дає доступ до баз і банків даних для всіх зацікавлених суб'єктів, незалежно від форм власності;
- експертизи (включаючи державну) інноваційних програм, проектів, пропозицій, заявок;
- фінансово-економічного забезпечення інноваційної діяльності, використовуючи різні джерела надходження коштів (ресурси підприємницьких структур, інвестиції інших країн, кошти інвестиційних фондів тощо);

- сертифікації наукової продукції, відповідні послуги у сфері метрології, стандартизації, контролю якості;
- просування нововведень на регіональні, міжрегіональні, іноземні ринки, включаючи виставкову, рекламну, маркетингову діяльність, патентно-ліцензійну роботу, захист інтелектуальної власності;
- підготовку кадрів для інноваційної діяльності в умовах ринкової економіки.

На сучасному етапі розвитку України поки ще не існує скоординованої і всеохоплюючої системи управління інноваційними процесами, не сформовані всі елементи інноваційної структури, майже не діють венчурні фонди і центри трансферу технологій, немає державної підтримки діяльності винахідників, науковців, які мають розроблені науково-технічні розробки. Також недостатньо реалізується освітній і науковий потенціал вищих навчальних закладів у сфері новітніх технологій [3]. Основні сфери інноваційної діяльності функціонують ізольовано одна від одної, без будь-якої збалансованості в системі своїх взаємодій.

Проте деякі елементи інноваційної структури вже сформовані. В Україні активно розвиваються різні інноваційні структури, а саме функціонувало 151 фондів підтримки підприємництва, 299 бізнесів-центрів, 71 бізнес-інкубатор, 850 кредитних спілок і 170 лізингових центрів, 1240 консультаційно-інформаційних установ, Український інститут науково-технічної інформації з регіональними відділеннями. Однак діяльність цих структур є недостатньо ефективною через велику кількість інституційних перешкод і структурно-функціональних проблем [1]. Подальший розвиток обласних інфраструктур має бути спрямований на їх об'єднання в глобальні системи [4].

Формування інноваційної інфраструктури має ґрунтуватись на таких принципах: адекватність інфраструктури рівню розвитку регіону, відповідність реальним потребам, раціональне територіальне розміщення, функціональна концентрація на гострих проблемах інноваційної діяльності, доступність послуг для підприємств, залучення державних і недержавних ресурсів [5]. Для формування інноваційної інфраструктури потрібне впровадження таких заходів:

- створення і підтримання інноваційних і науково-технічних центрів,
- створення експертно-дослідницьких центрів,
- розвиток інформаційних систем,
- створення середовища для інноваційної діяльності,
- стандартизація інноваційної діяльності до діючих національних і міжнародних норм,
- співпраця з міжнародними інноваційними центрами.

У промисловій інноваційній інфраструктурі України переважають переробна промисловість, тобто машинобудування, харчова промисловість, хімічна і нафтохімічна промисловість, виробництво деревини і виробів з неї, целюлозна промисловість, поліграфічна промисловість, металургія, сфера електроенергії, газу і води. На вітчизняному і світовому ринку конкурентоспроможними є такі галузі, як літакобудування,

суднобудування, радіоапаратура, оптичні прилади і продукція хімічної переробки.

Україна має високі передумови для успішного розвитку мережі інноваційної інфраструктури нового типу. До них можна віднести: високий освітній і інтелектуальний рівень населення, розробка великої кількості програм, наявність кваліфікованих працівників цієї сфери, значна кількість незапатентованих технологій, велика мережа освітніх закладів і спеціальних установ, осмислення населенням «науки», роботи і дії на майбутнє.

Основними проблемами інноваційної політики в Україні є недостатнє державне та нормативне регулювання суб'єктів інноваційної діяльності, незначне фінансування з боку держави. Основні сфери інноваційної діяльності функціонують окремо одна від одної. Створені з допомогою державних органів влади — інноваційно-технологічні центри, технопарки, інкубатори, інформаційні системи, фонди підтримки інновацій, зокрема, венчурні, розвинена система підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в галузі економіки — дозволили б розширити масштаби інноваційних процесів України.

Отже, інноваційна інфраструктура визначає темпи зростання економіки і покращення життя населення. Світовий досвід показує, що в умовах конкуренції кращу позицію посідає той, хто має розвинену краще інноваційну інфраструктуру. Її ядром є інфраструктура інноваційних інжинірингових фірм, які мають найкращі знання у сфері інновацій.

Список використаних джерел:

1. Прозоров В.В. Удосконалення інноваційної інфраструктури України в умовах глобалізації // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.05.01 – світове господарство і міжнародні економічні відносини //

2. Осецький В.Л., Затонацька Т.Г. Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки // Фінанси України. 2006 . № 7 . С. 38-49.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Анжеліка РАТУШНЯК

здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»

спеціальності 181 «Харчові технології»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

Науковий керівник: канд. фіз-мат. наук, доцент

Наталія МАРЧУК

Ключові слова: інноваційні технології обліку, хмарні рішення, інтелектуальний облік, великі дані.

Що таке інноваційні технології бухгалтерського обліку? Це сучасні технології, які дозволяють оптимізувати й автоматизувати бухгалтерський облік

та підвищити ефективність і точність цього обліку. І звісно ж отримувати більш глибокий та достовірний аналіз фінансових даних.

Цих технологій обліку є безліч: хмарні рішення, інтелектуальний облік, великі дані. Розгляньмо їх окремо.

Хмарні рішення. Ця технологія дозволяє обробляти та зберігати дані не на власних комп'ютерах, ноутбуках чи смартфонах, а в іншому місці. Доступ до цих даних надається через інтернет, також вони не прив'язані до певного носія, адже усе зберігається в інтернеті. Перевагами хмарних рішень є: оперативність, економічність, масштабованість, надійність, безпека, доступність.

Інтелектуальний облік. Він використовує штучний інтелект та машинне навчання, щоб автоматизувати завдання, наприклад, вибірку та аналіз даних, викриття шахрайства і прогнозування фінансових результатів. Інтелектуальний облік допомагає компаніям з підвищенням ефективності та точності обліку.

Великі дані. Це сукупність технологій та способів, завдяки яким аналізують та обробляють велику кількість структурованих і неструктурованих даних. Якщо коротко, то це дані, які не піддаються звичайній обробці саме через їх значний обсяг. Їхнє використання можливе у дуже багатьох сферах: медицина, сільське господарство, астрономія, правоохоронна система, торгівля, державний устрій, тощо.

Хотілося б і згадати про переваги інноваційних технологій загалом. До них можна віднести:

- покращення ефективності(автоматизація введення даних і підготовка звітності);
- підвищення точності(автоматизація допомагає запобігти появі помилок у роботі;
- покращення видимості(отримання глибшого аналізу, за допомогою якого можна краще дослідити фінансову ситуацію);
- зниження витрат(застосування автоматизації та хмарних рішень веде до зменшення витрат на облік).

З усього, що було написано вище, можна зробити висновок, що інноваційні технології лише спирають полегшенню обліку та його точності.

Список використаних джерел:

1. Bard: веб-сайт. URL: <https://bard.google.com>(дата звернення: 02.11.2023)
2. Хмарні рішення: веб-сайт. URL:<https://vistplus.com> (дата звернення: 02.11.2023).
3. Що таке Big Data і як це працює? веб-сайт. URL: <https://qagroup.com.ua>(дата звернення: 02.11.2023).

УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМ ІНФОРМАЦІЙНИМ ПРОСТОРОМ ПІДПРИЄМСТВ

Вадим САПИЛА

здобувач вищої освіти 1 курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності 201 «Агрономія»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,

м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Ірина МУШЕНИК

Економіка України останніми роками функціонує на межі дефолту. «Відірваність» української економіки від світової з кожним роком зростає. Постійна та затяжна криза, нестабільність політичної та соціально-економічної ситуації, воєнні дії в країні негативно впливають на стан та розвиток підприємств усіх галузей економіки. Для збереження та розширення своїх позицій на ринку підприємство повинне мобільно й адекватно реагувати на всі зміни зовнішнього середовища. Знаходження та запровадження новітніх методів управління дали б змогу забезпечити сталий розвиток підприємства та закріпити його позиції на ринку. До одного з таких методів належить логістична концепція управління підприємством. На управління підприємствами на засадах логістичних підходів в Україні звертають поки що недостатню увагу. Незважаючи на значну кількість робіт з логістики й менеджменту, цим працям бракує моделей визначення ефективності логістичного управління, які б дозволяли всебічно оцінювати результат логістизації діяльності підприємства та розробляти заходи скорочення ризиків і запобігання банкрутству [1].

Сьогодні підприємство підвищує свою конкурентоспроможність не тільки за рахунок капіталомісткого освоєння випуску нового товару, а в результаті поліпшення якості значимих для клієнта характеристик поставки. Також можливості різкого підвищення якості для більшості виробників продукції об'єктивно обмежені. Тому зростає кількість підприємств, які звертаються до логістичного сервісу як засобу підвищення своєї конкурентоспроможності. Коли на ринку є кілька постачальників ідентичного товару приблизно однакової якості, перевага буде надана тому з них, хто спроможний забезпечити вищий рівень сервісу. Ефективне управління інноваціями може забезпечити швидке економічне зростання підприємства. Формування чіткої концепції формування системи логістичного сервісу в рамках управління інноваціями, основою якої є аналіз сервісу як складової логістичного забезпечення інноваційної діяльності, допоможе вирішити проблеми, з якими стикаються виробники у ринкових умовах господарювання [3].

Одним із важких аспектів застосування інформаційних технологій для управління ланцюгами поставок (Supply chain management) являється можливість організації взаємодії поставників та споживачів в єдиному інформаційному просторі. Для досягнення цієї мети потрібно створити підприємства створюють логістичні системи, в які входять різні елементи. Логістична система компанії розбита на ряд функціональних підсистем: доставка, зберігання, виробництво та продаж. Завданням інтегрованої логістики

є забезпечення максимальної і адекватної взаємодії всіх елементів їх поєднання в систему із загальними цілями і завдання мінімізувати витрати всієї компанії та її приватних осіб особливо елементи. Інформаційний потік в логістичних системах забезпечує координацію, адаптацію та гнучкість реакції на внутрішні та зовнішні фактори впливу. З точки зору компанії забезпечення ефективності і ритмічності здійснюються прийомом і передачею інформації та визначає її теперішній та прогнозований стан в майбутньому [4].

Діяльність будь-якого підприємства можна охарактеризувати як процес, що постійно повторюється, тому логістичне управління можна розглядати як замкнений управлінський цикл, який також постійно повторюється. Як циклічний процес логістичне управління розглядають з позицій структурного, процесного та функціонального підходів, які тісно пов'язані між собою. Логістичне управління органічно пов'язане з теорією і практикою маркетингу та менеджменту, тобто ув'язкою виробництва і реалізації товарів з реальним платоспроможним попитом покупців, стимулюванням реалізації шляхом реклами товарів, гнучкої політики цін і торгових націнок (знижок), пошуком нових сфер діяльності для отримання доходів і т. д. [2].

Управління логістичним інформаційним простором підприємства є актуальною та важливою складовою сучасного бізнесу, особливо в умовах постійної змінності та конкурентної боротьби на ринку. Інформаційні технології дозволяють підприємствам оптимізувати свої бізнес-процеси, підвищувати ефективність та забезпечувати взаємодію з партнерами у ланцюгу поставок. Важливість логістики та інформаційних технологій в управлінні ланцюгами поставок надзвичайно висока, особливо в контексті сучасних економічних викликів і нестабільності на ринку. Інформаційні технології дозволяють збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги даних, що робить можливим вдосконалення бізнес-процесів, забезпечення оптимальної взаємодії в ланцюзі поставок та забезпечення конкурентних переваг.

Список використаних джерел:

1. Кацьма, В. І. Сутність та роль логістичного управління в системі управління підприємством [Текст] /Василина Іванівна Кацьма // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2016. – Том 23. – № 2. – С. 60-65. – ISSN 1993-0259.

2. Гайдабрус Н.В., Біловодська О.А. Аналіз сервісу як складової логістичного забезпечення інноваційної діяльності підприємства. Проблеми науки. 2013. № 2 (146). С. 37–44.

3. І. М. Пальчик, Логістичне управління підприємством – теоретико-методичний аспект, Електронний журнал «Ефективна економіка», № 10, 2014

4. Інформаційна взаємодія учасників логістичного процесу на підприємстві. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: веб-сайт. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/231032>

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Світлана СТЕНДЕР

*к.е.н., доцент, асистент кафедри обліку,
оподаткування та технологій електронного бізнесу
Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

Ключові слова: електронна комерція, цифровізація економіки, електронна торгівля, інтернет-торгівля, електронні інформаційні технології.

Розвиток електронної комерції постійно відбувається та еволюціонує відповідно до змін у технологіях, звичках споживачів і законодавстві, активно впливаючи на цифрову економіку та технології країн. Сьогодні електронна комерція – це купівля та продаж товарів і послуг через мережу Інтернет, яка передбачає використання великої кількості електронних платформ, таких як вебсайти, мобільні додатки та різні соціальні мережі для здійснення транзакцій між бізнесом і споживачами.

У широкому сенсі електронна комерція є будь-якою економічною діяльністю, що включає використання електронних інформаційних технологій. У вузькому сенсі електронна комерція є комерційною діяльністю з купівлі або продажу товарів і послуг у мережі Інтернет з метою отримання прибутку. Отже, електронна комерція базується на різних поглядах і концепціях, включно з рівнем інтеграції та особливостями задіяних технологій [4].

Визначено, що електронна комерція сьогодні стала стратегічно важливою для бізнесу та економіки загалом, прискорюючи цифрову трансформацію й забезпечуючи нові можливості для підприємств і споживачів. Електронна комерція, у всій своїй різноманітності форм і проявів, впливає на багато аспектів сучасного економічного життя, включно з поведінкою споживачів, підприємництвом, ринковими відносинами, інноваційністю тощо [4].

Електронна комерція революціонізувала спосіб ведення бізнесу та створила нові можливості як для підприємців, так і для споживачів. Однією з головних переваг електронної комерції є те, що вона пропонує більш зручний та ефективний спосіб ведення бізнесу, який дозволив сучасним підприємствам оптимізувати свої операції, автоматизувавши багато завдань, пов'язаних з процесом продажу, таких як управління запасами, обробка замовлень та доставка [1, с. 114].

Крім того, електронна комерція – потужний інструмент для досягнення конкурентоспроможності на ринку та безальтернативний спосіб подальшого розвитку практично будь-якого сучасного бізнесу. Для підприємців вона є способом збільшення онлайн-продажів та достатньо ефективний спосіб підтримки бізнесу в нестабільних умовах господарювання, а також постійно створює нові можливості [4].

Масштаби онлайн-торгівлі значно зросли за останні кілька років, і така тенденція зберігатиметься й надалі. Цей ріст буде супроводжуватися трендами

електронної комерції та діджитал-розробками, які вимагають зосередитися на очікуваннях споживачів.

З визначення “цифрова комерція” складається враження, що вона дуже схожа на електронну комерцію. Однак електронна комерція – це простий акт продажу товарів в інтернеті, коли транзакція завершується на вебсайті а D-Commerce включає в себе технології та процеси, які просувають клієнтів далі по маркетинговій воронці. Ці поняття містять в собі все те, що розширює шлях клієнта, коли він купує товар:

- пошукову оптимізацію та таргетовану рекламу;
- зручні для клієнта платіжні технології;
- швидку та надійну доставку;
- онлайн-асистенти та доповнену реальність під час шопінгу.

Якщо порівнювати digital та електронну комерцію, то перша включає в себе все, що стосується електронної комерції, тоді як друга є лише одним із компонентів цифрової економіки. Цифрова комерція охоплює все – від покупок на сайтах і в соцмережах до покупок у прямому ефірі. Заглибившись у Digital commerce, ми побачимо, що це набагато більше, ніж просто купівля-продаж в інтернеті. Мова йде про забезпечення персоналізованого досвіду для кожного клієнта. Це покращує купівельний досвід, що допомагає досягти таких цілей:

- збільшити продажі;
- зберегти лояльність клієнтів;
- залучити нових споживачів.

Усе це допомагає бізнесу залишатися конкурентоспроможним на ринку.

Варто згадати і про штучний інтелект, який покращує цифрову комерцію завдяки вдосконаленій аналітиці, машинному навчанню, автоматизованому вибору та login-based методам. Це можна інтегрувати у комерційне рішення для оптимізації сайту, рекомендацій продуктів та персоналізованого досвіду. Персоналізація на основі штучного інтелекту допомагає зрозуміти очікування клієнтів і розробити маркетингову стратегію на основі даних для покращення продажів як на цифрових, так і на фізичних маркетплейсах. В результаті з мінімальною ймовірністю помилок прийняте рішення для e-commerce виконуватиме правильні дії на кожному етапі взаємодії з клієнтом.

Доповнена реальність стає все поширенішим явищем, особливо в індустрії онлайн-комерції. Вона спрощує процес купівлі для клієнтів, усуваючи багато непорозумінь. Існують приклади цифрової комерції, які використовують технологію доповненої реальності, щоб зробити свої продукти та процес покупки інтерактивними, зокрема Apple та Sephora. Використовуючи цей інструмент, бізнес може імітувати реальні звуки, відчуття та зображення, щоб запропонувати віртуальний досвід використання продукту. Завдяки впровадженню доповненої реальності можна заощадити як кошти, так і час.

Сьогодні кожен клієнт хоче платити у зручний для нього спосіб. Крім того, завдяки всесвітньому доступу до d-commerce клієнти з різних куточків світу мають різні варіанти оплати. Надання різноманітних і гнучких платіжних опцій, як, наприклад, платежі за QR-кодом, стане ключем до кращого клієнтського досвіду. Тому стратегія цифрової комерції має містити все – від популярних

платіжних партнерів до варіантів щомісячного фінансування, щоб полегшити споживачам придбання товарів. Ось деякі приклади способів оплати в цифровій комерції, які варто включити:

- кілька кредитних і дебетових карток;
- прийом онлайн-платежів;
- криптовалюта;
- гнучкі щомісячні платежі⁴
- цифрові гаманці.

Впровадження правильних технологічних рішень може забезпечити його масштабування з часом і допомогти випередити конкурентів. Майбутнє онлайн-індустрії належить цифровій комерції, а це означає, що дуже важливо, аби сучасні підходи відповідали очікуванням клієнтів і вимогам ринку.

Список використаних джерел

1. Даньків В.В. Вплив електронної комерції на ринок праці в контексті розвитку цифрової економіки. Академічні візії. 2022. No 8–9. С. 39–47. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6859604> (дата звернення: 29.10.2023).
2. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 No 675-VIII: станом на 19 листопада 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення: 27.10.2023).
3. Кучмілова Т.С. Діджиталізація бізнес-процесів в умовах трансформаційних перетворень. Інвестиції: практика та досвід. 2023. No 10. С. 77–80. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.10.77> (дата звернення: 29.10.2023).
4. Стендер, С.В., Лисак, О.І., Лук'яненко, Н.Е. (2023). Розвиток електронної комерції та її вплив на цифрову економіку. Академічні візії, 2023 (24). DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8420621>. Вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/619> (дата звернення: 23.10.2023).

ЕФЕКТИВНІ УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СИСТЕМИ

Денис ЯБЛОНСЬКИЙ

*здобувач вищої освіти І ступеню курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності 208 «Агроінженерія»*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець - Подільський*

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Ірина МУШЕНИК

В сучасних економічних умовах важливого значення при управлінні організацією набувають інформаційні технології, які надають організаціям засоби для забезпечення різноманітних типів зв'язків для швидкого збору, реєстрації та актуалізації інформації, проведення багатомірного аналізу для

оброблення даних і підтримки прийняття ефективних управлінських рішень; дозволяють істотно підвищити конкурентоспроможність організації за рахунок забезпечення ефективної роботи з інформацією, а також створення гнучких механізмів роботи організації з погляду планування, оцінки і моніторингу її діяльності.

Аналіз стану автоматизації підприємницької діяльності в Україні показав, що рівень інформаційних технологій і систем, що використовуються вітчизняними підприємствами та організаціями є різним. Це пов'язано з тим, що підприємства мають різні потреби й можливості автоматизації, а економічний сектор підприємницької діяльності інтенсивно розвивається й постійно змінюється. Разом з тим, глобалізація суспільних процесів, активна інтеграція України в світову економічну систему зумовлює необхідність використання сучасних інформаційних систем і технологій в організаціях і на підприємствах як основного фактору підвищення їх конкурентоспроможності в світовому фінансовому просторі. Отже, проблема забезпечення організацій сучасними інформаційними технологіями підтримки управлінської діяльності і впровадження сучасних інформаційних систем є актуальною.

•**Управлінське рішення** – це результат вибору суб'єктом управління найкращої альтернативи, спрямованої на розв'язання певної управлінської проблеми. Оскільки управлінське рішення формується у процесі вибору альтернативи, то воно є певним підсумком управлінської діяльності, результатом обмірковувань та аналізу дій і намірів, висновків, обговорень, прогнозувань, направлених на реалізацію мети управління.

•**Інтелектуальна інформаційна система (ІС)** — це один з видів автоматизованих інформаційних систем, інколи ІС називають системою, засновану на знаннях. ІС є комплексом програмних, лінгвістичних і логіко-математичних засобів для реалізації основного завдання: здійснення підтримки діяльності людини і пошуку інформації в режимі розширеного діалогу природною мовою.

Функціонування інтелектуальної системи можна описати як постійне прийняття рішень на основі аналізу поточних ситуацій для досягнення певної мети. Природно виділити окремі етапи, які утворюють типову схему функціонування інтелектуальної системи:

1. Безпосереднє сприйняття зовнішньої ситуації; результатом є формування первинного опису ситуації.

2. Зіставлення первинного опису зі знаннями системи і поповнення цього опису; результатом є формування вторинного опису ситуації в термінах знань системи. Цей процес можна розглядати як процес розуміння ситуації, або як процес перекладу первинного опису на внутрішню мову системи. При цьому можуть змінюватися внутрішній стан системи та її знання. Вторинний опис може бути не єдиним, і система може вибирати між різними вторинними описами. Крім того, система в процесі роботи може переходити від одного вторинного опису до іншого. Якщо ми можемо формально задати форми внутрішнього представлення описів ситуацій та операції над ними, ми можемо сподіватися на певний автоматизований аналіз цих описів.

3. Планування цілеспрямованих дій та прийняття рішень, тобто аналіз можливих дій та їхніх наслідків і вибір тієї дії, яка найкраще узгоджується з метою системи. Це рішення, взагалі кажучи, формулюється деякою внутрішньою мовою (свідомо або підсвідомо).

4. Зворотна інтерпретація прийнятого рішення, тобто формування робочого алгоритму для здійснення реакції системи.

5. Реалізація реакції системи; наслідком є зміна зовнішньої ситуації і внутрішнього стану системи, і т. д.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що за характером і обсягом кількість інформації у світі в найближчі 10–15 років стане більшою, ніж за останні 60–90 років. Для результативності державно-управлінських процесів необхідні нові форми роботи з інформацією, методи, способи аналізу, що вказують на необхідність розробки нових технологій.

Список використаних джерел

1. Інтелектуальні системи підтримки прийняття рішень. URL: <https://studfile.net/preview/5195121/page:3/> (дата звернення 7.10.2023.)

2. <https://uk.wikipedia.org/wiki>

3. Писаревська Т. А. Інформаційні системи і технології в управлінні трудовими ресурсами: Навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2000. 279 с.

СЕКЦІЯ 4

СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

КОМУНІКАЦІЯ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ: ТРУДНОЩІ ТА БАР'ЄРИ В КОМУНІКАЦІЇ

Валентина БОЛЕХІВКА

Здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський
Науковий керівник: канд. екон. наук, **Лариса ЧОРНОБАЙ**

Комунікація в публічному адмініструванні є ключовим елементом для успішної діяльності державних та громадських організацій. Вона передбачає передачу інформації, обмін ідеями та спілкування між працівниками та зацікавленими сторонами. Важливість ефективної комунікації полягає у підвищенні якості управління, розбудові довіри громадськості та досягненні спільних цілей. Однак, у публічному адмініструванні існують ряд труднощів та бар'єрів, які можуть ускладнити цей процес.

У сфері публічного адміністрування важливе значення надається різновидам комунікації, які забезпечують ефективне функціонування державних та громадських організацій. Основні типи комунікації в публічному адмініструванні включають внутрішню та зовнішню комунікацію. Внутрішня комунікація є обміном інформацією, думками та ідеями між працівниками та структурами публічного сектору. Цей тип комунікації є основою для спільної роботи в організації. Вона включає в себе офіційні засоби спілкування (наприклад, офіційні листи, директиви) та неофіційні, неформальні канали комунікації які часто виникають в робочому середовищі [2].

У публічному адмініструванні існують різні труднощі, які можуть впливати на ефективність комунікації між працівниками та органами влади, а також між державними органами та громадськістю. Основні труднощі комунікації включають:

- недостатня прозорість та відкритість інформації: в деяких випадках, публічні органи можуть бути недостатньо прозорими у відношенні до надання інформації. Це може призвести до недовіри громадськості та ускладнити взаємодію з ними;
- стереотипи та упередження: у публічному адмініструванні можуть існувати стереотипи та упередження, які впливають на сприйняття інформації та взаємодію між різними групами працівників та стейкхолдерів;

- культурні та мовні бар'єри: у мультикультурному середовищі, де працюють представники різних культур та мовних груп, можуть виникати труднощі у взаєморозумінні. Це може впливати на якість комунікації та сприйняття інформації.

Ці труднощі можуть призводити до непорозумінь, конфліктів та низької ефективності комунікації в сфері публічного адміністрування. Розв'язання цих проблем важливе для покращення співпраці та досягнення успішних результатів в управлінні та взаємодії з громадськістю [4].

У публічному адмініструванні існують певні бар'єри, які можуть ускладнювати ефективну комунікацію між різними рівнями влади, працівниками та громадськістю. Розглянемо основні бар'єри, які можуть виникнути:

- відсутність чіткості та точності в повідомленнях: недостатня чіткість та неоднозначність повідомлень може призвести до неправильного розуміння інформації та навіть спричинити помилкові рішення;
- недостатня вміння слухати та розуміти іншу сторону: нехтування точки зору інших учасників може призвести до конфліктів та невдалих рішень. Важливо навчитися слухати та брати до уваги погляди інших;
- конфлікти інтересів: у публічному адмініструванні можуть виникати ситуації, коли різні органи мають різні цілі та інтереси. Це може ускладнити процес прийняття рішень та вплинути на ефективність діяльності.

Розпізнавання цих бар'єрів та усунення їх допомагають покращити якість комунікації в публічному адмініструванні. Навчання навичкам чіткої та ефективної комунікації, а також врахування різноманітності точок зору інших сторін є ключовими кроками до покращення співпраці та досягнення спільних цілей в сфері управління та громадського обслуговування [5].

Недостатня комунікація в публічному адмініструванні може мати серйозні наслідки, які впливають на ефективність та рівень довіри до публічних органів. Основні наслідки включають:

- загроза ефективності роботи організації: недостатня комунікація може призвести до затримок у прийнятті рішень та виконанні завдань. Наприклад, невірно розуміла інформація може спричинити неправильні дії та витрати ресурсів на виправлення помилок.
- погіршення відносин з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами: недостатня комунікація може призвести до втрати довіри та незадоволення громадськості, партнерів та інших зацікавлених сторін. Це може вплинути на рівень підтримки та схвалення дій публічних органів;
- потенційні конфлікти та невдачі: недостатня комунікація може створювати непорозуміння та конфлікти між різними структурами та працівниками. Це може призвести до невдач у вирішенні важливих питань та досягненні поставлених цілей;
- втрата можливостей для вдосконалення: ефективна комунікація дозволяє надавати фідбек та враховувати пропозиції для поліпшення

роботи організації. Недостатня комунікація може призвести до втрати цих можливостей для вдосконалення та розвитку.

Всі ці наслідки підкреслюють важливість якісної та ефективної комунікації в публічному адмініструванні. Розв'язання проблем комунікації допомагає покращити взаєморозуміння, ефективність та довіру до публічних органів

У сфері публічного адміністрування існують різні методи та підходи для вирішення проблем комунікації.

- застосування сучасних технологій та інформаційних систем: використання сучасних засобів комунікації, таких як електронна пошта, спеціалізовані платформи для обміну інформацією та професійні соціальні мережі, дозволяє швидше та ефективніше передавати інформацію;
- проведення тренінгів з комунікаційних навичок для працівників: організація тренінгів та семінарів з розвитку комунікаційних навичок для працівників допомагає підвищити рівень вміння ефективно спілкуватися та вирішувати конфлікти;
- створення прозорих комунікаційних каналів: важливо встановити чіткі та доступні механізми для обміну інформацією як всередині організації, так і з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами;
- врахування культурних та мовних особливостей: розуміння та врахування різниці в культурі та мові сприяє поліпшенню взаєморозуміння та зменшенню конфліктів, пов'язаних з цими аспектами;
- створення механізмів зворотного зв'язку: активна прослуховування думок, пропозицій та скарг громадськості та інших зацікавлених сторін допомагає враховувати їхні потреби та побажання;
- розробка чітких та доступних комунікаційних стратегій: розробка плану комунікацій, визначення ключових повідомлень та аудиторії допомагають забезпечити консистентну та ефективну взаємодію [3].

Ці шляхи сприяють покращенню комунікації в публічному адмініструванні та сприяють досягненню більш ефективної взаємодії з різними стейкхолдерами.

Комунікація в публічному адмініструванні є ключовим аспектом успішного функціонування державних та громадських організацій. Важливість ефективної комунікації полягає в забезпеченні взаєморозуміння, обміну інформацією та досягненні спільних цілей.

Типи комунікації включають внутрішню та зовнішню комунікацію, які сприяють співпраці між працівниками та взаємодії з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами.

Проте існують труднощі та бар'єри, такі як недостатня прозорість, стереотипи, культурні бар'єри та інші, які можуть перешкоджати ефективній комунікації. Ці бар'єри можуть призводити до наслідків, таких як загроза ефективності роботи, погіршення відносин з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами.

Для вирішення проблем комунікації в публічному адмініструванні можна застосовувати різні підходи, включаючи використання сучасних технологій, навчання комунікаційним навичкам працівників та створення прозорих комунікаційних каналів.

У підсумку, ефективна комунікація є важливою складовою успішного публічного адміністрування, і розв'язання проблем комунікації сприяє покращенню взаємодії та досягненню цілей організацій та державних структур.

Список використаних джерел

1. Мінцберг Г., Лемпель Д. Структура в адмініструванні. Київ: Основи, 2004. 272 с.
2. Гайденко П.П., Лукашенко І.Т. Основи публічного управління: Підручник / П.П. Гайденко, І.Т. Лукашенко. – К.: КНЕУ, 2003. – 352 с.
3. Кучма В. Р., Мірошніченко М. П., Основи адміністративно-правової діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, КНЕУ, 2009.
4. Джон Г. Крейме, «Публічне управління: Класичні та сучасні теорії», Український центр оцінювання якості освіти, 2008.
5. Маріупольський національний університет. Кафедра публічного управління та адміністрування. «Комунікаційні аспекти управлінської діяльності». [Електронний ресурс]. Доступно на: <http://e-mnpu.org.ua/bitstream/ntb/2258/1/3.pdf>.

РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНИХ ФОРМ БІЗНЕСУ

Сергій ДІДУХ

здобувач вищої освіти ОНС «Доктор філософії»
спеціальності «Менеджмент»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна
Науковий керівник: д.е.н., професор **Алла ЧИКУРКОВА**

Ключові слова: корпоративне управління, акціонерне товариство, корпорація,

Дослідження свідчать, що без належного корпоративного управління товариство нездатне досягати своєї фундаментальної мети – отримання прибутку з максимальною ефективністю. Саме у цьому полягає основне значення механізмів корпоративного управління. Система корпоративного управління має визнавати передбачені законом права зацікавлених осіб та заохочувати активне співробітництво між товариством та іншими особами з метою створення робочих місць та забезпечення стабільності фінансово успішних підприємств. Належна практика корпоративного управління не може розвиватись без відповідної державної політики і без адекватної законодавчої основи [1].

Кардинальне оновлення корпоративного законодавства України стало передумовою для зміни економічної орієнтації вітчизняного бізнесу, у тому числі в сфері інноваційної діяльності. Так, на сучасному етапі розвитку української економіки набуває більшого поширення практика залучення довгострокових інвестицій у інноваційні проекти, що характеризується високим інтересом інвесторів до питань захисту їх прав, а також використання кращих світових практик корпоративного управління [2].

Основними цілями корпоративного управління є створення дієвої системи забезпечення схоронності ресурсів інвесторів, їх ефективного використання, зниження ризиків, які не можуть бути оцінені інвесторами. Корпоративне управління впливає на економічні показники діяльності товариства, його інвестиційну привабливість. Удосконалення механізмів корпоративного управління – важливий захід, необхідний для підвищення стабільності підприємства, збільшення притоку інвестицій. Таке удосконалення корпоративного управління може бути здійснене за рахунок змін до чинного законодавства, запровадження нових стандартів [3].

Корпоративні форми організації бізнесу відрізняються, в основному, за формою злиття (процес налагодження взаємовідносин між компаніями і трансформування їх юридичного статусу) та механізмами злиття (способи об'єднання і координації діяльності окремих підприємств на базі акціонерної власності (субординації) та договірних відносин (координації) [1].

Перші з них забезпечують управління підприємствами завдяки субординаційному характеру зв'язків за умов фінансової незалежності та централізації частини важливих управлінських функцій. Другі створюють можливості для координації діяльності, виконання спільних виробничих і управлінських функцій, але не створюють умов для контролю та підпорядкування (табл. 1).

Доцільне створення корпорації у формі агропромислової фінансової групи (АПФГ). За економічним змістом АПФГ є різновидом холдингу або материнської компанії, яка володіє сукупністю дочірніх підприємств.

Вона може створюватися через купівлю дочірніх підприємств і через добровільну передачу підприємствами-учасниками частини свого капіталу головному підприємству для створення статутного фонду і добровільного делегування йому прав прийняття господарських рішень згідно з договором про спільну діяльність. Законодавство Японії не виключає права перехресного володіння акціями, що, однак, не передбачено вітчизняним законодавством. Світовий досвід також підтверджує, що взаємне володіння акціями різних виробничих і фінансових структур є характерною рисою акціонування та найважливішим фактором забезпечення стійкості акціонерного товариства [4].

Учасники корпорацій пов'язані відносинами організаційної та економічної залежності від участі в статутному капіталі або/та управлінні. Відносини між підприємствами при корпоратизації змінюються з конкурентних на компліментарні, а основними регуляторами відносин між дочірніми підприємствами та головною компанією є договори і економічні механізми (внутрішні ціни, система стимулювання).

Характеристика форм злиття підприємств

Форми злиття підприємств	Зміна юридичного статусу	Зміна повноважень в управлінні	Способи формування субординаційних зв'язків
Інтеграція	Статус обох підприємств змінюється	Повноваження розподіляються	Створення нового підприємства з переданням йому активів підприємств, які зливаються
Поглинання	Статус одного із підприємств змінюється при незмінному статусі інших	Повноваження одного або кількох учасників припиняються	Ліквідація одного з підприємств і передання його активів іншим
Підпорядкування	Статус не змінюється	Одне з підприємств втрачає частину повноважень	Отримання контролю шляхом придбання акцій підприємств
Консолідація	Статус не змінюється	Кілька підприємств втрачають частину повноважень	Отримання контролю шляхом придбання акцій підприємств або обміну ними
Створення головного (материнського) підприємства	Статус не змінюється	Частина повноважень передається новоствореному підприємству	Передання акцій підприємств, які зливаються, новоствореному підприємству

Джерело: [1]

Для покращення практики корпоративного управління необхідно:

- покращити захист міноритарних акціонерів, що передбачає, зокрема, обов'язкове представництво дрібних власників в органах управління підприємства і забезпечення їх прав під час банкрутства або реструктуризації;
- забезпечити рівноправний доступ усіх акціонерів до інформації, яка стосується компанії, шляхом надання інформації про діяльність компанії її акціонерам вчасно і у встановлених обсягах;
- чіткіше розподілити повноваження і обов'язки органів управління компанії, розширити перелік питань, які знаходяться у виключній компетенції зборів акціонерів;

-підвищити вимоги до професійно-особистісних якостей членів спостережної ради, здійснювати оплату їх діяльності залежно від результатів операційної діяльності товариства і котирувань акцій [4].

Список використаних джерел

1. Гончаров В.М., Зось-Кіор М.В., Ільїн В.Ю. Корпоративне управління / Навчальний посібник. Луганськ: ЛНАУ, 2011. 645 с.
2. Зіновчук В. В. Кооперативна ідея в сільському господарстві України і США. К. : Логос, 1996. 224 с.
3. Прокопчук Л.М., Чикуркова А.Д., Ногачевський О.Ф. Формування і розвиток системи корпоративного управління в акціонерних товариствах: теорія, методика і практика. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2014. 173 с.
4. Шульга, І.П. Аналіз стану корпоративного управління в акціонерних товариствах України. Ефективна економіка № 12, 2010. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=421>

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Елла ДОБРОВОЛЬСЬКА

*канд. екон. наук, доцент, асистент кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
навчально-науковий інститут бізнесу і фінансів
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський*

Ключові слова: збутова діяльність, м'ясопереробні підприємства, ефективне управління, стратегічне завдання.

У сучасних умовах господарювання ринок диктує промисловим підприємствам жорсткі умови функціонування. Для забезпечення стійких ринкових позицій м'ясопереробному підприємству замало просто виробляти продукцію в максимальних обсягах. Важливо свою продукцію найвигідніше продати, тобто реалізувати з урахуванням особливостей і побажань споживачів та з отриманням найбільшого економічного та соціального ефекту для всіх суб'єктів оптового ринку м'ясної продукції.

Діловий світ зараз переживає високий рівень конкуренції в процесі збуту продукції та послуг. Це пов'язано з наявністю капіталу, легким входом на ринки, наявністю замінників і збільшенням купівельної спроможності споживачів.

Як наслідок, підприємствам необхідно розробляти ефективні стратегії, щоб досягти конкурентної переваги над своїми суперниками у відповідних сферах

діяльності, бути прибутковими та стійкими в короткостроковій та довгостроковій перспективах.

Від організації ефективного збуту значною мірою залежить ринковий успіх підприємства. Збутова діяльність забезпечує підприємство основними грошовими надходженнями, необхідними для його ефективного функціонування, тому кожен виробник зацікавлений у результативному управлінні нею. Саме науково обґрунтована система управління збутом забезпечує високий рівень його ефективності.

Сьогодні перед виробниками стоїть стратегічне завдання, яке полягає не тільки в отриманні короткочасного прибутку, а й у довгостроковому розвитку підприємства на українському ринку, за рахунок збільшення продажів продукції, збільшення частки ринку та розширення дистрибуції продукції. Сучасна структура збуту підприємства може успішно виконувати покладені на неї стратегічні завдання з продажу продукції лише тоді, коли буде повністю відповідати вимогам споживачів. Підприємства, які хочуть займати провідні позиції на ринку, мають вирішувати першочергове завдання, яке полягає в приверненні та утриманні споживачів [1].

Оскільки з часом клієнти стають більш досвідченими та краще поінформованими, процес збуту в сучасних умовах переорієнтовується з метою підвищення ефективності збуту продукту або послуги на створення стійких взаємовідносин, що базуються на взаємній довірі з постійними клієнтами. Відбувається переорієнтація збутової діяльності підприємства від прагнення збути свою продукцію до прагнення задовольнити очікування клієнтів, стати для них своєрідною службою сервісу під час збуту.

Успіх збутової діяльності підприємства фактично визначає обсяг одержуваного ним прибутку. Ефективна реалізація функцій збуту має велике значення не тільки в контексті одержуваного прибутку, а й у рамках споживчого сприйняття підприємства. Споживачі оцінюють якість придбаних продуктів і послуг з урахуванням організації і реалізації збутової діяльності. Несуттєві на перший погляд проблеми, пов'язані зі збутовою діяльністю організації, можуть привести до втрати іміджу компанії і, як наслідок, зниження прибутку і втрати частки ринку. Тому необхідно проводити аналіз збутової діяльності підприємства, який дає можливість виявити причини виникнення проблем і недоліки збутової діяльності. Відповідно, аналіз є основою для розробки способів їх усунення шляхом формування та реалізації стратегії збутової діяльності підприємства.

Ефективність збутової діяльності підприємства залежить від наявності в нього сучасної та науково обґрунтованої системи управління нею. Провідні науковці в цій сфері зазначають, що ефективне управління збутом можливе за умови розробки відповідної стратегії і є головним фактором успішного розвитку підприємства загалом. Причиною такої залежності розвитку підприємства від системи управління збутом є те, що за наявності стратегії менеджери зі отримують повну відповідальність за управління грошовими потоками в процесі збуту.

Управління збутом починають ще до стадії виробництва товару. Спочатку вивчають ринок, наявність точок реалізації, проводять маркетинговий аналіз, розробляють товарну політику, прогнозують обсяги виробництва, постачання і збуту. Збутова діяльність передбачає також такі управлінські дії, як організація системи складування, транспортування і продажу.

Ефективне управління збутовою діяльністю передбачає забезпечення тісної взаємодії виробника та споживача, прибутковості бізнесу, ефективного використання виробничих потужностей, раціоналізацію організаційної структури підприємства, менеджменту, маркетингу, стратегічного планування, ресурсного забезпечення. Воно також має важливе значення для забезпечення фінансової стабільності та успішної реалізації конкурентної стратегії підприємства.

Для досягнення ефективності збутової діяльності потрібно побудувати таку систему управління, яка б була спрямована на задоволення потреб потенційних споживачів через досягнення цілей під час реалізації стратегії збутової діяльності, забезпечить збільшення об'ємів продажів, ріст прибутку та стійкі ринкові позиції підприємства [2].

Серед різних точок зору науковців на систематизацію факторів, що визначають характер організації та ефективність збутової діяльності підприємства, приймаємо поділ їх на дві групи: зовнішні та внутрішні. Водночас пропонуємо власне наповнення таких груп. До внутрішніх відносимо такі: особливості товару; стратегія розвитку підприємства; система управління збутовою діяльністю; виробничі ресурси підприємства. До зовнішніх – макросередовище; споживачі; конкуренти; посередники.

Отже, вважаємо, що ефективна організація підприємством збутової діяльності є не тактичним, а стратегічним завданням його розвитку, потребує розробки та реалізації відповідної стратегії збуту, яка має бути адаптивною до швидкоплинних змін на ринку. Концептуальною метою збуту має бути реалізація довгострокових рішень підприємства щодо підвищення ефективності його діяльності.

Список використаних джерел

1. Солнцев С. О., Голікова Г. А. Удосконалення системи збуту підприємства роздрібною торгівлю. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2017. № 11. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102838>.
2. Терент'єва Н. В. Принципи та функції управління збутовою діяльністю. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2016. № 1. С. 127–138.
3. Тесленко К. Д. Управління збутом продукції підприємства на зовнішньому ринку із застосуванням інноваційного підходу. *Вісник Харківського політехнічного інституту*. 2018. № 48(1324). С. 36–41.

МОТИВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ

Нонна КОВАЛЬ

*канд. економ. наук, доцент кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,*

Вікторія ЗБРИСЬКА

здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

спеціальності «Економіка»

*Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

Ключові слова: мотивація, організація, мотиви.

Натепер стан сільського господарства України характеризуються поступовою перебудовою економічної системи. Водночас такого роду перетворення вимагають докорінних змін трудових, економічних, соціальних та інших відносин.

Актуальність даного дослідження спрямовується на вивчення проблеми трудової мотивації, котру доцільно розв'язувати на основі комплексного системного підходу, що зумовлює використання сукупності факторів (матеріальних, нематеріальних, психологічних), що сприяють активності працівника.

Теоретичні і методологічні основи дослідження основ процесів мотивації та її використання у поведінці людей знайшли своє відображення у наукових працях В.Г. Андрійчука, Д.П. Богині, В.С. Дієсперова, О.А. Богуцького, О.А. Грішньої, Й.С. Завадського, А.М. Колота, М.Й. Маліка, П.Т. Саблука, М. Туган-Барановського, В.В. Юрчишина, К.І. Якуби та ін. вчених. Значний вклад у дослідження теорій мотивації трудової діяльності та її оцінки внесли зарубіжні вчені: С. Адамс, В. Врум, М. Вебер, П. Друкер, А. Маслоу, А. Маршалл, Е. Мейо, Л. Портер та ін.

Вітчизняні вчені-економісти акцентують увагу на декількох підходах до визначення сутності поняття «мотивація», як процесу, системи і функції управління. Мотивація, як економічна категорія, виражає соціально-трудова відносини працівників з приводу свідомого включення їх у виробничий процес.

На даний час в аграрному виробництві нашої країни та її регіонах спостерігається кризовий стан праці, яка перестала бути для селян сенсом життя і перетворилася на засіб виживання.

Мотивація праці працівника визначається системою його цінностей, які залежать від віку, статі, рівня самосвідомості, освіченості, вихованості, професійної підготовки, трудових навиків.

Основні показники, що характеризують сучасний стан трудової мотивації працівників:

- бажання мати стабільну, високооплачувану роботу, що забезпечує необхідний рівень потреб, але з низькою інтенсивністю некваліфікованої праці;
- низька значущість суспільних мотивів праці, службового, професійного і кваліфікаційного зростання;

- загальна трудова пасивність;
- визначення соціального статусу особистості в основному по нетрудових критеріях [1, С. 8].

В різні періоди часу існували такі найбільш поширені методи мотивації:

- покарання і заохочення, або так званий метод «батога і пряника»;
- адміністративних і економічних санкцій та стимулів;
- психологічні – в основному базуються на вивченні потреб людини, характеризують словесний вплив однієї особи на іншу, враховуючи психологічні особливості останньої (авторитет, здібності, темперамент, сумісність, характер). При цьому враховується наявність матеріальних стимулів і нематеріальних мотивів (моральне задоволення виконуваною роботою, гордість за своє підприємство, самоповага, індивідуальність у визнанні керівником і членами колективу) [1, С. 13].

Функція мотивації є однією з основних функцій управління, яка полягає в спонуканні персоналу до ефективної, сумлінної діяльності для досягнення цілей організації, тобто у визначенні потреб персоналу, розробці систем винагороди за виконувану роботу, використанні різних форм оплати праці, застосуванні стимулів до ефективної взаємодії суб'єктів спільної діяльності. Функція мотивації тісно пов'язана з іншими основними функціями управління – плануванням, організацією, контролем і оцінкою ухвалення рішення.

Мотивація, як основна функція менеджменту, пов'язана з процесом спонукання себе та інших людей до діяльності шляхом формування мотивів поведінки для досягнення особистих цілей і цілей організації. Основними завданнями мотивації працівників є:

- формування в кожного співробітника розуміння сутності і значення мотивації в процесі праці;
- навчання персоналу і керівного складу психологічним основам внутрішньо фірмового спілкування;
- формування в кожного керівника демократичних підходів до керування персоналом з використанням сучасних методів мотивації [2].

У рамках проектування організаційної структури підприємства визначають основні напрямки його діяльності, створюють органи керування, ухвалюють рішення щодо видів організаційної структури, кількості рівнів керування, нормах керованості, ступеня централізації в керуванні, а також розробляють регламентуючі документи. Всі перераховані елементи проектування істотно впливають на мотивацію керівників і працівників підприємства, визначають прийнятні для керівництва форми поведінки й напрямки прояву активності персоналу.

Залежно від основних груп потреб розрізняють мотивацію матеріальну, трудову і статусну.

Матеріальна мотивація відображує прагнення достатку, більш високого рівня життя залежить від рівня особистого доходу, його структури, диференціації доходів в організації й суспільстві, дієвості системи матеріальних стимулів, застосовуваних в організації.

Трудова мотивація породжується безпосередньо роботою, її змістом, умовами, організацією трудового процесу, режимом праці. Це внутрішня мотивація людини, сукупність її внутрішніх рушійних сил поведінки, пов'язаних з роботою. У цілому трудова мотивація зв'язана, з одного боку, зі змістовністю, корисністю безпосередньо праці, а з іншого боку – із самовираженням, самореалізацією працівника.

Статусна мотивація є внутрішньою рушійною силою поведінки людини, пов'язаною з її прагненням зайняти більш високу посаду, виконувати більш складну й відповідальну роботу [3].

Існує безліч різновидів мотивації праці, але всі вони мають спільні ознаки за якими їх класифікують на три види:

1) нормативна мотивація – це спонукання людини до певної поведінки за допомогою ідейно-психологічного впливу;

2) примусова мотивація ґрунтується на використанні влади і погрозі незадоволення потреб працівника у випадку невиконання ним відповідних вимог;

3) стимулювальна мотивація характеризує вплив не на особистість як таку, а на зовнішні обставини за допомогою благ-стимулів, що спонукують працівника до певної поведінки.

Щоб мотивувати працівників, менеджерам необхідно забезпечити дієвість і ефективність системи винагород, котрі повинні відповідати таким критеріям:

1) задовольняти основні потреби всіх співробітників;

2) бути відповідними до тих, які пропонує конкурентна організація в тій же сфері;

3) бути доступними для всіх працівників на різних посадах і розподілятися справедливо [4].

Таким чином, підсумовуючи вище сказане можна зробити висновок про те, що кожному керівнику підприємства слід організувати процес роботи таким чином, щоб був дотриманий баланс інтересів і потреб працівників із завданнями та інтересами керівництва, а також розвитком організації в цілому. Щоб впливати на ефективну трудову діяльність, керівнику необхідно більш ретельно аналізувати і підбирати форми та методи мотивації персоналу. Робота має бути організована так, щоб працівник мав змогу реалізувати свої можливості, розвинути та застосувати у практичній діяльності всі свої професійні якості.

Механізм мотивації персоналу не має бути нав'язаним співробітникам, а має відповідати інтересам працівників організації. Вони повинні знати про перспективи, що чекатимуть їх в майбутньому, внаслідок сумлінної та якісної праці в своїй організації. Також правильно було б періодично проводити певні соціологічні опитування для виявлення ставлення працівників до існуючого мотиваційного механізму в організації.

Отже, в умовах формування конкурентного середовища саме від вибору прийнятних мотиваційних механізмів та забезпечення їх раціональної взаємодії в короткостроковому та довгостроковому періодах залежить отримання додаткового, синергічного ефекту мотиваційної системи управління персоналом у цілому, посилення конкурентних позицій сучасної організації.

Список використаних джерел

1. Лаврук О. В., Лаврук В. В. Мотиваційний механізм у розвитку аграрних підприємств: монографія. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори – 2006», 2015. 264 с.
2. Розробка мотиваційного механізму задля підвищення ефективності діяльності організацій – 2021 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream>
3. Мотивація персоналу – 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eprints.kname.edu.ua>
4. Мотивація праці персоналу на підприємстві в сучасних умовах господарювання – 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5041>

СИСТЕМНІСТЬ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Наталія КОРЖЕНІВСЬКА

*д.е.н., професор, завідувачка кафедри економіки,
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності*

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна

Ілля ОСАДЧУК

Аспірант ННІБІФ,

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна

Ключові слова: системність, управління, ризики, соціально-економічний розвиток paragraph

Від ефективної системи управління та координації ключових елементів стратегії соціально-економічного розвитку залежить успішна діяльність всіх ланок складного механізму ефективного функціонування регіонів. Системність управління ризиками як складова соціально-економічного розвитку регіону виникає у впровадженні комплексного, цільового підходу до управління ризиками, який охоплює всі сфери та аспекти регіонального розвитку. Різні регіони України в силу відмінностей ресурсного потенціалу мають не однаковий рівень розвитку, або втратили такий потенціал через бойові дії, загрози та небезпеку. Такий дисбаланс гальмує розвиток економіки країни і чинить деструктивний вплив на усі галузі, пов'язані з виробництвом, фінансами, соціальною та культурною сферами генерації стабільного функціонування. Соціально-економічний розвиток на регіональному рівні є складним і багатогранним процесом, необхідним для загального прогресу країни. Однак цей розвиток не позбавлений частки ризиків і викликів. Тому аналіз різного роду ризиків, що пов'язані з соціально-економічним розвитком регіонів важливо проводити з точки зору системності та ефективності управління ними.

Ситуація, яка склалася у світовій економіці та пов'язана із пандемією коронавірусу і військово-політичною нестабільністю в багатьох країнах світу, свідчить, що головною рушійною силою будь-якого національного господарства є регіони, які за наявності системності управління управління ризиками здатні вирішувати питання відтворення продуктивних сил і на місцях реалізовувати проекти соціально-економічного розвитку. Пріоритетом регіональної політики має бути цілісне та прозоре використання всіх наявних регіональних ресурсів на благо як бізнесу, так і суспільства. Це можна реалізувати шляхом системного підходу до формування та реалізації проектів і програм, спрямованих на пріоритетні напрями економічного розвитку, з метою підвищення регіональної економічної конкурентоспроможності та забезпечення добробуту місцевого населення. Враховуючи поточну політичну та економічну ситуацію в Україні, можна впевнено стверджувати, що домінуючий підхід у регіональній політиці, який зосереджується на перерозподілі економічних ресурсів між регіонами, не дає очікуваних результатів і дає лише обмежені та короткострокові економічні вигоди [1].

З огляду на різноманітність сфер виникнення та впливу ризику виникають через економічні відмінності у розвитку регіонів, обмежений доступ до ресурсів, недоліки інфраструктури, демографічні виклики, екологічну стійкість, політичну та військову нестабільність, глобальну економічну невизначеність. Одним із першочергових ризиків у соціально-економічному розвитку регіонів є наявність економічних диспропорцій між різними регіонами.

Регіони, які мають обмежений доступ до життєво важливих ресурсів, таких як освіта, охорона здоров'я та інфраструктура, часто стикаються з проблемами розвитку. Брак цих ресурсів може перешкоджати розвитку людського капіталу та економічному зростанню, через що цим регіонам буде складно наздогнати свої багатші на ресурси країни.

Невідповідна інфраструктура, включаючи транспортні мережі, енергопостачання та цифровий зв'язок, може становити значний ризик для регіонального розвитку. Недоліки інфраструктури можуть перешкоджати ефективному переміщенню товарів і людей, впливаючи на продуктивність і загальну економічну ефективність.

Демографічні фактори також можуть становити ризики для регіонального розвитку. Регіонам із високим рівнем еміграції або старінням населення може бути складно підтримувати кваліфіковану та продуктивну робочу силу, що має вирішальне значення для економічного зростання. Це може призвести до зниження спроможності до інновацій та розвитку.

Сталий розвиток стає все більш критичним у сучасному світі, і регіони, які нехтують екологічними проблемами, можуть зіткнутися з довгостроковими ризиками. Такі проблеми, як забруднення, виснаження ресурсів і зміна клімату, можуть мати згубний вплив як на довкілля, так і на місцеву економіку.

Політична нестабільність і проблеми з управлінням можуть серйозно вплинути на регіональний розвиток. Корупція, слабкі інституції та непослідовна політика можуть перешкоджати інвестиціям і перешкоджати економічному розвитку.

Регіони не ізольовані від глобальної економіки, і на них можуть впливати міжнародні економічні невизначеності, такі як фінансові кризи чи збої в торгівлі. Ці зовнішні шоки можуть суттєво вплинути на економічну стабільність і перспективи розвитку регіону.

Таким чином, ризики, пов'язані із соціально-економічним розвитком регіонів, різноманітні та багатогранні. Вирішення цих проблем вимагає цілісного підходу, який охоплює економічні, соціальні та екологічні аспекти. Визнаючи та пом'якшуючи ці ризики, політики та зацікавлені сторони можуть працювати над більш збалансованим та сталим регіональним розвитком, забезпечуючи процвітання та можливості для всіх.

Цікавим є досвід управління змінами при зменшенні ризиків соціально-економічного розвитку регіону, а особливо первинної ланки генерації прибутку – суб'єктів господарювання. Переваги управління змінами різноманітні та переважно пов'язані зі збільшенням прибутку та зниженням ризику банкрутства бізнесу. Крім того, управління змінами може підвищити ефективність зовнішніх комунікацій. Це також сприяє покращенню комунікації між підприємствами та державними установами, сприяючи глибшому розумінню потреб і пріоритетів обох сторін. Це підкреслює, що компоненти бізнес-процесів взаємопов'язані, а не працюють ізольовано. Така перевага управління змінами є особливо актуальною для покращення внутрішнього та зовнішнього бізнес-середовища. Крім того, вирішальним фактором, що впливає на успішне впровадження змін, є чітка організація та забезпечення належних умов праці на підприємстві [2].

Під час кризи стратегічний фокус регіонального економічного розвитку полягає у визначенні пріоритетів регіонального управління на місцевому рівні. Цей рівень особливо сприятливий для впливу просторових чинників і має найбільший потенціал для ефективної реалізації антикризових заходів [3].

На шляху подолання економічних проблем сталого розвитку національної економіки актуалізується питання резильєнтності соціально-економічної системи, яка має демонструвати розуміння, зокрема через нормалізацію процесів, низку механізмів функціонування та здатність до саморегуляції. Такі елементи включають використання механізмів інтеграції, адаптивність і коригування поточних пріоритетів. Ці елементи в сукупності дозволяють протистояти широкому спектру викликів і криз, впроваджуючи необхідні зміни без шкоди для фундаментальних цінностей суспільства, його інститутів і різних аспектів життя [4].

Отже, основна увага посткризового розвитку регіональних соціально-економічних систем України має бути зосереджена на забезпеченні безпеки. Ключовим пріоритетом є швидке відновлення підприємницької діяльності. Для цього вкрай важливо підтримувати базовий економічний рівень. Важливим є підтримання горизонтальних зв'язків між різними суб'єктами господарювання та складовими економічних систем на різних рівнях та диверсифікація економічної діяльності, особливо відповідно до принципів сталого розвитку та врахування пріоритету безпеки.

Список використаних джерел

1. Кондратенко Н. О., Красноносова О. М., Папп В. В. Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку регіонів України. Бізнес-інформ. № 1. 2022. С. 198-204.
2. Дубинецька П. П., Содома Р. І., Кохан М. О., Садура О. Б. Управління змінами як основа розвитку малого підприємництва. Регіональна економіка. №2. 2022. С. 122-130.
3. Графська О.І., Головчук Ю.О., Герасимчук Н.А. Стратегічні пріоритети розвитку регіональної економіки в умовах кризи. Економіка та суспільство. Вип. 43. 2022. С. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1722>.
4. Богуш Л. Г. Економічні проблеми сталого розвитку національної економіки. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». № 24. 2022. С. 18-24.

РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ РИНКУ

Василь КОВТОНЮК

*Здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський
Науковий керівник: канд.екон.наук, доцент **Наталія ФЕДОРЧУК***

З самого початку проведення економічних реформ в Україні, економічна думка здебільшого була націлена на проблеми ринку. Аграрна реформа сприяє розвитку агропромислового сектора економіки на основі реалізації мотиваційного потенціалу приватної власності на землю та інші засоби виробництва, розвитку підприємницької діяльності, формування ефективного ринкового середовища. Однією з найважливіших умов в цьому напрямку є формування аграрного ринку та його структурних елементів. Саме тому створення та функціонування інфраструктури аграрного ринку є важливою складовою та ключовим пріоритетом сучасної аграрної політики

Ринок має свою структуру, інфраструктуру, механізм функціонування і обов'язкові умови функціонування. Тобто ринок складається із декількох великих сегментів, а саме ринку товарів і послуг, ринку робочої сили, фінансового ринку та інших, що складають його структуру. Кожному сегменту відповідають обслуговуючі його економічні інститути, які всі разом складають ринкову інфраструктуру. Необхідними умовами функціонування ринку є наявність: вільних підприємців; конкуренції між підприємцями; правової бази, що регулює взаємовідносини між підприємцями.

Важливе місце в економіці займає ринок товарів і послуг, тобто товарний ринок, об'єктами якого є товари і послуги, а суб'єктами - виробники і споживачі, продавці і покупці. Деякі дослідники поділяють всі товари на декілька груп, які формують свій окремий ринок: сільськогосподарське продовольство і сировина; пальне, мінеральна сировина і метали; хімічні продукти; машини, обладнання, транспортні засоби; промислові товари народного споживання. Але товари можуть мати як речовинно-матеріальну форму, так і форму послуг [1]. Ю. Коваленко вважає, що товарним є ринок предметів кінцевого споживання, споживчих товарів, серед яких товари сільськогосподарського походження займають левову частку

Частина товарного ринку, на якій предметом купівлі-продажу виступає сільськогосподарська продукція та продовольство, є аграрним ринком. І оскільки цей ринок займає "левову частку", а його продукція забезпечує існування людства, то він вважається одним з найважливіших ринків. Кінцевою метою і основним завданням аграрного ринку є забезпечення продовольчої безпеки держави.

Формування аграрного ринку та системи інформаційного забезпечення визначено в Україні одним із стратегічних напрямків державної політики. Розвиток цього ринку мав би гарантувати надійне ресурсне забезпечення виробництва і реалізації продукції та продовольства, сприяти розвитку підприємництва в аграрному секторі, виявляти й усувати суперечності між сільськогосподарським виробництвом, переробною, харчовою промисловістю, торгівлею і споживачами. Проте, сучасний аграрний ринок все ще знаходиться на стадії становлення й не забезпечує виконання своїх основних функцій.

Однією із важливих умов функціонування ринку є наявність добре розвиненої інфраструктури. Від того як вона розвинена, а в кінцевому підсумку залежить ефективність функціонування ринкової економіки. За рівнем розвитку ринкової інфраструктури можна судити й про ступінь розвитку ринку, ринкових відносин у країні. В цілому же економічна й соціальна ефективність б ринкового середовища в аграрній сфері багато в чому залежить від рівня та якості проходження кооперативних процесів.

Інфраструктурою аграрного ринку слід вважати систему підприємств та установ, які забезпечують взаємозв'язки між структурними елементами окремих сільськогосподарських товарних ринків і сприяють вільному руху товару, підтримуючи безперервний процес функціонування сфери аграрного виробництва і безперебійне постачання ресурсів сільськогосподарським товаровиробникам та готової продукції кінцевим споживачам [6].

Одним з головних елементів ринкової інфраструктури є біржі, які світовою практикою оцінюються як найдосконаліша форма організації торгівлі. Основні правові принципи діяльності, права, обов'язки товарних бірж, умови членства, органи управління, формування майна та гарантії майнових прав, порядок і правила біржової торгівлі визначені Законом України "Про товарну біржу" і реєструються згідно зі ст. 8 Закону України "Про підприємництво" [2, 3]. В Україні з 1996 р. діють Типові правила, якими регулюється біржова торгівля сільськогосподарської продукцією. Законодавством України надано право

окремим товарним біржам обслуговувати укладання угод при формуванні обсягів сільськогосподарської продукції і продовольства для державних потреб, їх реалізації з державних ресурсів і державного резерву. Перелік таких бірж затверджується Міністерством аграрної політики України за участю Національної асоціації бірж України та погодженням з Кабінетом Міністрів України.

Товарні біржі, включені до Переліку, відповідають “Вимогам до товарних бірж для проведення на них закупівель сільськогосподарської продукції і продовольства для державних потреб”, визначеним п.17 Постанови Кабінету Міністрів України від 17.08.98 №1288 “Про затвердження Положення про механізм розрахунків під час закупівлі сільськогосподарської продукції і продовольства для державних потреб та їх реалізації з державних ресурсів через біржовий ринок” .

Всі елементи ринкової інфраструктури є продуктом самочинних зусиль операторів ринку, їх самоорганізації, об’єднання, а в широкому розумінні – інтеграційних процесів. Вони є генераторами ринкових цін, відіграють важливу роль в ціноутворенні та виконують функції щодо становлення цілісного і стабільного аграрного ринку. В агропромисловому комплексі кооперація є одним із важливих організаційних елементів агропромислової інтеграції. Тому, саме кооперативна ідея могла б стати тим методологічним підґрунтям, на якому слід будувати сучасну ринкову інфраструктуру [5].

Отже, необхідне створення ринкової інфраструктури в АПК, особливо цілісної сукупності її елементів, що є одним з найважливіших напрямів переходу до цивілізованих ринкових відносин. Адже ефективне функціонування ринкового механізму передбачає наявність певних умов, однією з яких і є розвинута інфраструктура аграрного ринку.

Список використаних джерел

1. Аналіз і перспективи розвитку ринкової інфраструктури в Україні / Колектив авторів під кер. О.М. Шпичака. – К.: ІАЕ УААН, 2010. – 49 с.
2. Закон України “Про підприємства” від 27.03.1991 р. за № 887 – XII.
3. Закон України “Про товарну біржу” від 10. 12. 1991 р. № 1956 – ВР.
4. Ковальчук В.І. Формування продуктивності підприємств на основі витратного механізму / В.І. Ковальчук, М.А. Босий // Продуктивність агропромислового виробництва: наук.-практ. зб. НДІ «Украгпромпродуктивність» – К. – 2009. – №13. – с.68-73. // [Електронний ресурс] – Режим доступу:
5. Чорнобай Л.М. Сутність, значення та особливості інфраструктури сільськогосподарського виробництва. *Modern Economics*. 2019. № 15. С. 261-274
6. Чорнобай Л.М. Інфраструктурне забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств Монографія. м. Кам’янець-Подільський, 2011. – 224 с.

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ДЖЕРЕЛО СИГНАЛІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Володимир КРИЖАНІВСЬКИЙ

Здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

Спеціальності «Менеджмент»

*Навчально-науковий інститут бізнесу і фінансів
закладу вищої освіти «Подільський державний університет»*

*Науковий керівник: д.е.н. професор, **Оксана БЯЛКОВСЬКА***

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційні системи, прийняття рішень, інформація, управління.

Почати хочеться з інформації, що на перший погляд, не відноситься до теми. Але попри це вона допоможе збагнути важливість процесів, що відбуваються сьогодні в сфері попиту, управління підприємством, розвитку технологій, управлінні суспільними процесами. Кожен пристрій або гаджет, який має вихід в Інтернет, має унікальну адресу. IP адреса надає можливість приладу передавати і отримувати інформацію через всесвітню мережу. IPv4 має загальну ємність адрес 4 294 967 296. На сьогодні цієї кількості вже не вистачає. Це означає, що кожна адреса генерує якусь інформацію. Кожного року об'єм інформації в світі подвоюється порівняно з усім попереднім періодом. А значить є гостра потреба в швидкому і правильному аналізі цієї інформації з метою прийняття рішення щодо діяльності підприємства. [2]

Людина в процесі своєї діяльності постійно стикається з проблемою прийняття рішень. Допоки не було комп'ютера людство придумувало шаблони поведінки в тій чи іншій ситуації для автоматизації прийняття рішення і скорочення часу реакції на зовнішні зміни. Цей процес можна спостерігати на основі аналізу діяльності бірж. Котирування цінних паперів описується графіками і експерти описують ці графіки як певні фігури. Коли вимальовується якась з них настає час продажу, а в іншому випадку купівлі акцій. Це було притаманне для низьковолотильної ситуації. Коли ж в торгах почали брати участь комп'ютери, час реакції зменшився з хвилин до сотих часток секунди. Певний час навіть лінії зв'язку між брокером і біржою робили по прямій, щоб виграти кількасот метрів а, відповідно і соту долю секунди, вартість якої зросла до тисяч доларів. Аналізувати ринок вручну стало неможливо. І почалася розробка інформаційних систем підтримки прийняття рішень. Паралельно подібні системи використовувалися в інших сферах діяльності. Для аналізу постачання комплектуючих, що дало можливість вести виробництво з мінімальними площами складів сировини. Це дозволило на основі аналізу споживання випускати продукцію в кількості, яка не перенасичує ринок, і, відповідно, не знижує ціну і прибуток.

Початок третього тисячоліття характеризується глобальною комп'ютеризацією суспільства. В основі структури корпоративних інформаційних технологій лежить методологія CSRP (Customer Synchronized

Resource Planning) – планування ресурсів, що синхронізоване з покупцем. Вона відображає процес виробництва загалом – від стадії проектування і контактів із замовниками до, послідує за виробництвом, сервісного обслуговування. Сучасний стан розвитку інформаційних технологій характеризується надзвичайно глибоким використанням мережевих технологій, як локальних, так і глобальних. Особливості ІС четвертого покоління полягають у:

- повнішому використанні потенціалу ПК і середовища розподіленої обробки даних;
- побудові системи на основі невеликих модулів, які можуть використовувати різні архітектурні рішення і взаємодіяти між собою зовнішніми інтерфейсами;
- централізованому зберіганні і обробці даних на ієрархічних рівнях системи, що дає змогу економити ресурси;
- присутність ефективних засобів централізованого мережевого системного адміністрування.

Варто відмітити, що кожен наступний етап розвитку інформаційних систем не заперечував і не відкидав попередніх, поєднуючись з ними і, розширюючи їх можливості. Деякі сучасні гібридні системи мають в собі елементи всіх попередніх ІС.

Сьогодні відбувається глобальний перехід від індустріального суспільства до інформаційного, розвиток якого тісно зв'язаний з розширенням інформаційних процесів, необхідністю збору, обробки і передачі величезних обсягів інформації, перетворенням інформації у товар, переважно, значної вартості. Як стверджує К. Шваб: в пору четвертої індустріальної революції інформаційна складова поступово витісняє, власне, виробничу. [3] Впродовж кількох попередніх років в деяких країнах складова частка ВВП, що припадає на інформаційну сферу значно зросла. Технологічне інформаційне середовище руйнує сталу ієрархію управління, створюючи на її місці більш гнучкі вільні структури. Автоматизовані інформаційні системи і нові технології дають можливість оптимізувати і раціоналізувати управлінські функції, відкривають нові шляхи побудови збалансованого суспільства, вдосконалюючи всі сфери його життя і діяльності. Відбувається поступовий перехід від індустріального до інформаційного суспільства. Одне з його визначень таке: інформаційне суспільство – теоретична концепція постіндустріального суспільства; історична фаза можливого розвитку цивілізації, в якій основними продуктами виробництва є інформація і знання.

Головні риси такого суспільства:

- збільшення ролі інформації та знань;
- зростання кількості людей, зайнятих інформаційними комунікаціями та виробництвом інформаційних продуктів і послуг;
- створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їхній доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх потреб в інформаційних продуктах і послугах.

Термін “інформаційне суспільство” і проекти по його створенню вперше з'явилися в США та країнах Західної Європи після переходу від великих ЕОМ до

персональних компютерів та асоціюються з розвитком інформаційних технологій і засобів телекомунікацій, що дають змогу здійснити новий еволюційний стрибок, щоб ввести цивілізацію в ХХІ століття вже у вигляді початкового етапу інформаційного суспільства. Згідно з вищезазначеним 27 березня 2006 року генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію під номером A/RES/60/252, що проголошує 17 травня Міжнародним днем інформаційного суспільства. На сьогодні в Україні є ряд регламентуючих документів в цій сфері. До таких належать, зокрема, ДСТУ 2481–94 “Системи обробки інформації. Інтелектуальні інформаційні технології. Терміни й визначення”, ДСТУ 2941–94 “Системи обробки інформації. Розробка систем. Терміни й визначення” і багато інших.

Зараз існує багато різних означень терміна “інформація”. Інформація (від латинського *informatio* – роз’яснення, виклад): найперше – відомості, передані людьми усним, письмовим або іншим способом (за допомогою умовних сигналів, технічних засобів і т. д.). Із середини ХХ століття – загальнонаукове поняття, що містить обмін відомостями між людьми, людиною й автоматом, автоматом та автоматом, обмін сигналами у тваринному і рослинному світі, передачу ознак від клітини до клітини.

Інформація (для процесу обробки даних) – будь-які знання про предмети, факти, поняття щодо проблемного середовища, якими обмінюються користувачі системи обробки даних. Як бачимо, інформація одержала настільки широке поширення в житті цивілізації, що для неї недостатньо одного визначення. Аналогічна ситуація склалася і з другим ключовим поняттям – “система”. Система (від грецького *systema* – ціле, складене із частин; з’єднання): безліч елементів, які перебувають у відносинах і зв’язках один з одним, що здатні утворювати певну цілісність, єдність. В інформатиці цей термін широко розповсюджений і має безліч змістових значень. Найчастіше він використовується стосовно набору технічних засобів і програм. Виділяють матеріальні й абстрактні системи. У державних стандартах два розглянутих терміни поєднуються в єдине поняття – “інформаційна система”. Інформаційна система – система, що аналізує пам’ять і маніпулює інформацією про проблемну область. Додавання до поняття “система” слова “інформаційна” відображає мету її створення і функціонування. Інформаційні системи забезпечують збір, зберігання, обробку, пошук, видачу інформації, необхідної у процесі прийняття рішень завдань із будь-якої галузі. Вони допомагають аналізувати проблеми і створювати нові продукти.

СПР — у більшості випадків — це інтерактивна автоматизована система, що допомагає користувачу (ЛПР) використовувати дані та моделі для ідентифікації та розв’язання задач та прийняття рішень. Система повинна мати можливість роботи з інтерактивними запитами, що мають досить просту для вивчення мову запитів.

Системи підтримки прийняття управлінських рішень (СППР) через великі інформаційні потоки набувають все більшої важливості. Використання штучного інтелекту, системи, яка вчиться на основі отримуваної інформації і закладених в неї шаблонів, дозволяє генерувати нові знання про предмет аналізу,

уникаючи або мінімізуючи людський фактор. ІС, досліджуючи інформаційний простір навколо себе, збирає так звані “хлібні крихти” сліди діяльності споживачів товарів або послуг в глобальній мережі і на основі них створює сигнали, що дають менеджеру проєкту або виробництва можливість розвинути ті чи інші сфери, або мінімізувати втрати у випадку несприятливої ситуації.

Прийняття правильних управлінських рішень є основним чинником успішної та ефективної діяльності підприємства і використання сучасних інформаційних технологій дозволяє зробити цей процес швидшим і менш ресурсозатратним.

Список використаних джерел

1. Армстронг М. Менеджмент: методи і прийоми: Пер. з 3-го англ. вид. - К.: Знання- Прес, 2006. -876 с.

2.(Вікіпедія)

https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D0%B8_%D1%80%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%8C

3. Клаус Шваб. Четверта промислова революція. КСД, 2019. -416с.

ДЕЛЕГУВАННІ ПОВНОВАЖЕНЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА

Юрій КУРИЛО

*здобувач вищої освіти ОНС «Доктор філософії»
спеціальності «Менеджмент»*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна
Науковий керівник: д.е.н., професор Алла **ЧИКУРКОВА***

Ключові слова: делегування, повноваження, менеджер, управління

В теорії управління загальновизнаним є «золоте правило», сутність якого така: найважливішою здатністю менеджера є отримання результатів через своїх працівників. У тому ступені, в якому він вміло передає свої повноваження виконавцям, він ефективно керує. Чим більше і частіше менеджер застосовує цей метод, тим більш оптимальною виявляється і організація виконання загалом. Делегування повноважень працівникам психологічно передбачає єдність довіри і вимогливості — базовий принцип, який «працює» на організацію «комунікативного простору»: довіряючи, менеджер надає працівникам можливість максимально використати їх досвід, знання і здатності у виконанні завдань, а вимагаючи, він підвищує відповідальність працівників за їх якість, обсяги і терміни. Таким чином, чіткий і обґрунтований розподіл обов'язків, прав і відповідальності — найважливіша передумова ефективної діяльності менеджера.

Делегування повноважень – це надання частини повноважень, тобто прав і обов'язків працівникові. Делегування повноважень – це в першу чергу спосіб подолати часові і просторові обмеження, котрі існують незалежно від бажання людини [1, с. 123]. Якщо менеджер не встигає зробити певну роботу або не може зробити її якісно через відсутність певних професійних навичок або спеціальної підготовки, він передає цю роботу іншому.

Переваги делегування:

- 1) делегування допомагає керівнику зменшити своє навантаження і звільнити час для важливих завдань (наприклад, для власне управлінських функцій);
- 2) дає можливість використовувати професійні знання і досвід відповідних співробітників;
- 3) стимулює розкриття здібностей, ініціативи та компетенції підлеглих;
- 4) часто позитивно впливає на мотивацію праці співробітників, на задоволеність роботою [2, с. 304].

Нельсон Б. і Економі П. виявили дев'ять міфів, що пояснюють опір делегуванню:

1. Керівник не може довіряти своїм працівникам.
2. Якщо керівник делегує завдання, то він втрачає контроль над ним.
3. Керівник єдиний, хто знає відповіді на запитання
4. Керівник сам може виконати роботу швидше.
5. Делегування знижує авторитет керівника
6. Праця співробітників буде оплачуватися високо, а керівника - ні.
7. Делегування знижує гнучкість керівника.
8. Ваші працівники занадто зайняті.
9. Ваші працівники не можуть зрозуміти всю ситуацію [2, с. 306].

Досліджуючи опір делегуванню можна зробити висновок що це, більшою мірою, психологічні стани самого керівника, а реальні соціальні процеси в організації і розкривають зміст другого етапу делегування. Чіткий і обґрунтований розподіл обов'язків - найважливіша умова ефективної діяльності менеджера. Часто причиною того, що не склалася кар'єра, у багатьох менеджерів було прагнення все зробити самому. Грамотний менеджер - це керівник, який "роздає роботу". Навіть за умови, що підлеглий виконає яке-небудь завдання в два рази повільніше і з нижчою якістю, не слід виконувати її особисто. Слід перебороти бажання все зробити самому і вишукувати час для навчання підлеглих новим обов'язкам і навичкам.

Делегування повноважень передбачає посилення ролі контролю виконання завдання. Чим більшу частину своїх обов'язків і прав менеджер передає (делегує) іншим особам, тим повнішою, достовірнішою і своєчаснішою має бути інформація про те, як ці особи виконують покладені на них обов'язки і використовують надані їм права. Тому система контролю повинна передбачати постійну та оперативну інформацію менеджера про хід виконання працівником делегованих йому обов'язків і використання прав.

Слід підкреслити, що делегування повноважень має здебільшого чітко виражений суб'єктивний характер. Дійсно, кожен менеджер по-своєму оцінює

можливості і прагнення підлеглих і відповідно до цієї особистої оцінки надає їм ті або інші повноваження. Тому зміну акцентів щодо тих або інших працівників управління в разі появи нового менеджера можна пояснити і певною мірою виправдати.

Ефективність керівництва визначається не лише особистими зусиллями керівника, але й зусиллями всіх членів робочої групи. Сьогодні керівник не в змозі сам вирішувати всі управлінські проблеми, навіть ті, які безпосередньо входять в коло його службових обов'язків, оскільки їх занадто багато, вони різнобічні й специфічні, а його знання, досвід і запас часу - обмежені. Від того, наскільки керівник володіє мистецтвом делегування, залежить ефективність роботи його підрозділу і, отже, якість роботи самого керівника.

Список використаних джерел

1. Дикань Н.В. Менеджмент: навч. посіб. К. : Знання, 2008. 389 с.
2. Осовська Г.В. Основи менеджменту: підруч. - [видання 3-є, перероблене і доповнене]. К. : «Кондор», 2016. 664 с.
3. Шатун В.Т. Основи менеджменту: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. 376 с.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ

Єгор ЛАТОШКІН

здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

*Науковий керівник: д-р екон. наук, професор **Оксана БЯЛКОВСЬКА***

Процес мотивації персоналу завжди був важливою складовою у ефективному функціонуванні будь-якої організації, установи, підприємства тощо. Сьогодні успішність тієї чи іншої організації залежить не лише від її матеріальних і фінансових можливостей, а й від бажання персоналу досягати високі результати. Основним фактором продуктивності є вмотивованість працівників до дії.

Поняття «концепції мотивації» варто розуміти як сукупність наукових поглядів на розуміння мотиваційної політики, а також зазначення її критеріїв, принципів, завдань мети, методів та механізмів реалізації. Тому виділяють безліч економічних концепцій, які демонструють різні погляди на процес мотивації. Прикладами можуть бути: концепція добробуту, людини, концепція стадій економічного розвитку тощо.

Концепція добробуту – це певна сума положень, поглядів, принципів, на яких базуються ідеї щодо покращення добробуту та факторів його визначення. Представники політичної економії давид рікардо та адам сміт такими факторами

вважали «обсяг створюваного фізичного продукту, суспільного багатства, зокрема зростання національного доходу на душу населення в умовах вільної конкуренції, яка гармонізує приватні та суспільні інтереси» [3, с. 864]. Дана концепція тісно пов'язана з мотиваційними процесами, адже завдяки бажанню людини жити в добробуті, достатку вона покращує матеріальне та фінансове становище.

Наступною концепцією можна назвати «концепцію людини», вона тісно переплітається з еволюцією економічних систем, яка, в свою чергу, комбінувала у собі соціальні аспекти з економічними, гуманістичні з раціональними. Представниками даної концепції були такі філософи, соціологи як: Роберт Оуен, Клод Анрі де Сен-Сімон, Шарль Фур'є, вони вважали, що людина за своєю природою є соціальною істотою. Згідно з даною концепцією, виділяють три основні напрями в поглядах на людину, а саме – кейнсіанство, неокласицизм та інституціоналізм, на їхній базі будується неподільний образ сутності людини та виводяться принципи її функціонування, які раціонально використовують в мотиваційній складовій персоналу. Неокласицизм тісно пов'язаний з індивідуалізмом, але включає в себе колективні альтернативні дії. В свою чергу, кейнсіанство являє собою модель людини, в якій присутній «психологічний індивідуалізм, некомплексний економічний детермінізм, обмежений соціологічний підхід» [1]; інституціоналізм звертає увагу на суспільну роль людини, відображаючи суспільний інтерес, що характеризує поведінку людини.

Наступною концепцією можна виділити «концепцію стадій економічного розвитку». Суттю даної концепції є поділ суспільства на два види, згідно класифікації американського економіста Волта Ростоу. Такими типами є «традиційне» та «індустріальне» суспільство. Сам процес економічного розвитку суспільства відбувається в п'ять стадій. Кожна з яких, характерна по своєму, адже включає в себе взаємодію різних факторів: економічних, соціальних, політичних, психологічних тощо. Завдяки динаміки росту, відбувається перехід з одного в етапу в інший. За рахунок розвитку суспільства здійснюється процес розвитку цінностей, потреб людини, що, безумовно, має вагомий вплив на розвиток мотиваційних стимулів та важелів. Основною мотивацією для людини є бажання до самовдосконалення та саморозвитку.

Відомі вчені В. Врум і Е. Дісі виокремлюють три основні концепції мотивації трудової діяльності. А саме – патерналістська концепція, змістовна і процесуальна теорії.

Патерналістська концепція говорить про те, що саме відчуття задоволення ефективно зробленої роботи спонукає людей до дії. А сама мотивація тісно пов'язана з поняттям «винагорода», адже вона є тією рушійною силою, що змушує людину плідно виконувати свою роботу. Чим більше буде винагорода працівнику, тим стараннішою буде його праця. Винагороду у своїй концепції вчені називають «безумовною», адже її величина не залежить від поведінки особи в організації. А основною умовою її отримання – є членство в організації. Прикладами цієї винагороди можуть бути різні пільги, організовані відпочинки, пенсії тощо. А вид такої винагороди зменшує плинність кадрів в організації та робить роботу більш привабливою. На думку вченого Віктора Врума «щоб спрогнозувати поведінку людини, необхідно бути в курсі не тільки його переваг і мотивів, але також знати і

його переконання, що стосуються пріоритетного шляху досягнення необхідних результатів» [2, с. 331].

Список використаних джерел

1. Грищенко І.М. Впровадження лідерства в систему місцевого самоврядування України. 2016. 277 с.
2. Віктор Врум. Праця та мотивація. 1964. 331 с.
3. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.3 / редкол.: с.в. Мочерний (відп. Ред.) Та ін. – к.: видавничий центр «академія», 2002. 952 с

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ, ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Дмитро ЛЮТИЙ

здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

спеціальності «Економіка»

*Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», м. Кам'янець-Подільський*

*Науковий керівник: к.е.н., доцент **Нонна КОВАЛЬ***

Ключові слова: ресурсний потенціал, сільські території, аграрне виробництво, управління.

Сільські території України, на яких проживає третина населення країни та відбувається найважливіший етап аграрного виробництва – продукування сільськогосподарської сировини, здійснюють непересічний вклад у розвиток національної економіки. Ресурсний потенціал сільських територій являє собою джерело та засіб їх відтворення, а також відіграє ключову роль у визначенні функцій, спрямованості та динаміки їх розвитку.

Ресурсний потенціал як економічну категорію можна розглядати з різних точок зору, виділяючи в залежності від завдань дослідження або ресурсну, або функціональну, або ресурсно-цільову чи інші концепції. Відповідно з різних точок зору можна розглядати і процеси його формування, розвитку та використання: закономірності, загальні економічні закони, принципи та фактори [1].

Будь-яка сільська територія може успішно функціонувати лише за умови глибоких знань про наявність ресурсів, їх економічної оцінки, чинників, які впливають на формування та використання ресурсного потенціалу. Формування та розвиток ресурсного потенціалу знаходиться в прямій залежності від умов та чинників, які суттєво впливають на цей процес. До основних факторів формування, розвитку та використання ресурсного потенціалу регіону відносяться економічні, екологічні, соціальні та політичні умови, які обмежують або сприяють стимулюванню його функціонування.

Важливою складовою ресурсного потенціалу сільських територій є природно-ресурсний потенціал, який є визначальним чинником формування

спеціалізації економіки території та визначається сукупністю всіх видів природних ресурсів на цей час відомих і використання яких у майбутньому можливо за технічними критеріями. Склад, величина потенціалу, значимість окремих видів ресурсів згодом міняються, тому їхня оцінка завжди історично відносна. До основних характеристик природно-ресурсного потенціалу відносять: географічне положення, кліматичні умови, особливості рельєфу та розміщення ресурсного потенціалу.

Аграрно-виробничий потенціал можна назвати найвагомішою складовою ресурсного потенціалу сільських територій. Зміст якого розкривається як здатність зробити реальний обсяг продукції за певний період при повному використанні наявних у нього матеріально-технічних, трудових, земельних, біологічних і фінансових ресурсів, тобто при збалансованому використанні всіх факторів виробництва. Аграрно-виробничий потенціал сільської території багато в чому залежить від складеної структури аграрного виробництва та тенденцій її трансформації.

Важливою складовою, яка характеризує ресурсний потенціал сільських територій, є рівень розвитку інфраструктури, яка забезпечуватиме рух ресурсів та продуктів, пов'язаних з територією. До інфраструктури сільських територій зазвичай відносять «всі види транспорту, об'єкти паливно-енергетичного забезпечення, засоби зв'язку та інформатики, об'єкти комунального обслуговування і природоохоронного призначення» [4].

Сьогодні пріоритетності у складі ресурсного потенціалу сільських територій набуває людський потенціал, який характеризується чисельністю населення, режимом його відтворення, статеві-віковою структурою, особливостями системи розселення, рівня урбанізації, рівнями освіти і професійної кваліфікації, доходів та витрат, життєвим рівнем населення, забезпеченістю соціальними послугами тощо. Людський потенціал, як чинник розвитку сільських територій надалі зростатиме, що вимагає впровадження механізмів його зміцнення. Людський потенціал сільських територій формується і розвивається під впливом демографічних, економічних, екологічних, науково-технічних і природно-кліматичних чинників та знаходиться в тісній взаємодії з іншими елементами потенціалу регіону.

Населення як самостійний елемент ресурсного потенціалу регіону виступає, з одного боку, як виробник, а з іншою - основний споживач. Тому у складі ресурсного потенціалу населення розглядається з погляду можливостей забезпечення регіону трудовими ресурсами необхідної якості і в потрібній кількості.

У формуванні ресурсного потенціалу сільських територій особливу роль відіграє сільське населення, яке проживає в межах локалізованих сільських територіях. З одного боку воно розглядається як джерело формування трудових ресурсів, а з іншого - як основний пріоритет соціально-економічного розвитку територіального утворення.

Ефективність використання ресурсного потенціалу сільських територій залежить від якості системи управління ресурсами на рівні господарюючих суб'єктів і територіального утворення, а також від її здатності використовувати

методи адаптивного управління сільськогосподарським виробництвом, що забезпечують коригування траєкторії розвитку економічної системи відповідно до змін умов господарювання. Основним інструментом адаптивного управління аграрним виробництвом є формування і оптимальне використання так званого адаптаційного (компенсаційного) потенціалу і перерозподіл ресурсів для забезпечення адекватної реакції виробничої системи на прогнозовані зміни середовища функціонування.

Отже, ефективне використання ресурсного потенціалу сільських територій забезпечить ріст соціально-економічного розвитку, збільшення об'єму виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення ефективності ведення сільського господарства, стабілізацію і покращення демографічної ситуації на селі, досягнення максимальної зайнятості сільського населення і підвищення рівня його життя, раціональне використання земель тощо.

Список використаних джерел

- 1.Бондаренко В. М. Ресурсний потенціал регіону: методологія формування та перспективи використання. Вінниця: РВВ ВНАУ: ПП Балюк І. Б., 2012. 373 с.
- 2.Важинський Ф. А., Галелюк М. М. Ресурсний потенціал сільських територій. URL: file:///C:/Users/Luda/Downloads/Nzlubp_2013_10_68.pdf
- 3.Самойленко Т. Г. Ресурсний потенціал сталого економічного розвитку сільських територій. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. 2015. Вип. 15. Частина 3. С. 39-42
- 4.Юзефовіч А. Е. Аграрний ресурсний потенціал: формування і використання. Київ : Наукова думка, 2003. С. 13.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

Володимир МАТІЯШ

*Здобувач вищої освіти доктора філософії
спеціальності «Менеджмент»*

ЗВО «ПДУ», м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: докт. екон. наук, професор Інна ЦВІГУН

Сталий розвиток у бізнесі - це стратегія і дії компанії, спрямовані на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище і одночасно збільшення позитивного впливу на розвиток суспільства. Організаційно-економічний механізм є основою функціонування господарського механізму і показує глибоке об'єктивне підґрунтя, демонструє сукупність економічних та організаційно-адміністративних методів та важелів, які здійснюють управління організаційно-технічними, виробничо-технологічними, фінансово-економічними відносинами та процесами для ефективного впливу на діяльність підприємства.

Соціальний механізм підприємства включає сукупність способів, прийомів та методів, за допомогою яких удосконалюються професійні, побутові, особистісні та інші взаємовідносини персоналу підприємства.

Що стосується правового механізму, то варто зазначити, що він має тісний зв'язок з соціальним та організаційно-економічним механізмами, оскільки визначає правила діяльності підприємств, їх права, обов'язки та відповідальність перед суб'єктами економічної системи.

Взаємодія усіх трьох механізмів - рушійна сила розвитку та покращення господарського механізму суб'єкту господарювання загалом і його складових елементів зокрема.

Сутність поняття організаційно-економічного механізму визначається на основі відповідних характеристик: елементна (у даному випадку механізм визначають система, що забезпечує організацію взаємозв'язків у розрізі її структурних елементів); функціональна (механізм окреслюють як поєднання напрямків діяльності підприємства, спрямованої на досягнення наміченої мети); процесна (у даному випадку механізм характеризують завдяки його дії для вирішення проблеми, тобто через формування та прийняття управлінських рішень).

Розробку організаційно-економічного механізму управління розвитком підприємств варто розпочинати із врахуванням принципів здійснення цього процесу. Тому групування даних принципів за організаційним та економічним спрямуванням демонструє рис. 1.

Принципами, які належать до групи організаційного спрямування варто віднести:

1) принцип системності має на увазі орієнтацію концепції організаційного розвитку з метою створення системи організаційного забезпечення підпорядкованої стратегіям розвитку підприємств та сформованим можливостям;

2) принцип цільової спрямованості - передбачає спрямованість концепції розвитку на забезпечення синергетичного ефекту організаційної взаємодії;

3) принцип мотивації має на увазі врахування мотиваційного аспекту організаційної взаємодії при реалізації концепції розвитку та її обґрунтуванні;

4) принцип безперервності і надійності передбачає створення організаційно-господарських умов, при яких досягається безперервність реалізації цілей розвитку і стійкість;

5) принцип організаційної взаємодії передбачає забезпечення організаційної взаємодії усіх складових як цілісності;

6) принцип адаптивності передбачає гнучку своєчасну реакцію на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища;

До групи економічного спрямування варто віднести наступні принципи:

1) принцип інноваційного розвитку має на увазі орієнтацію суб'єкта господарювання на високі стандарти діяльності, прагнення до інновацій, а також якість продукції та сервісу;

2) принцип ресурсного забезпечення - передбачає залучення різного роду ресурсів (матеріальних, фінансових, людських, інформаційних) для забезпечення розвитку підприємства;

3) принцип економічності та ефективності - передбачає перевищення ефектів від активізації розвитку над витратами на його стимулювання;

4) принцип комплексності передбачає розвиток підприємства шляхом всебічного використання перспективних і вже існуючих ринкових можливостей, при цьому підтримуючи рівновагу внутрішніх і зовнішніх можливостей розвитку;

5) принцип урахування інтересів та потреб усіх зацікавлених сторін передбачає урахування інтересів та потреб працівників, держави та місцевих органів самоврядування, споживачів та економічних контрагентів, з якими співпрацює підприємство;

Рис. 1. Групування принципів формування організаційно-економічного механізму управління розвитком підприємства [3]

1) принцип екологічності - передбачає практичну реалізацію екологічних імперативів з метою захисту навколишнього середовища, а також виробництво якісної, екологічно безпечної продукції

Дана систематизація зазначених принципів забезпечує універсальний підхід при формуванні організаційно-економічного механізму управління розвитком підприємств різної галузевої приналежності.

Розглянувши основні аспекти сутності та принципів формування організаційно-економічного механізму управління розвитком підприємств, можна зробити висновок, що нині є певна кількість недосконало вивчених питань, які дозволяють набувати подальшого розвитку та вдосконалювати основні аспекти у формуванні та реалізації організаційно-економічного механізму управління розвитком у підприємствах різних галузей

Список використаних джерел

1. Павленчик Н.Ф. Економічний розвиток аграрних підприємств на засадах диверсифікації їх діяльності. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 57-66
2. Ходаківська О.В. Теоретико-світоглядні засади сталого розвитку соціально-економічних систем. *Сталий розвиток соціально-економічних систем в умовах глобалізаційних процесів: зб. наук. праць*. Київ, 2020. С. 116-120.
3. Федірець, О. Сутність та принципи формування організаційно-економічного механізму розвитку підприємств агропродовольчої сфери. *Економіка та суспільство*. 2021. №28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/536/514>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСА

Леся ПЕТРУК

*здобувач вищої освіти ОК «Магістр»
спеціальності «Економіка»*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна
Науковий керівник: к.е.н., доцент Марина ЗАХОДИМ*

Ключові слова: м'ясо, м'ясопродукти, ринок, продовольча безпека

Ринок м'яса являє собою важливу складову продовольчого ринку країни, від стабільного функціонування якого значною мірою залежать рівень життя населення та забезпечення продовольчої безпеки країни. М'ясо та м'ясні продукти належать до найважливіших продуктів харчування.

Ринок м'яса і м'ясопродуктів формується завдяки одному із найбільших і найважливіших секторів національної економіки – сільському господарству та сприяє розвитку інших галузей. Сільське господарство є однією з головних галузей економіки України, що забезпечує населення основними видами продовольства і є сировинною базою підприємств харчової промисловості і відповідно найважливішою структуроутворюючої сферою АПК.

Ринок м'яса та м'ясопродуктів є одним з найважливіших сегментів ринку продовольчої сировини і продовольства. Під ним слід розуміти сукупність економічних відносин, що складаються між самостійними господарюючими

суб'єктами з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання продукції тваринництва. Провідна роль ринку м'яса і м'ясопродуктів визначається значенням м'ясопродуктів як основних джерел незамінного білка тваринного походження в раціоні харчування людини. Кінцевою метою функціонування даного ринку є найбільш повне кількісне і якісне задоволення потреб населення в м'ясопродуктах.

Взагалі ринок м'яса потрібно розглядати у декількох аспектах. По-перше, як організаційну структуру із взаємодіючими елементами: товаровиробники, споживачі, переробні підприємства, інфраструктура і державні органи влади. По-друге, як регульовану організаційно-економічну систему, від ефективної діяльності якої залежить забезпечення населення продуктами харчування відповідної якості загалом, і продовольча безпека зокрема.

До вторгнення росії в Україні було 2,6 млн голів великої рогатої худоби. Через війну втрачено близько 15% ВРХ. В Україні не перший рік спостерігається зменшення поголів'я свиней. Основні причини – невисока прибутковість бізнесу та погіршення епізоотичної ситуації в країні через поширення африканської чуми свиней (АЧС). За даними Держстату, щороку поголів'я свиней зменшується на 3-5%. До війни основною проблемою розвитку ринку було поширення АЧС. Що стосується інших видів м'яса, таких як кроляче м'ясо, конина чи м'ясо качки, їх ринки є дуже вузьконаправленими та специфічними. Зазвичай, в умовах фінансової кризи люди відмовляються від більш дорогих товарів, до яких належить «альтернативне» м'ясо, на користь більш дешевих. Тобто і без того низький попит на таке м'ясо має впасти ще більше. Раніше культури споживання баранини в Україні не було. Проте на сьогоднішній день, разом з тенденцією правильного харчування, багато людей вперше відкривають для себе м'ясо баранини, екологічно чистий продукт, адже тварини знаходяться на вільному випасі. Окрім того, споживання баранини в Україні виросло в рази за рахунок арабських туристів. Для них баранина — основний харчовий продукт. Сакральна тварина, без якої ці люди не уявляють свого харчування. Більшість інших видів м'яса виробляється не на підприємствах, а в господарствах населення. Наприклад, для конини та кролятини це більше 95% всього виробництва в забійній масі. Оскільки наразі 5 областей частково чи повністю знаходяться під окупацією, виробництво такого м'яса впаде відповідно до відсотка виробництва цих областей у загальній структурі

В залежності від призначення в структурі ринку м'яса і м'ясопродуктів виділяють:

- ринок реалізації худоби та птиці;
- продовольчий ринок м'яса, що охоплює економічні відносини, пов'язані з реалізацією і виробництвом худоби та птиці на забій, з метою подальшої її реалізації та переробки м'яса;
- ринок реалізації м'ясопродуктів, отриманих в результаті переробки м'яса;
- ринок реалізації побічної продукції (шкур, шкіри, вовни, щетини, пера, пуху, кісток, кісткового борошна, тваринного жиру).

Ринок м'яса має доволі стійкі позиції, його стан суттєво впливає на інші ринки продуктів харчування. Ринок м'яса є соціально значущим і водночас не

захищеним від конкуренції з імпортом. При цьому пропозиція значно відстає від попиту, що веде до постійного зростання ввезення м'яса. Ринок м'ясопродуктів динамічний: зіткнення попиту та пропозиції на наявний, постійно мінливий асортимент товарів перманентно трансформує точку цінової рівноваги і обсягу виробництва.

Об'єктивний характер формування ринку м'яса пов'язаний з локалізацією розміщення споживачів м'ясних продуктів, їх специфічними потребами, а також розміщенням виробництва м'ясопродуктів. Тобто, ринок м'яса – це сукупність соціально-економічних відносин у сфері обміну, за допомогою яких здійснюється реалізація худоби та птиці, м'яса та м'ясопродуктів.

Проте, існує ряд теоретичних і практичних проблем, які залишаються в даний час невирішеними як на рівні динамічно сталого розвитку локального ринку, так і на рівні регіону в цілому. До них слід віднести: проблеми спаду виробництва худоби та птиці на забій в умовах війни, зростання цін на м'ясо, зниження рівня доходів населення і величини доходів, зниження рентабельності м'ясного тваринництва, низьку якість виробленого і реалізованого м'яса у регіоні.

Список використаних джерел

1. Заходим М.В. Ринок продукції тваринництва і продовольча безпека: монографія. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2023. 375 с.

2. Копитець Н. Г., Волошин В. М. Ринок м'яса в умовах економічних трансформацій // Gesellschaftsrechtliche Transformationen von wirtschaftlichen Systemen in den Zeiten der Neo-Industrialisierung. Kornieiev V., Pasichnyk, Yu., Radchenko O., Khodzhaian A. und andere: Collective monograph. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 2020. pp. 290-300.

3. Місюк М.В., Заходим М.В. Методологія дослідження формування та розвитку ринку продукції тваринництва. Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки. 2018. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2018_2_13

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Анастасія ПІЧКУР

*Здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»
спеціальності «Менеджмент»*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський*

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Лариса ЧОРНОБАЙ

Зростаюча роль інформаційних технологій у сучасному міжнародному бізнесі сприяє підвищенню ефективності підприємств та їх конкурентоспроможності в умовах глобалізації та цифрової трансформації. Ця теза обґрунтовується через аналіз впливу інформаційних технологій на процеси

прийняття рішень, управління ланцюгами постачань, забезпечення безпеки даних та співробітництво в міжнародних комерційних операціях.

Сучасний період розвитку професійної системи менеджменту характеризується процесом перегляду, уточнення та навіть зовсім новим розглядом багатьох специфічних особливостей розвитку управлінської діяльності. Менеджмент починають системно досліджувати з позицій його основної ціннісної категорії, яка визначає менеджмент як виключно взаємодію людей в процесі виробничої, професійної та іншої діяльності. Саме менеджмент забезпечує розробку та практичне впровадження механізму дій в певній логічній послідовності, розрахованому режимі часу, необхідному технологічному використанні управлінських методів (інструментарію), системній мотивації усіх учасників управлінського процесу. Без механізму дій (менеджменту) любі завдання та плани залишаються на папері, або в голові, не маючи при цьому абсолютно ніяких умов для практичної оцінки та ефективної реалізації. Особливо це необхідно враховувати у законотворчій та практичній діяльності органів державної влади. Реальне своєчасне реформування суспільства починається і ефективно закінчується в результаті системної професійної діяльності менеджменту. [1] Хотілось зазначити, що у сьогоденні велике місце займають саме інформаційні технології. При використанні слова інформаційні технології не потрібно забувати про можливість застосування цих навичок та знань у менеджменті. Так більшість провідних компаній як Amazon, Tesla, FedEx, McDonald's. До прикладу якщо подивитись на ці компанії та розібрати їх інноваційні технології то ми отримаємо можливість розвивати й Україну на міжнародній арені підприємств, компаній, фірм і так далі.

Якщо взяти до прикладу Amazon він використовує інформаційні технології для великомасштабного управління запасами. Їхні алгоритми прогнозування попиту та системи автоматичного замовлення дозволяють зберігати оптимальну кількість товарів на складах у різних країнах, уникати надлишку товарів та знижувати витрати на зберігання.

Що до компанії Tesla вона використовує інформаційні технології для створення систем автономного водіння у своїх електромобілях. Це покращує безпеку на дорогах та робить їхні автомобілі більш конкурентоспроможними на міжнародному ринку.

У свою чергу FedEx використовує інформаційні технології для відстеження вантажів у реальному часі. Клієнти можуть слідкувати за місцеположенням своїх вантажів, що покращує прозорість та надійність міжнародних логістичних послуг. А також McDonald's та інші ресторани використовують інформаційні технології для автоматизації процесу замовлення та обслуговування клієнтів. Це покращує швидкість обслуговування та точність замовлень, надаючи клієнтам можливість замовляти їжу за кордоном швидше та зручніше [3].

Ці приклади демонструють, як інформаційні технології допомагають підприємствам у міжнародному бізнесі підвищити ефективність, поліпшити обслуговування клієнтів, оптимізувати ланцюги постачання та забезпечувати конкурентоспроможність на глобальному ринку.

Загалом багато розвинених країн, у першу чергу США, Японія, Німеччина, Франція, досягли значних успіхів у формуванні інформаційного суспільства. Інформаційний сектор в економіці цих країн дуже вагомий. Наразі Україна починає будувати суспільство по моделі "інформаційне суспільство". Матеріальною й технічною базою інформаційного суспільства є різного роду системи на базі комп'ютерної техніки й комп'ютерних мереж, інформаційних технологій і телекомунікаційних засобів зв'язку. Інформація є рушійною силою інформаційного суспільства. Діяльність людей, груп, колективів, організацій, підприємств, установ усе в більшій мірі залежить від їх інформованості та вмінь ефективно використовувати наявну інформацію для управління цією діяльністю.

Отже, дійшовши висновку, що основною метою у теперішньому світі є не тільки уміння здійснити продаж. А здійснити його коректно, якісно та розвивати свою компанію у наближення до міжнародного рівня, приймаючи до уваги, здатність перейняти досвід та навички роботи у більших компаній. Є ймовірність, що застосувавши їх та удосконалюючи їх можливо вийти на міжнародну арену продажів та надання послуг. Основною метою залишиться розвиток самої компанії та її працівників. Адже в інформаційному суспільстві людина повинна уміти самостійно освоювати та накопичувати інформацію. Крім того, вона повинна навчитися технології спільної роботи з інформацією, коли рішення приймаються на основі колективного знання.

Список використаної літератури

1. Кузнецов Е.А. Професіоналізація управлінської діяльності: система, механізм та інноваційна динаміка: монографія. Одеса: Наука і техніка, 2015. 368 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/31203/1/147-159.pdf>
2. Пономаренко В. С., Золотарьова І. О. та ін. Інформаційні системи в економіці : навчальний посібник / Пономаренко В. С., Золотарьова І. О. та ін. Х.: Вид. ХНЕУ, 2011. 176 с.
3. Глівенко С.В., Лапін Є.В., Павленко О.О. та ін. Інформаційні системи в менеджменті: Навч. посібник - Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. 407 с
4. Гава Ю. Роль сучасних технологій в економіці / Ю.Гава // Економіст. – 2006. №6. С.61–63.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС – ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Сергій РОМАНЧУК

Т.в.о. директора ДНЗ «Лісоводський ПЛ»

Основою економічного зростання аграрного виробництва є науково-технічний прогрес, складовими якого є: інтеграція науки та виробництва, новітні технології, високий рівень кадрового потенціалу. Багатоукладність економіки та

розвиток способів господарювання на засадах приватної власності викликає необхідність удосконалення системи науково-технічного прогресу у сфері АПК.

Без впровадження досягнень науково-технічного прогресу неможливо підвищити конкурентоспроможність виробництва продукції та здійснити ринкові перетворення.

Науково-технічний прогрес і економічне зростання галузі тісно пов'язані і взаємозалежні процеси. Розвиток наукових досліджень, технологічних інновацій і їх подальше впровадження в галузі мають значущий вплив на ефективність та конкурентоспроможність цієї галузі. Ось деякі ключові аспекти цієї взаємодії:

Нові технології і інновації: Науково-технічний прогрес дозволяє розробляти та впроваджувати нові технології в галузі. Це може включати в себе поліпшення процесів виробництва, розробку нових матеріалів, автоматизацію виробничих процесів та багато іншого. Ці інновації можуть покращити продуктивність та знизити витрати виробництва, що в свою чергу призводить до економічного зростання галузі.

Підвищення якості продукції: Нові технології дозволяють підвищити якість продукції та послуг, що пропонуються в галузі. Це може збільшити попит на продукцію галузі та забезпечити вищий рівень споживчої задоволеності. В результаті цього, підприємства отримують можливість збільшити свою прибутковість.

Зменшення витрат: Науково-технічний прогрес може допомогти знизити витрати на виробництво, особливо в сфері енергоспоживання і ресурсозброєння. Наприклад, впровадження енергоефективних технологій дозволяє зменшити витрати на паливо і енергію, що має безпосередній вплив на економічну ефективність галузі.

Збільшення конкурентоспроможності: Використання передових технологій і наукових розробок допомагає галузі збільшити свою конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку. Це може призвести до збільшення обсягів виробництва і експорту продукції, а також до створення нових ринків і можливостей для галузі.

Залучення інвестицій: Галузі, яка активно використовує науковий і технічний прогрес, зазвичай більш цікаві для інвесторів. Інвестиції можуть бути використані для подальшого розвитку галузі та впровадження нових технологій.

Отже, науково-технічний прогрес відіграє важливу роль у розвитку галузей, сприяючи їхньому економічному зростанню, збільшенню конкурентоспроможності і створенню нових можливостей для розвитку. Залежно від специфіки галузі, науковий інноваційний процес може включати в себе дослідження, розробку нових виробничих процесів, впровадження нових матеріалів та виробничих технологій, а також поліпшення ефективності використання ресурсів та енергії.

Науково-технічний прогрес грає ключову роль у розвитку будь-якої галузі, включаючи економіку, а також галузі, пов'язані з роботою зварювальників та ковалями. Ось деякі способи, які науково-технічний прогрес може сприяти економічному зростанню цих галузей:

Технологічний розвиток: Впровадження нових технологій у процеси зварювання та ковальської справи дозволяє підвищити продуктивність і якість робіт. Наприклад, роботизація та автоматизація можуть значно покращити продуктивність та знизити витрати.

Ефективність використання енергії: Завдяки новим технологіям можливо знижувати споживання енергії в процесах зварювання та ковальської роботи, що веде до економії.

Науково-технічний прогрес грає важливу роль у розвитку галузі зварювання. Зварювання є ключовим процесом в багатьох промислових галузях, таких як будівництво, автомобілебудування, суднобудування, аерокосмічна промисловість і багато інших. Технології зварювання постійно вдосконалюються завдяки науковим дослідженням і розробкам, що дозволяє покращити якість та продуктивність зварювання, знизити витрати та підвищити ефективність процесу.

Ось кілька шляхів, яким науково-технічний прогрес сприяє економічному зростанню галузі зварювання:

Розробка нових матеріалів: Нові матеріали і сплави вимагають розробки спеціалізованих методів зварювання та обладнання. Наукові дослідження у цій області дозволяють створювати більш міцні і легкі конструкції, що знижує вагу і витрати на транспортування та експлуатацію.

Автоматизація і роботизація: Нові розробки в галузі робототехніки і автоматизації дозволяють підвищити продуктивність та якість зварювання. Роботи-зварювальники можуть працювати безперервно, що зменшує час та витрати на виробництво.

Ефективніші методи і обладнання: Дослідження в галузі зварювання призводять до розробки нових методів і обладнання, які забезпечують більш точне та ефективне з'єднання матеріалів. Це дозволяє знизити відходи матеріалів та підвищити продуктивність.

Енергоефективність: Один з ключових аспектів науково-технічного прогресу у зварюванні - це зменшення витрат енергії та зниження викидів в атмосферу. Використання новітніх методів та технологій дозволяє зменшити витрати на енергію і зробити процес більш стійким до забруднень.

Таким чином, науково-технічний прогрес у галузі зварювання сприяє підвищенню її конкурентоспроможності та сприяє економічному зростанню, оскільки він допомагає зменшити витрати та підвищити продуктивність виробництва.

Науково-технічний прогрес грає важливу роль у розвитку галузі кухарів та кондитерів, оскільки сучасна гастрономія і кулінарія великою мірою спираються на нові технології, інновації та дослідження. Давайте розглянемо, як науково-технічний прогрес впливає на економічне зростання цих галузей:

Технологічні інновації: Розвиток нових кулінарних технік, обладнання та матеріалів робить роботу кухарів та кондитерів більш продуктивною та ефективною. Наприклад, введення сучасних кулінарних приладів та печей може значно збільшити обсяг виробництва та покращити якість продукції.

Збільшення якості продукції: Дослідження смакових властивостей і текстур, вивчення харчових властивостей і споживчих вподобань дозволяють кухарям і кондитерам створювати нові, більш привабливі страви і десерти, що може збільшити попит на їхні послуги.

Створення нових продуктів і меню: Вчені та кухарі спільно працюють над розробкою нових продуктів, таких як здорова їжа або альтернативні версії страв для осіб із специфічними дієтами. Це може розширити асортимент ресторанів і кондитерських магазинів.

Оптимізація виробництва та обслуговування: Використання сучасних систем управління рестораном, таких як POS-системи, може спростити процес приготування їжі та обслуговування клієнтів, що покращить продуктивність і якість обслуговування.

Зростання галузевої конкурентоспроможності: Завдяки науковим дослідженням і технологічним інноваціям галузь кухарів та кондитерів може збільшити свою конкурентоспроможність, пропонуючи унікальні страви та послуги, які привертають клієнтів і забезпечують стаке економічне зростання.

Таким чином, науково-технічний прогрес є важливим фактором, що впливає на розвиток галузі кухарів і кондитерів, допомагаючи покращувати якість послуг, знижувати витрати і збільшувати прибуток.

Науково-технічний прогрес грає важливу роль у досягненні економічного зростання в галузі трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва. Ця галузь має велике значення для сільськогосподарського сектору та забезпечення продуктами харчування населення.

Ось як науково-технічний прогрес сприяє економічному зростанню галузі трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва:

Використання сучасної техніки: Наукові та технічні досягнення дозволяють створювати більш продуктивні та ефективні сільськогосподарські машини і трактори. Це підвищує продуктивність роботи і зменшує витрати на паливе та ресурси.

Автоматизація та інформаційні технології: Впровадження автоматизації, включаючи GPS-системи та системи моніторингу, дозволяє оптимізувати роботу машин та забезпечити точність та раціональне використання ресурсів.

Збільшення врожаїв: Сучасні технології вирощування рослин і обробки ґрунту, які розробляються науковими дослідниками, дозволяють збільшити врожаї та якість продукції, що впливає на збільшення обсягів виробництва.

Зменшення негативного впливу на навколишнє середовище: Наукові відкриття сприяють розвитку екологічно чистих технологій і підходів до сільськогосподарського виробництва, що сприяє сталому розвитку та споживачів сприймають позитивно.

Підвищення кваліфікації та навчання: Для успішного впровадження сучасних технологій та технік у галузі трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва важливо забезпечити навчання та підвищення кваліфікації працівників, щоб вони могли ефективно використовувати нові рішення.

Розвиток нових продуктів та послуг: Наукові дослідження також можуть сприяти розробці нових сільськогосподарських продуктів та послуг, що створює нові можливості для підприємців та ринку.

Рівень науково-технічного прогресу в АПК оцінюється за наступними показниками:

- ступінь механізації та автоматизації технологічних процесів;
- продуктивність та надійність тракторів, сільськогосподарських машин та знарядь;
- продуктивність та стійкість до умов зовнішнього середовища сортів сільськогосподарських культур та порід тварин;
- якість мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин і тварин, біопрепаратів, стимуляторів росту;
- комплексність та ефективність технологій вирощування сільськогосподарських культур;
- приріст обсягів та якість сільськогосподарської сировини та продуктів харчування;
- раціональне використання природних, матеріальних і трудових ресурсів;
- поліпшення умов праці;
- безпечність та зручність в експлуатації;
- забезпечення охорони навколишнього середовища, створення сприятливих умов для людей і тварин.

Загалом, науково-технічний прогрес є ключовим фактором у розвитку галузі трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва, допомагаючи збільшити продуктивність, зменшити витрати та сприяти сталому розвитку цієї галузі.

Список використаних джерел

1. Зубець М.В. Розвиток інноваційних процесів в агропромисловому виробництві / М.В. Зубець, С.О. Тивончук. – К.: Аграрна наука, 2004. – 192 с.
2. Ситник В.П. Реалізація державної технічної політики з переоснащення машинно-тракторного парку / В.П. Ситник // Вісник аграрної науки. – 2008. – №7. – С.5-11.
3. Саблук П. Т. Основні напрями розвитку високоефективного агропромислового виробництва в Україні / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2002. – №7 – С.3-14.

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Юлія ТЕРЕЩЕНКО

здобувачка вищої освіти ОС «Магістр»

Спеціальність: «Економіка»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м. Кам'янець-Подільський

Алла ПЕЧЕНЮК

канд. екон. наук, доцент кафедри економіки,

підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м. Кам'янець-Подільський

Розвиток малого бізнесу є рушійною силою економіки завдяки створенню робочих місць, наданню товарів та послуг і сприянню розвитку торгівлі. Нові та вдосконалені продукти, послуги чи технології підприємців дозволяють освоювати нові ринки та створювати нове багатство. Крім того, збільшення зайнятості та підвищення доходів сприяє зростанню національного доходу у вигляді збільшення податкових надходжень та державних витрат. Ці доходи можуть бути використані урядом для інвестицій в інші галузі, які зазнають труднощів.

Фінансовий механізм розвитку малого підприємництва охоплює сукупність фінансових методів, інструментів і важелів, які взаємопов'язані та взаємодіють між собою на державному, внутрішньому й ринковому рівнях і

спрямовані на реалізацію економіко-інвестиційних та соціальних функцій малого підприємництва за відповідної нормативно-правової, інформаційної, інституційної й інфраструктурної систем забезпечення [1].

Причиною низької активності малого підприємництва є складнощі з фінансуванням, з якими підприємці стикаються під час ведення діяльності. Малий бізнес не вимагає значних вкладень для становлення і розвитку, але на окремих етапах своєї діяльності підприємство не здатне функціонувати без позикових коштів.

Відсутність доступних джерел фінансування, в тому числі і кредиту, не можна вважати основною причиною, яка перешкоджає розвитку вітчизняного

підприємництва. Перш за все, негативно позначається нестабільна економічна і фінансова обстановка, в тому числі і високий рівень інфляції, процентних ставок, спад виробництва, недосконалість правової бази. Також значимий фактор - низький рівень організаційно-економічних і правових знань підприємців і недосконалість механізму державної підтримки малого підприємництва.

Аналітична оцінка Індексу активності бізнесу UBI (Ukrainian Business Index) визначає, що на початку 2023 року він становить 34.03 (зі 100 можливих). Індекс зріс у порівнянні з лютим 2023 року (30.76), і локальним максимумом вересня (33,9).

Це зростання індексу свідчить радше про втому бізнесу від невизначеності і бажання інтенсифікуватися, ніж про покращення економічної ситуації: кількість замовлень від клієнтів залишається незмінною, але зростають об'єми випуску продукції і складські запаси. UBI показує активність бізнесу, його спроможність нарощувати товарообіг, створювати робочі місця. Показник нижче 50 свідчить про негативні очікування.

За результатами першого півріччя 2023 року 12,8% підприємств повністю або майже повністю зупинили роботу (від 0% до 30% від планового показника). У червні цей показник становив 21,1%. 9,4% підприємств вказали на зростання обсягів робіт порівняно з планом, 24,4% діють у межах запланованих показників на 2023 рік [2].

Інформаційним полем для аналізу фінансової безпеки діяльності малого підприємництва, служить їх бухгалтерська звітність. При переході суб'єкта господарювання сфери малого бізнесу на спрощену систему оподаткування, саме вона буде служити інформацією для аналізу. Податкова звітність не може стати повноцінною запорукою інформаційного забезпечення. Для внутрішніх користувачів інформації, так само джерелом аналітичного поля є додаткові відомості, які містяться в даних управлінської звітності. Зазначені дані будуть сприяти більш широким можливостям застосування для визначення рівня економічної безпеки діяльності фірми.

Методика оцінки фінансової безпеки малого бізнесу надає способи комбінувати підсумки комплексного аналізу, дає можливість виявити загрози фінансовим інтересам. Варто підкреслити, що її основна перевага в порівнянні з іншими методиками, на нашу думку, полягає в тому, що виникає можливість оцінити ступінь впливу кількісних індикаторів, і якісних параметрів, за якими потрібні висновки.

На сьогоднішній день застосування фінансових технологій в сфері малого бізнесу в Україні дещо відстає від практики інших передових країн, але не дивлячись на це простежується невелика, але позитивна динаміка в розвитку Фінтех. Ключовим моментом у впровадженні інновацій в підприємництво необхідно відзначити той факт, що ті фінансові продукти, які надаються, реально полегшують діяльність індивідуальних підприємців і невеликих організацій, і так само сприяють зростанню рентабельності, залученню нової клієнтської бази і підвищенню конкурентоспроможності в непростих умовах економіки України [3].

Список використаних джерел

1. Погріщук Г.Б., Волощук Р.Є. Особливості управління фінансами малих підприємств. Держава та регіони. 2019. № 3 (108). С. 239–246.
2. Длігач А. Стан та перспективи МСБ в Україні. Результати дослідження. Економічна правда, 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/09/6/703949/>
3. Теоретико-методичні засади відповідального портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки [Текст]: звіт про НДР (проміжний) / кер. Д.В. Леус. - Суми: СумДУ, 2016. - 99 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67799> .

СТАН МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ

Цвігун Анатолій

д.с-г наук, професор

член-кореспондент Національної академії аграрних наук України
м. Київ

Галузь скотарство десятиліттями традиційно розвивалося у напрямі молочного та м'ясо-молочного розведення великої рогатої худоби. Водночас із 90-х років минулого століття і до цього часу відбувається доволі значне скорочення чисельності великої рогатої худоби, що обумовлено переважно економічною та в певній мірі епізоотичною (туберкульоз, лейкоз) складовими. Забезпечення населення України молоком і молочними продуктами вітчизняного виробництва залишається актуальним питанням продовольчої безпеки будь-якої держави, тому на державному рівні розвиток молочного скотарства визначено серед пріоритетних напрямів аграрної політики України [2]. Звідси, комплексна оцінка сучасного стану поголів'я великої рогатої худоби та рівня ведення технології виробництва молока та яловичини в умовах промислових підприємств України з метою визначення стратегічного напрямку динаміки розвитку галузі молочного скотарства, що і стало предметом наших досліджень, є актуальною задачею сьогодення.

Станом на сьогодні у світі простежується наступна тенденція сучасного етапу розвитку молочного скотарства в низці провідних країн з розвинутим молочним бізнесом, що виявляється у достатньо стрімкому зростанні надою корів у молочних стадах (понад 10000 кг молока і більше), проте це все відбувається на фоні суттєвого скорочення строків господарського використання худоби, а в низці країн ще й на фоні скорочення поголів'я. Саме до таких країн належить наша Україна [1, 2, 3].

Розвиток тваринництва за останні 20 років показує негативні зміни у поголів'ї сільськогосподарських тварин та обсягах виробництва основних продуктів тваринництва в господарствах усіх форм власності, тому нині складний стан у розвитку тваринництва України потребує певних дій від поєднання та ефективної роботи ланцюжка: влада – наука – освіта – виробництво. Тому, на нашу думку, аналіз поточного стану галузі скотарства є першим етапом вирішення цієї проблеми та подальшого пошуку можливих шляхів методів підвищення виробництва продукції скотарства через пропозиції для дієвого втручання держави або пошук грантових проектів для різноманітних бізнес структур задля подолання деструктивних процесів у виробничо-господарській діяльності тваринницьких підприємств з метою призупинення руйнування галузі та нарощування обсягів конкурентоспроможної тваринницької продукції високої якості [3].

Нажаль, згідно повідомлення голови спілки молочних підприємств України Вадима Чагаровського під час «Всеукраїнського молочного форуму-2020» в Україні спостерігається дефіцит молока. Так, у 2020 році дефіцит молока сягнув майже 1 млн т, проте лише за 2018-2019 рр. споживання населенням як

молока так і молочних продуктів суттєво зросло, хоча це відбувається на фоні зменшення українського виробництва молочної продукції. Ріст споживання українцями молочних продуктів відбувається за рахунок імпорту і фальсифікату, а вірним розрахункам на заваді є похибки у вітчизняній офіційній статистиці, тому практик піддає сумніву показник, що наближається до 10 млн т молока, виробленого українськими фермерами, згідно офіційних статистичних ресурсів та наполягає на виробництві лише 6,5 млн т молока.

Слід зауважити, що в Україні щомісяця поголів'я корів зменшується на 10 тисяч корів, а офіційна статистика стверджує про переробку – 4,1 млн т молока на фоні загального фонду споживання – 7 млн т молока (з урахуванням імпорту) на 38 млн людей (185 кг/рік/ пересічного громадянина). Таким чином, залишки складають 0,8 млн т, що і стає підґрунтям виготовлення фальсифікату, який продається за готівку, оскільки дрібні підприємства працюють за готівку. В умовах сусідніх держав статистика стосовно надлишку (балансу) молока має інший вигляд. Так, країни ЄС станом на початок 2020 р. мають надлишок 15-18 млн т, а вже на 2025-2026 рр. надлишки молока можуть сягнути 30 млн т. Ймовірно, ці надлишки потраплять в Україну. В умовах Польщі станом на початок 2020 р. надлишки молока сягнули 2,5 млн т, а з урахуванням збереження політики ЄС прогнозовані надлишки молока в цій країні вже у 2025 р. досягнуть 4 млн т. Як вже зазначалося в Україні дефіцит молока досяг 1 млн т. Якщо не змінити ситуацію, вона набуде ще більшої критичності, оскільки імпорт молочної продукції до України стурбовує. Так, лише у 2018-2019 рр. в Україні зріс показник імпорту молочних продуктів на 278%.

Поряд з подальшим розвитком крупнотоварного молочного виробництва – модернізація існуючих, створення нових промислових комплексів з виробництва молока з потужністю виробництва 300 голів дійного стада і більше, що потребують значного капіталовкладення, станом на сьогодні в Україні поступово набуває розвитку новий напрямок створення молочних сімейних ферм в різних регіонах нашої держави з потужністю виробництва 20- 50 голів дійного стада.

Список використаних джерела

1. Експорт української молочної продукції зменшився на 20%. URL: <https://agropolit.com/news/18100-eksport-ukrayinskoyi-molochnoyi-produktsiyizmenshivsya-na-20> (дата звернення 01.08.2022).
2. Костенко В. І. Технологія виробництва молока і яловичини. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 672 с.
3. Як забезпечити прибутковість скотарства? URL: <http://agrobusiness.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/19347-yak-zabezpechitipributkovist-skotarstva.html> (дата звернення 01.08.2022)

СЕКЦІЯ 5 ФІНАНСИ ТА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН

ПЕНСІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Світлана БУРДЕНЮК

кандидат економічних наук,

ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий

коледж харчової промисловості НУХТ»

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна

Ключові слова: пенсійна система, пенсійна реформа, пенсійне забезпечення

Пенсійна система – це сукупність організаційних, юридичних та інших передбачених законодавством дій, спрямованих на забезпечення соціальних довічних грошових виплат непрацездатним громадянам у зв'язку з настанням певних обставин (інвалідність, настання старості, втрата годувальника) у розмірах не нижчому від прожиткового мінімуму, встановленого законодавством [1].

Пенсійна система України протягом останніх років повністю не пройшла реформування і опирається тільки на солідарний рівень, який є дефіцитним і дотаційним, та не надає можливості забезпечити достойного рівня та якості життя людям поважного віку.

Пенсійна система має бути спроможною реагувати на демографічні виклики, а саме старіння населення; зміну співвідношення між тими, хто сплачує внески і тими, хто отримує пенсійні виплати, на користь останніх; недопущення зниження і постійне нарощування частки працюючих, які сплачують внески; диверсифікацію пенсійних виплат.

За даними ООН, Україна входить у перелік 15 країн світу з найшвидшими темпами скорочення населення. Як показують розрахунки Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. Птухи, у 2050 році внески до пенсійного фонду робитимуть 9,7 млн працівників, яким доведеться утримувати 11,7 млн пенсіонерів. Тобто на одного працездатного українця припадатиме більш ніж один пенсіонер. Низький рівень народжуваності та збільшення тривалості життя матимуть істотні наслідки для публічних фінансів, особливо для пенсійної системи. Та більше, в Україні на 10,7 млн українців, які працюють і сплачують Єдиний соціальний внесок (ЄСВ), припадає 10,8 млн пенсіонерів, що отримують виплати в межах солідарної системи, і це співвідношення продовжує змінюватися не в кращий бік [2].

Нещодавно в парламенті з'явився законопроект № 9212, який передбачає закріплення на обов'язковій основі двох пенсійних систем в Україні та розподіл

внесків у них. Якщо говорити про вікову особливість щодо пенсійної системи, то за ініціативою Міністерства фінансів громадяни, яким на момент запровадження другого рівня пенсійної системи буде менш ніж 55 років, будуть включені в накопичувальний рівень. За розрахунками Мінсоцполітики, таких осіб в Україні є приблизно 8 мільйонів. Тим, хто на момент запровадження накопичувального рівня буде старшим за 55 років, пенсійна система залишиться без змін: їхні роботодавці будуть сплачувати 22% з їхнього заробітку до «загального рахунку», а після досягнення пенсійного віку ці громадяни продовжать отримувати лише солідарні пенсії [2].

Згідно з планом, принаймні протягом перших трьох років після запуску накопичувальної системи, планується до 2025 року включно, пенсійні внески українців будуть акумулюватися в спеціальному державному фонді, який буде створений урядом. Уже починаючи з 2026 року уряд дозволить громадянам перенести свої пенсійні накопичення до недержавних пенсійних фондів (НПФ). Зараз в Україні функціонує 63 таких фонди, проте, за оцінками Міністерства соціальної політики, лише 15-20 з них активно діють. Українці матимуть можливість самостійно обирати НПФ, в який вони захочуть перевести свої пенсійні накопичення. Участь конкретного НПФ у керуванні коштами українських пенсіонерів буде залежати від проходження відповідної авторизації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку [2].

Як бачимо, влада продовжує роботу над пенсійною реформою, до речі декілька законопроектів щодо накопичувального пенсійного забезпечення було підготовлено, але прийняття остаточного рішення відкладається уже не один рік.

Широкомасштабна збройна агресія РФ проти України вкрай негативно вплинула на пенсійну систему, оскільки: зменшилась кількість працюючого населення внаслідок вимушеної міграції, тимчасової окупації територій, примусової депортації чи загибелі; зросла кількість пенсіонерів, особливо серед військовослужбовців; зменшилась кількість робочих місць; спостерігається низький рівень заробітних плат; рівень народжуваності спадає. Враховуючи всі ці фактори, на сьогодні уже занепокоєння та хвилювання спостерігається у людей працездатного віку стосовно майбутніх пенсійних виплат у майбутньому, оскільки стан пенсійної системи України можна вважати критичним і виклики після завершення війни також будуть вагомими.

На нашу думку, гідного рівня забезпечення населення можна досягти, коли пенсійна система України пройде весь етап реформування і ефективно буде поєднано функціонування усіх її трьох рівнів: солідарної системи, накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та добровільного недержавного пенсійного забезпечення, адже саме така модель збалансовано функціонує у багатьох розвинутих країнах світу. А на сьогодні в Україні функціонують лише перший і третій рівні.

Список використаних джерел:

1. Про загальнообов'язкове пенсійне страхування: Закон України від 09 липня 2003 № 1058-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
2. <https://pravo.ua/nakopychuvalna-pensiina-systema-novyi-etap-rozvytku-pensiinoho-zabezpechennia-v-ukraini/>

ПРОБЛЕМАТИКА РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВІЙНИ

Віта ГАВРИЛЮК

*канд. екон. наук, доцент, асистент кафедри фінансів,
банківської справи, страхування та електронних платіжних систем,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський*

Андрій КОУЦУН

*здобувач 2 - го курсу ОС «Магістр» спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський*

Ключові слова: пенсійне забезпечення, пенсійна система, солідарна система, накопичувальна система, пенсійний фонд.

Ще у липні 2003 року, в Україні був ухвалений Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" [1]. Цей документ поклав початок довгій історії проведення пенсійної реформи в країні, а саме запровадженню обов'язкових накопичувальних пенсійних рахунків.

За ці роки держава робила чимало спроб запровадити накопичувальні пенсії, але усі вони закінчувалися нічим. Востаннє пенсійну реформу обговорювали наприкінці 2021 року, за кілька місяців до початку великої війни.

На початку листопада 2022 року відповідний законопроект з'явився в порядку денному парламенту. Однак, Верховна Рада відклала його розгляд [2].

Втім, пенсійна реформа, одна із найочікуваніших економічних реформ в Україні. Ряд дослідників вважають [3,4], що війна та рекордна інфляція – не найкращий час для інвестицій, без яких неможливо гарантувати ефективність накопичувальних пенсій.

Для того щоб з'ясувати необхідність проведення пенсійної реформи під час дії військового стану доречно розглянути ключові тези "за" і "проти" пенсійної реформи і спробувати зрозуміти, чи є війна приводом, аби вчергове відкласти реформу.

За законодавством України пенсійна система має три рівні [5].

- Перший – солідарний: пенсіонери отримують виплати, які здійснюються з внесків тих, хто працює.

- Другий – накопичувальний: кожен українець має власний накопичувальний пенсійний рахунок, куди в обов'язковому порядку здійснює відрахування з доходів. Накопичені кошти інвестуються та примножуються.

- Третій – добровільний: передбачає відкриття додаткових накопичувальних рахунків у недержавних пенсійних фондах (НПФ), куди за власним бажанням людина може відкладати собі на старість.

Наразі, з трьох задекларованих рівнів пенсійної системи в Україні загальнопоширеним залишається винятково перший (солідарний) рівень. Другий

(накопичувальний) обов'язковий рівень пенсійної системи поки, що залишається тільки проектом. Для введення його в дію необхідно створити відповідні фінансово-економічні умови. Отже, основне навантаження припадає на солідарний рівень пенсійної системи, а саме на Пенсійний фонд України [6].

Голова Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. Галина Третякова розповіла, чому питання впровадження накопичувального пенсійного забезпечення в Україні є критичним для добробуту наступних поколінь українських пенсіонерів, а також економічно-активного населення, яке роками фінансує солідарну пенсійну систему країни [7].

Питання введення другого рівня пенсійного забезпечення вкрай складне. Народним депутатам попередніх скликань не вдалося доповнити солідарну пенсійну систему накопичувальним рівнем. Хоча спроб впровадити накопичувальну систему було достатньо.

Так, аналізуючи сучасний стан пенсійної системи можна дійти до не дуже оптимістичних висновків, щодо функціонування по суті тільки солідарної системи в Україні.

Слід констатувати, що ситуація в країні за період повномасштабного вторгнення кардинально змінилася: від стану державних фінансів, який дозволяє уряду витрачати лише на оборону, до демографічної ситуації. Наразі майже кожен третій українець в Україні є пенсіонером.

Крім того, в останньому звіті Міжнародної організації праці від 2023 року констатується надзвичайно низький рівень зайнятості в Україні. Загальновідомо, що пенсію нинішнім пенсіонерам в солідарній системі фінансує саме економічно активне населення, сплачуючи необхідний для цього ЄСВ.

Ситуація ускладнюється катастрофічним падінням народжуваності в Україні. За даними Фонду ООН у галузі народонаселення, загальний коефіцієнт народжуваності в Україні у 2023 році найменший за останні роки і складає 1.3. Отже, при такій конфігурації даних солідарна система буде не в стані утримувати наших людей у поважному віці на належному рівні [7].

Слід зазначити, що процес впровадження накопичувальної системи є складним, багатопроцесним та поступовим. Тому, у разі прийняття відповідного законопроекту доцільно впродовж короткого терміну створити нормативно-правову базу регулювання цього процесу та інфраструктуру для здійснення пенсійних накопичень.

Принаймні пенсійна реформа покликана знизити навантаження на бюджет у довгостроковій перспективі, вона є дороговартісною, особливо на перших етапах реалізації. Річ у тім, що концепція пенсійної реформи не передбачає збільшення відрахувань роботодавцями та працівниками. На накопичувальні рахунки спрямовуватимуть частину ЄСВ, що означає зменшення надходжень солідарного Пенсійного фонду та збільшення видатків бюджету на його покриття.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>

2. У Раді розглядають законопроект про накопичувальну пенсійну систему. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/11/2/693372/>
3. Рудик В.К. Особливості розвитку системи пенсійного страхування на сучасному етапі проведення пенсійної реформи. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197263619.pdf>
4. Havryliuk, V., Rudyk, V., Melnyk, L., Kondratska, N., Burdeniuk, S. Optimization Model of Structural Allocation of Financial Resources in the Pension System of Ukraine Review of Economics and Finance this link is disabled, 2022, 20(1), pp. 216–228 <https://refpress.org/ref-vol20-a26/>
5. Закон України «Про пенсійне забезпечення» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T178800?an=2>
6. Гаврилюк, В. (2023). ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ. *Економіка та суспільство*, (51). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-28>
7. Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. Впровадження накопичувального пенсійного забезпечення в Україні сприятиме консолідації української нації у відбудові держави після Перемоги над ворогом. URL: https://komspip.rada.gov.ua/news/main_news/75913.html

АНАЛІЗ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ

Юлія ГАЙБУРА

*кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи, страхування та електронних платіжних систем
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна*

Ключові слова: дохід, прибуток, чистий прибуток, підприємство

Метою будь-якого підприємства незалежно від галузі діяльності, форми власності та інших факторів в умовах ринкової економіки є отримання доходу. Дохід є найважливішим основним показником роботи підприємства, що відображає результати його діяльності.

Від отримання доходів залежить можливість функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та фінансовий стан. Розмір отриманих доходів визначає ефективність діяльності підприємства та створює основу для його самофінансування за умови достатності для покриття витрат, виконання зобов'язань та утворення чистого прибутку.

Ознайомившись із працями вчених-економістів щодо визначення поняття «дохід», зауважимо, що єдине, загально прийняте тлумачення цього терміну відсутнє, і на нині категорія доходу залишається однією з найбільш дискусійних [4, с. 102].

В загальному можна сказати, що дохід залежить від обсягів продажів підприємства, від рівня його розвитку, наполегливості робітників та їх керівників й від низки зовнішніх факторів. Дохід підприємства є одним із найголовніших показників, які відображають його фінансовий стан та основну мету діяльності.

Наведені визначення доходу згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та НП(С)БО 15 «Дохід», щодо збільшення економічних вигод у формі «надходження активів або зменшення зобов'язань» підлягає критиці вчених-економістів, як не зовсім коректне. Вважаємо, що доцільним є погодження із таким зауваженням, оскільки не кожне збільшення активів та зменшення зобов'язань може стати моментом отримання доходу. Щодо отримання доходу, то свідченням є оплата рахунку за продукцію, який пред'явлений підприємством покупцеві. Щодо зобов'язань суб'єкта господарювання, то при їхньому безпосередньому погашенні ніякого зростання капіталу насправді не відбувається. До зростання ж капіталу призводить відмова кредитора від своїх прав, тобто тоді, коли активи отримані підприємством на безоплатній основі [1, с. 36].

Метою аналізу доходів є: визначення повноти та якості їх отримання, оцінка динаміки абсолютних і відносних показників, визначення впливу окремих факторів на зміну доходу та рентабельності, а також установа можливих резервів їх зростання.

Звідси, основними завданнями аналізу доходів підприємства можна назвати наступні:

- аналіз складу, структури та динаміки доходів підприємства;
- пошук резервів збільшення доходів обґрунтування та розробка заходів щодо використання виявлених резервів;
- факторний аналіз доходів;
- розрахунок прогнозних показників доходу.

Доходи класифікуються за такими групами:

1. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо).

2. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

3. До складу інших операційних доходів включаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо.

4. До складу фінансових доходів включаються дивіденди, відсотки та інші

доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі).

5. До складу інших доходів, зокрема, включаються дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі господарської діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства [2, с. 99].

Показники дохідності є вирішальними в оцінках ефективності функціонування суб'єкта господарювання за всіма видами діяльності: виробничою, фінансовою та інвестиційною. В доходах підприємства акумулюються результати виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг), їх якості й асортименту, ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів, результати ділового партнерства та виробничо-фінансового менеджменту тощо.

Для вирішення завдань у процесі здійснення аналітичної роботи використовується комплекс спеціальних систем та методів економічного аналізу: горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності, де відображена інформація про доходи, з попереднім періодом; вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури різних видів доходів до загального доходу підприємства; трендовий аналіз – порівняння кожного доходу з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів; аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими видами доходу та показниками звітності, визначення взаємозв'язків показників. Фінансові коефіцієнти є вихідною базою для наступного факторного аналізу; порівняльний аналіз – внутрішньогосподарський аналіз зведених показників за окремими показниками доходів самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньогалузевими та середніми показниками; факторний аналіз – визначення впливу окремих факторів на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник [3, с. 81].

У сучасних умовах функціонування, ефективна діяльність суб'єкта господарської діяльності неможлива без розумного та обґрунтованого підходу до формування стратегії отримання та збільшення доходів підприємства, їх аналізу та оцінки. Це набуває особливої актуальності в умовах жорсткої конкуренції та постійних змін, коли господарюючому суб'єкту потрібно володіти достатньою кількістю грошових коштів для того, щоб вчасно виконувати свої зобов'язання, відповідати умовам ринку та поліпшувати свою діяльність.

Список використаних джерел

1. Козаченко А. Ю. Доходи суб'єктів господарювання: економічна сутність та класифікація. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6. Том 2. С. 35–43.
2. Кубіній Н.Ю., Данайканич О.В., Кубіній В.В. Методичні аспекти аналізу доходу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2020. Випуск 1 (55). С. 97–102.
3. Мулик Т.О. Методичні підходи до аналітичного забезпечення управління доходами. *Агросвіт*. 2020. № 6. С. 77–86.
4. Яворська Т.І., Соболевська О.О. Теоретичні аспекти сутності доходів та їх класифікація. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2020. №2(42). С. 101–107.

СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ ПЛЬГОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Ірина ГЛЬОС

*викладач ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна*

Ключові слова: оподаткування доходів фізичних осіб, податкові моделі, ставки оподаткування, податкова знижка

Вивчення світової практики регулювання певної сфери суспільних відносин є одним з основних елементів загального процесу розробки та впровадження відповідних систем чи їх елементів в національних юрисдикціях. Такий підхід дозволяє окреслити перспективні параметри цих систем, які цілком або ж після певної трансформації, з урахуванням національних особливостей та сформованих цілей, можуть бути адаптовані у вітчизняну практику. Найбільший інтерес представляють ті елементи систем, або ж цілі системи, які в довгостроковому періоді забезпечують очікуваний результат, тим самим довівши свою спроможність забезпечити реалізацію покладеної на них місії.

Податкова система не є виключенням з цього процесу. При цьому доцільним вбачається вивчення досвіду не лише економічно розвинутих країн, в яких сформувалися усталені податкові моделі, але й країн, що активно розвиваються, створюючи власну історію розбудови відповідних моделей, орієнтуючись як на зарубіжний досвід, так і формуючи власне концептуальне бачення перспектив їх розвитку, виходячи із сформованих місії, цілей та завдань суспільного розвитку.

В процесі реформування податкових систем окремі країни вдаються до досить кардинальних змін, виводячи з під оподаткування ті чи інші види доходів. Показовим, у даному випадку, є досвід Швеції, де було відмінено оподаткування спадщини, житлової нерухомості, подарунків [3, с. 57].

Щодо ставок оподаткування, то у розвинених країнах світу здебільше застосовується прогресивна шкала, в той час, як у менш розвинених – плоска [1].

Одночасно в країнах, в яких податок справляється на місцевому та федеральному рівнях, прогресивна шкала, як правило, домінує на федеральному рівні, в той час як на місцевому - застосовується (за незначними виключеннями) пласка шкала [3, с. 58].

При застосуванні прогресивного оподаткування домінуюча частина країн (у даному випадку йдеться про держави-члени Організації економічного співробітництва і розвитку) віддає перевагу моделям з 3-6 шкалами прогресії.

В умовах посилення податкової конкуренції в глобалізованому світі, з одного боку, та відсутності обов'язковості уніфікації податкових моделей, в тому числі в такому політичному утворенні, як Європейський Союз, з другого боку, спостерігається тенденція лібералізації податкових систем, яка проявляється, зокрема, у зниженні податкових ставок, навіть при застосуванні прогресивної моделі оподаткування, з одночасним розширенням податкової бази [3, с. 60; 5, с. 76-77].

При цьому у країнах, де відбулося підвищення податкових ставок, одночасно запроваджувалися активні заходи з підтримки малозабезпечених категорій громадян через розгалужену систему податкових пільг.

Невід'ємним елементом податкових систем країн світу можна вважати наявність неоподаткованого мінімуму на рівні, як правило, реального прожиткового мінімуму. Це пов'язано, зокрема, з концепцією «граничного доходу», яка полягає в необхідності залишення платнику податку після оподаткування доходу, достатнього для задоволення необхідних потреб [4, с. 76-78].

Основна мета трансформацій систем оподаткування персональним прибутковим податком у світі полягає у підвищенні, власне, його регулятивної функції з метою збільшення платоспроможності споживача, підвищення податкової конкурентоспроможності національних юрисдикцій, що особливо важливо в умовах зростання міграційної рухливості робочої сили, у першу чергу, в сегменті інтелектуальної праці.

Поряд з узагальненням основних тенденцій у сфері оподаткування доходів фізичних осіб у світі корисним, на нашу думку, з метою виявлення певних особливостей та формування загального уявлення про використовувані механізми оподаткування, акцентувати увагу на досвіді окремих країн у цій сфері.

У США «для 90% платників податків податкова ставка становить приблизно 25% ..., а для найбагатших платників становить приблизно 50%». При цьому «найважливішою сучасною тенденцією в сфері справляння прибуткового податку з населення США є законодавче пониження максимальних ставок оподаткування – з 70% до 28%». Оподаткування «може здійснюватися як кожного громадянина окремо, так і сім'ї загалом. При цьому платники податку поділяються на чотири категорії, які оподатковуються за різними ставками залежно від доходу». Оподатковуваний дохід обкладається за прогресивною шкалою. В останні роки з'явилася тенденція до зростання мінімуму доходів, що не обкладаються податком, та до зменшення його максимальної ставки. Громадяни сплачують три види прибуткового податку: федеральний, штатний,

місцевий; два види майнового податку («суми місцевого прибуткового податку, сплачені платником в бюджет штатів і місцевих органів, виключаються при сплаті ним федерального прибуткового податку ...») [1].

Черговий важливий етап трансформації системи оподаткування доходів фізичних осіб у США пов'язується з податковою реформою Д.Трампа. Головна новела в реформі оподаткування доходів фізичних осіб полягає у скороченні кількості шкал прогресії та зменшенні податкових ставок в розрізі цих шкал. Також йдеться про нижчий податок на спадок, нижчі податки на прибутки, отримані за кордоном. Лейбмотивом таких змін є орієнтація, передусім, на підвищення платоспроможності середнього класу, зменшення податкового навантаження на низькооплачувані категорії громадян (зокрема, передбачається зниження податкового навантаження для груп платників податків з річним доходом у 50 тис. дол. США на 17%).

В Японії застосовується прогресивна шкала оподаткування найманих працівників та самозайнятих осіб. Податок «сплачується із заробітної плати, прибутку від нерухомості, дивідендів, відсотків, пенсій, випадкових заробітків тощо. Тут передбачені три види ставок: національні, префектурні та муніципальні. Всі ставки диференційовані за сумами доходу і коливаються в таких межах: національні – від 10% до 50%, префектурні – від 2% до 4% і муніципальні – від 3% до 12%. Фактично ставка цього податку залежить від доходу кожного окремого громадянина і становить максимум 50%. Мінімальні 10% сплачують японці, місячний дохід яких не перевищує 275 тис. йєн (\$ 2350)». Крім цього, «кожен громадянин Японії незалежно від величини доходу сплачує податок на проживання у сумі 3 200 єн на рік (приблизно 4 200 грн.). Попри велику кількість доходів, що підлягають оподаткуванню законодавством також встановлено багато пільг та підстав для податкових кредитів. Ряд пільг мають багатодітні родини, так у середньостатистичного японця може вивільнитися від прибуткового податку більш як 30% його доходів» [2].

За прогресивною шкалою податок на прибуток громадян стягується і в Китаї. Ставки тут становлять від 5 до 40%. При цьому місячний дохід, менший за 4000 юанів (\$ 500), не оподатковується [5].

Ще один елемент податкових систем світу, який заслуговує на увагу і обов'язково, як на нашу думку, має бути застосований в Україні, полягає у поширенні застосування електронних сервісів. Це сприяє, з одного боку, спрощенню та здешевленню (при масовому використанні) адміністрування прибуткового податку, а, з другого боку, спрощенню ведення податкового обліку, що особливо важливо в умовах недостатньо високої загальної податкової грамотності населення. Використання електронних сервісів забезпечує спрощення діалогу платників податків та податкових органів, зменшує витрати часу та зусиль платників податків на оформлення податкових декларацій, підвищує загальний рівень довіри до держави як інституту примусу. Принагідно зазначити, що, як правило, подібна система адміністрування податку властива країнам, де система особистого прибуткового оподаткування «побудована на принципі самооподаткування, невід'ємними елементами якої є «самостійне

визначення суми податку та її сплата згідно з заповненою податкоплатником декларацією» та масово-роз'яснювальна і консультативна робота.

Ефект досягається у випадку запровадження електронних сервісів, які дозволяють платнику податку не лише подати податкову декларацію в електронному вигляді, але й сформуванню її за допомогою спеціального алгоритму, який передбачає покрокове формування такої декларації з урахуванням встановлених законодавством податкових пільг. Це позбавляє платника податку ризику допущення помилок при формуванні податкової декларації. Також до переваг подібних систем слід безумовно віднести можливість повернення надлишково сплачених платником податку сум в автоматичному режимі.

Світовий досвід засвідчує, що на сьогодні 68% держав-членів Організації економічного співробітництва і розвитку досягли рівня використання електронних сервісів з персонального прибуткового податку на рівні 50-75%. Майже 88% з цих країн досягли показника 75% [3, с. 239]. Подібні сервіси успішно реалізуються, зокрема, в Сполучених Штатах Америки, Австрії, Австралії, Новій Зеландії.

Узагальнюючи світову практику оподаткування доходів фізичних осіб, можна дійти висновку про притаманний демократичним суспільствам людиноцентристський підхід до побудови відповідних моделей, основу яких, навіть при застосуванні високих податкових ставок, становить розгалужена система пільг, яка дозволяє суттєво підвищити фінансову спроможність громадян щодо інвестування в розвиток людського капіталу та покращення якості життя. Використання ж сучасних електронних технологій дозволяє максимально спростити порядок адміністрування податку, покращити якість взаємовідносин платника податку і держави, як основи взаємної довіри.

Вивчивши світовий досвід оподаткування фізичних осіб та наукові дослідження вітчизняних вчених, можна дійти висновку, що суттєвого удосконалення, потребує такий вид податкових пільг, як податкова знижка. Йдеться, насамперед, про якісне розширення її структури. Необхідність перегляду існуючого порядку застосування податкової знижки у всьому її різноманітті виглядає доцільною з тих позицій, що, як зазначає Л.Задорожня, «про низьку регулятивну ефективність податкових знижок з ПДФО свідчить той факт, що відношення кількості їх одержувачів серед зайнятого населення у віці 15-70 років не перевищує 1%». Тобто, по суті, податкова знижка у всій своїй сукупності не виступає дієвим інструментом в процесі оподаткування доходів фізичних осіб.

На завершення - виглядає доцільним запровадити електронний сервіс із застосуванням так званого *tax calculator* – податкового калькулятора, спроможного обрахувати обсяг фіскальних зобов'язань платника податку.

Список використаних джерел:

1. Дубинецька П. Реформування податку на доходи фізичних осіб: аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду. Формування ринкової економіки в Україні. 2014. Вип. 31. Ч. 1. С. 237-245.

2. Задорожня Л. Оцінка ефективності пільг із податку на доходи фізичних осіб в Україні. Економіст. 2015. № 9. С. 30.

3. Задорожня Л.А. Регулятивна ефективність персонального прибуткового податку: приклад України / Дис. на здобут. наук. ступен. канд. екон. наук.; спеціальн. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит 08 – «економічні науки», Ірпінь, 2017. 266 с.

4. Крисоватий, А. І. Податкові системи зарубіжних країн: навч. посіб. / А. І. Крисоватий. Тернопіль: Економічна думка, 2001. 258 с.

5. Крисоватий А. І. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції [Текст]: монографія / А.І.Крисоватий, В.М.Мельник, Т.В.Кошук; за ред. А.І.Крисоватого. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 236 с.

ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ВІДПОВІДНІСТЬ СВІТОВИМ ТЕНДЕНЦІЯМ

Артем ЛАЛАК

*Здобувач 2-го курсу ОС «Бакалавр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування», ННІБІ, ЗВО «ПДУ»
м. Кам'янець-Подільський*

*Науковий керівник: к.е.н., доцент **Валентина БОРКОВСЬКА***

Ключові слова: фінанси, фінансова система, тенденції.

У сучасному періоді стрімкого розвитку передових інформаційних та фінансових технологій, зокрема інтернет-банкінгу, кредитних електронних платформ, індустрії Big data, блокчейну та криптовалюті, фінансові системи країн світу та глобальна фінансова система в цілому зазнають значущих трансформацій. Фахівці вказують, що найбільш інтенсивні зміни стосуються "фінансового ринку та фінансової інфраструктури, зокрема банківської системи, валютних ринків та фондових бірж" [1, с. 47].

Безумовно, Україна не може залишитися байдужою до цих процесів, оскільки загальносвітові тенденції суттєво впливають на її фінансову систему. Тому дослідження ключових напрямів розвитку фінансових систем усього світу та виділення на цій основі стратегічних векторів для розбудови фінансової системи України є надзвичайно актуальною галуззю сучасних наукових досліджень.

Проблеми розбудови фінансової системи України активно вивчають українські вчені, такі як О. Власюк [1], Ю. Федорова [2], С. Фролов [3], Н. Кравчук [4], О. Шаров [5] та інші. Однак у сучасних українських умовах залишаються спірні та не повністю вирішені питання впливу передових інформаційних та фінансових технологій на розвиток фінансової системи України та ідентифікації ризиків і загроз, пов'язаних із цим впливом.

Спочатку варто відзначити, що значні зміни, спричинені появою та швидким поширенням FinTech та інших інформаційних технологій, суттєво

впливають не тільки на роботу фінансового ринку будь-якої країни, але також мають значущий вплив на інші галузі і частини її фінансової системи. Це охоплює загальнодержавні та місцеві фінанси, фінанси підприємств (включаючи комерційні компанії та некомерційні організації, громадські установи і благодійні фонди), а також фінанси домогосподарств. Ці технології прискорюють обіг фінансових потоків та полегшують трансакції між різними суб'єктами, зменшуючи вплив корупційних ризиків на ці процеси. Проте важливо пам'ятати, що швидке поширення новітніх інформаційних та фінансових технологій, разом з позитивним впливом на розвиток фінансових систем усього світу, також має свої ризики та загрози. Це може включати в себе "зникнення банківської системи в її традиційному вигляді, руйнування депозитного ринку та системи накопичувального пенсійного забезпечення, радикальні зміни на ринку праці та значущі соціальні перетворення через зникнення певних професій внаслідок впровадження нових ІТ-технологій" [1, с. 47].

Незаперечно, зміни у функціонуванні світових фінансових систем найбільше пов'язані із поступовим переходом до електронних платіжних трансакцій та виникненням новітніх платіжних інструментів і систем, серед яких особливе місце займає криптовалюта, або "віртуальні гроші". Варто відзначити, що думки щодо цього інноваційного фінансового інструменту серйозно відрізняються серед вчених та політиків: від повного прийняття його до відмови та неприйняття.

Але в сучасному світі, що стрімко змінюється, основні учасники повинні бути готові до адаптації та здійснення компромісу у цьому питанні. Якщо регулювання ринку криптовалют не буде введено вчасно, існуючі установи ризикуватимуть втратити фінансові потоки, що неодмінно вплине на сучасну фінансову систему [2, с. 771].

Важливо зауважити, що, крім зазначених тенденцій, українські вчені виділяють також стратегічні напрямки розвитку фінансових систем країн світу, такі як "фінансова інклюзія, формування бездоганної репутації фінансовими установами, зменшення обсягів тіньового банкінгу, підвищення рівня фінансової грамотності серед населення, розвиток фінансових технологій, а також збільшення глибини фінансової системи, що передбачає зростання розміру фінансових активів відносно обсягу економіки на основі показника валового внутрішнього продукту". Варто відзначити, що за думкою українських вчених, серед "визначальних чинників, які впливають на розвиток фінансової системи, ключову роль відіграє рівень фінансової грамотності населення" [3, с. 11].

Отже, в сучасних умовах українські фінансові установи повинні негайно реагувати на останні тенденції у фінансовій сфері та надавати якісні фінансові послуги, використовуючи передові фінансові технології. У цей же час споживачі цих послуг повинні систематично підвищувати свій рівень фінансової грамотності, щоб бути здатними приймати обдумані фінансові рішення та оцінювати можливі ризики і загрози при виборі конкретної фінансової послуги.

Зокрема, нинішні умови в Україні вимагають негайного створення ефективного та конкурентоспроможного цифрового суспільства, яке має

розвинену цифрову інфраструктуру та потужні цифрові фінанси. Це може стати перспективним напрямком подальших наукових досліджень.

Тому, фінансова система України знаходиться на перехресті важливих трансформацій, відповідаючи світовим тенденціям. Цифрова революція сприяє активній цифровізації фінансових послуг, зростанню безготівкових платежів та розширенню фінансової включеності. Важливою рушійною силою розвитку є також зростаюча увага до фінансової грамотності та сталій підтримки інноваційних ініціатив у фінансовому секторі. Ці тенденції сприяють покращенню доступності фінансових послуг для всіх верств населення та забезпечують відповідність української фінансової системи світовим стандартам у її розвитку.

Список використаних джерел

1. Власюк О.С. Фінансова система інформаційної економіки. Стратегічна панорама. 2017. №2. С. 46-55.
2. Федорова Ю.В. Криптовалюти та їх місце у фінансовій системі. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 15. С. 771-774.
3. Фролов С.М., Орлов В.В., Лозинська О.І., Шукаїрі Ф. Стратегічні і тактичні орієнтири реструктуризації фінансової системи України. Economics of development. 2021. Vol. 2. Issue 1. P.11-22.
4. Кравчук Н. Фінансова система держави: теоретична концептуалізація та проблеми структурування. Світ фінансів. 2006. Вип. 3 (8). С. 80-94.
5. Шаров О.М. Місце України в глобальній економічній системі: потенціал та перспективи. Стратегічні пріоритети. 2017. №2. С. 4–19.

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Артем ЛАЛАК

Здобувач 2-го курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ННІБІ, ЗВО «ПДУ»

м. Кам'янець-Подільський

*Науковий керівник: к.е.н., доцент **Вікторія ГАВРИЛЮК***

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Забезпечення економічної безпеки набуває особливого значення в умовах, коли підприємницька діяльність стає все більш нестабільною, а розвиток – невизначеним. Важливо забезпечити ефективні механізми захисту та мати відповідні, орієнтовані на стратегію системи управління.

Теоретико-методологічні засади створення системи управління економічною безпекою підприємств закладені в працях: Васильців Т.Г., Маслак О.І., Козаченко Г.В., Іванюта Т.М., Судакова І.О., Ліпич Л.Г.

Праці [1;2] включали позиціонування фінансово-економічної безпеки в процесі стратегічного планування та обґрунтування стратегії її забезпечення. Маслак О.І. поглиблює підхід до управління фінансовою безпекою підприємств з метою забезпечення їх довгострокового потенціалу [3]. Проте недостатньо досліджено питання стратегічного забезпечення економічної безпеки щодо її складових.

Поняття «фінансово-економічна безпека підприємства» розглядається багатьма науковцями як стан ресурсів підприємства (капіталу, людських ресурсів, інформації, технологій, техніки та обладнання тощо) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективно використання цих ресурсів для стабільного функціонування, динамічного розвитку та запобігання негативним впливам з боку внутрішніх і зовнішніх джерел. Вважається, що забезпечуючи належний рівень економічної безпеки, суб'єкти господарювання максимально ефективно використовують наявні ресурси, досягають попередження, пом'якшення та захисту від існуючих небезпек та інших непередбачуваних загроз, а також досягають своїх основних бізнес-цілей навіть в умовах конкуренції та нестабільних зовнішніх і внутрішніх факторів впливу[4-6]. Такий підхід вимагає посилення керованості цією системою, тобто відповідного рівня управління.

Отже, стратегічне управління фінансово-економічною безпекою – це процес управління стратегічним плануванням та розробленою стратегією забезпечення економічної безпеки з урахуванням взаємозв'язку внутрішнього середовища підприємства із зовнішнім та адаптації до їхніх змін для досягнення мети підприємства та захисту його від впливу загроз, ризиків і досягнення безпечного функціонування.

Тому стратегічне управління – це складний процес всебічної оцінки бізнес-середовища компанії, визначення впливу внутрішніх і зовнішніх загроз та формування системи заходів щодо забезпечення належного рівня безпеки через обґрунтування та реалізацію відповідних стратегій.

Належне управління безпекою ускладнюється низкою проблем, серед яких нестабільність економіки та її державного регулювання, незавершеність і нестабільність правового поля, значна тінізація ринку, сильна конкуренція, недостатнє фінансове забезпечення, відсутність належного методичного та організаційного супроводу.

У цьому контексті при здійсненні стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємств слід враховувати наступне:

- 1) циклічність розвитку вітчизняної економіки та особливості її трансформації, які визначають вибір інструментів, методів та моделей забезпечення безпеки підприємств;

- 2) необхідність використання системного, ситуаційного та цільового підходу при виборі стратегічних пріоритетів розвитку. Це дає можливість підприємству будувати перспективи розвитку в умовах невизначеності зовнішнього середовища з повним врахуванням ризиків;

- 3) перевірені на практиці методи, інструменти та моделі стратегічного управління [1, с. 215].

До переваг стратегічного підходу до управління фінансово-економічною безпекою підприємства можна віднести:

- мінімізація негативних наслідків поточних змін та невизначених факторів у майбутньому;

- можливість врахувати об'єктивні (зовнішні та внутрішні) фактори, що формують зміни, сфокусувати дослідження на цих факторах та визначити ступінь їх впливу на економічну безпеку;

- можливість отримати необхідну базу для прийняття стратегічних і тактичних рішень щодо забезпечення економічної безпеки підприємства;

- система стратегічного планування підвищує керованість системи економічної безпеки, оскільки дає змогу порівнювати досягнуті результати з поставленими цілями та здійснювати ефективну мотивацію і стратегічний контроль;

- адекватність забезпечити динамізм змін шляхом впровадження стратегічного планування на основі системи регулювання, контролю та аналізу;

- інтегрувати зусилля та дії всіх рівнів управління.

Структурними елементами системи стратегічного управління фінансово-економічною безпекою корпорації є:

- суб'єкти управління фінансово-економічною безпекою корпорації – різні рівні корпорації, об'єднані в робочі групи відповідно до функціональних складових безпеки корпорації (фінансова, інформаційна, кадрова, технології та навички, влада тощо) Менеджери;

- об'єкти управління економічною безпекою – конкретні сфери діяльності компанії, які потребують захисту на належному рівні і на які спрямована діяльність суб'єкта управління. Залежно від ієрархічного рівня об'єктом управління економічною безпекою може бути підприємство в цілому, окремі структурні підрозділи або конкретні функціональні складові. Конкретними об'єктами захисту є ресурси, такі як фінансові, матеріальні, інформаційні та кадрові;

- функція стратегічного управління економічною безпекою підприємства відображає процес реалізації управлінської діяльності;

- методи управління є потенційними способами взаємодії суб'єктів управління з рівнем економічної безпеки і можуть розглядатися як умовно контрпродуктивні;

- стратегія забезпечення економічної безпеки підприємства – це довгостроковий, якісно визначений напрям розвитку, спрямований на забезпечення програмного рівня безпеки функціонування підприємства.

Таким чином, стратегічні підходи в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства є важливою основою для стійкості та конкурентоспроможності. Аналіз ризиків, фінансова стійкість, захист інформації, розвиток кадрового потенціалу та ефективна співпраця з владою є ключовими компонентами цих стратегій. Ці підходи допомагають підприємствам адаптуватися до змін у економічному середовищі та забезпечують їхню стабільність та успішність у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

- 1.Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія/ Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В.,[за ред. Т.Г. Васильціва]. Львів: 2012. 386 с.
- 2.Судакова І.О. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства/ І.О. Судакова // Економічний простір. 2008. №10. С. 148-156.
- 3.Маслак О.І. Управління економічною безпекою підприємства на принципах забезпечення її раціонального рівня / О.І. Маслак, Н.Є.Гришко// Маркетинг і менеджмент інновацій. 2013. №1. С.198-208.
- 4.Економіка підприємства: навч. посіб. /ЛіпичЛ.Г., Буняк Н.М., Загоруйко В.Л. та ін.; за заг.ред. Л. Г. Ліпич; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк : РВВ Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. 492с.
- 5.Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: [навч. посіб.]/ Т.М.Іванюта, А. О. Заїчковський –К.: Центр учбової літератури. 2009. 256 с.
- 6.Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія/ Г.В.Козаченко, В.П.Пономарьов, О.М.Ляшенко. –К.: Лібра, 2003. 280 с.

ФІНАНСУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН

Світлана ОГАНЕСЯН

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
спеціальності 073 «Менеджмент»*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна
Науковий керівник: д.е.н., професор **Оксана БЯЛКОВСЬКА***

Ключові слова: туристичний бізнес, інституціональні зміни, туристичний ринок, фінансування

Фінансування є важливою складовою розвитку туристичного бізнесу, інституціональні зміни в країні можуть впливати на доступність та умови цього фінансування. Інституціональні зміни включають реформи у законодавстві, податкові політики, регулювання та інші аспекти, які можуть створити як позитивний, так і негативний вплив на туристичний бізнес і його фінансування.

Фінансування туристичного бізнесу в умовах інституціональних змін вимагає комплексного підходу, враховуючи роль держави, фінансових установ та вплив інституціональних змін на сам ринок, тому ефективне фінансування сприяє стабільному та сталому розвитку туристичного сектору, що в свою чергу сприяє економічному зростанню та покращує якість послуг для туристів.

Аналіз сучасного фінансування туристичній сфері України доводить, що в цій галузі народного господарства існує ціла низка проблем, які потребують своєчасного вирішення з урахуванням новітніх досліджень, досвіду та практики застосування української й зарубіжної науки.

Сьогодні туристична сфера фінансується за остаточним принципом, оскільки багато державотворців вважають, що туризм є похідною, додатковою

сферою економіки України, не розуміючи її переваги світові тенденції росту. Саме тому вважаємо за доцільне розглянути сучасні механізми державного фінансування туристичної сфери України, а також запропонувати ефективні економічні механізми фінансування цієї галузі господарства країни.

Фінансування туристичної сфери в Україні включає такі джерела:

- доходи державного бюджету;
- державні гранти, державні замовлення під спеціальні туристичні проєкти;
- надходження від міжнародних фінансових установ;
- програми допомоги економічному розвитку від міжнародних організацій та фінансових інститутів;
- приватні фінансові надходження.

Але головним джерелом державного фінансування туристичної сфери України є державний бюджет України. Однак слід зауважити, що при аналізі бюджетного фінансування туристичної сфери є велика складність, яка заключається в тому, що туристична сфера чітко не відображена в переліку статей витратної частини державного бюджету України [1].

Інституційні зміни включають в себе зміни в законодавстві, регулюванні, політиці та інших інституційних факторах, які впливають на бізнес-середовище. Ці зміни можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на фінансування туристичного бізнесу.

Інституційні зміни можуть вплинути на фінансування туристичного бізнесу наступним чином:

1. Зміни в правовому регулюванні – зміни в законодавстві можуть полегшити або ускладнити доступ туристичних підприємств до фінансових ресурсів. Наприклад, спрощення податкового режиму для туристичних підприємств може зробити їх більш привабливими для інвесторів.

2. Ризики та нестабільності – інституціональні зміни можуть створити невизначеність і ризики для туристичних підприємств. Наприклад, політичні зміни або конфлікти можуть призвести до зменшення туристичного попиту та збитків для галузі.

3. Доступ до фінансових інструментів – інституціональні зміни можуть впливати на доступність фінансових інструментів для туристичних підприємств. Наприклад, зміни в банківському регулюванні можуть обмежити доступ до кредиту.

Комплексне та скоординоване інституціональне забезпечення будь-якої сфери чи виду економічної діяльності визначає ефективність їх функціонування, конкурентоспроможність як на національному, так і регіональному, транскордонному та міжнародному рівнях. Туристична сфера не є винятком, а скоріше навпаки, саме комплексність заходів державної туристичної політики підкріплена належним фінансуванням та узгодженістю програм розвитку туризму з програмами інших відомств і міністерств, міжнародними нормативно-правовими актами з регулювання туристичної діяльності створюють передумови успішного та перспективного процвітання сфери туризму, збільшення обсягів реалізації туристичних послуг на внутрішньому та між [2, с.486].

Тому, фінансування туристичного бізнесу в умовах інституціональних змін вимагає комплексного підходу, враховуючи роль держави, фінансових установ та вплив інституціональних змін на сам туристичний ринок.

Ефективне фінансування сприяє стабільному та сталому розвитку туристичного сектору, що у своїй діяльності посилює економічне зростання та покращує якість послуг для туристів.

Список використаних джерел

1.Іванов А.М. Економічні аспекти інституціонального забезпечення державної політики України в сфері туризму Вісник Одеського національного університету.Економіка. 2018. Т.23. №1(66). С.77-81. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/ivanov5.htm.

2.Мігущенко Ю.В. Компаративний аналіз інституціонального забезпечення туристичної діяльності в Україні та Польщі. URL: <https://jbsec.donnu.edu.ua/article/view/4586>.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Юрій СТАНГРЕТ

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
спеціальності 051 «Економіка»,*

*Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна
Науковий керівник: д.е.н., професор Володимир РУДИК*

Ключові слова: пенсійне забезпечення, зарубіжний досвід, не державне пенсійне забезпечення, пенсійна реформа

Останні перетворення у сфері пенсійного забезпечення – так зване «осучаснення пенсій», зумовлене Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» – спроба здійснити прогресивні переміни у бік покращення становища сьогоденних пенсіонерів [1]. Одним із можливих рішень проблеми недостатнього пенсійного забезпечення та засобів покращення фінансового становища громадян може стати участь у недержавному пенсійному забезпеченні, юридична можливість якої існує вже майже 15 років та, на думку дослідників, є досить перспективною. У цьому сенсі корисним буде вивчення досвіду держав, у яких даний рівень вже цілком впроваджений та активно розвивається з метою висвітлення позитивних доробок у досліджуваній сфері.

Уваги, у першу чергу, заслуговують такі країни Європи, як Німеччина, Австрія, Італія, Франція та деякі інші представники Західної Європи, моделі недержавного пенсійного забезпечення яких досить схожі. Так, вони характеризуються як «розподільчо-накопичувальні» та складаються із трьох рівнів (подібно до пенсійної системи України). Перший рівень – обов’язкове пенсійне страхування. «Пенсії від підприємств», тобто добровільна виплата забезпечення колишнім працівникам додатково до пенсії, яку фінансує держава,

– складають другий рівень пенсійної системи [2]. Третій рівень – страхування за рахунок приватного сектору, шляхом здійснення, наприклад, страхування життя з метою накопичення коштів на пенсійне страхування. Пенсійна система Німеччини, між іншим, вважається однією з найефективніших у Європі [3, с. 26].

Проаналізований досвід розвитку недержаного пенсійного забезпечення в даних країнах дає підстави стверджувати про необхідність поширення в Україні саме корпоративних або професійних пенсійних фондів, адже на сьогодні вони ще не здобули належного розповсюдження. Така практика позитивно вплине на рівень життя колишніх працівників, та, безумовно, продуктивність та результативність праці тих осіб, які на сьогоднішній день працюють [3].

Раніше пенсійні системи країн ЄС формувалися виходячи із пріоритету соціальних цілей. Саме це зумовило значні досягнення у цій сфері, передусім мова йде про створення достатньо надійних механізмів гарантій мінімальних доходів пенсіонерам. Однак фінансові, економічні та соціальні причини зумовили необхідність реформування пенсійних систем у зв'язку із скороченням бази внесків і збільшенням кількості отримувачів пенсій.

Світова практика доводить, що у процесі запровадження другого накопичувального рівня слід брати до уваги економічну і політичну готовність країни, а також технічну спроможність. Необхідно також врахувати демографію (кількість та вікову структуру населення, міграційні процеси), стан економіки, інституційний розвиток фінансових ринків, національні особливості державного регулювання (інституційну структуру і функціональну організацію державних регуляторів) [4]. Цікавим також є досвід можливостей поєднання пенсії за віком із доходами від зайнятості. Немає обмежень таких можливостей у Франції, Нідерландах. Існують обмеження в Данії, Фінляндії, Італії, Португалії, Іспанії тощо. Багато країн забороняють зовсім отримувати пенсію за умови продовження трудової діяльності [5].

Натомість Уряд Канади вирішив проводити пенсійну реформу іншим способом, залишивши можливість виходу на пенсію з 55 років. При цьому було зменшено частку державної пенсії та зроблено ставку на відрахування в пенсійні фонди, що будуть інвестувати кошти в цінні папери та отримувати прибутки. Крім того передбачено пільги для підприємців, які постійно переводять гроші в пенсійні фонди своїх робітників і беруть на роботу людей незалежно від їхнього віку. У результаті канадський пенсіонер отримуватиме три різновиди пенсій: 1) державну; 2) пенсію з відрахувань у приватний робітничий фонд, який узгоджують роботодавець і робітник; 3) приватні заощадження [6].

Узагальнення напрацювань провідних науковців щодо вдосконалення національних пенсійних систем дозволили виокремити такі заходи:

- скорочення внесків до обов'язкових схем другого рівня з 4–6 % до уніфікованих сталих 2 % і використання цієї різниці для фінансування своїх систем першого рівня;
- активізації другого рівня пенсійної системи [7];
- перехід від схем з визначеними пенсійними виплатами (ОБ) до схем із визначеними внесками (БО) [8];

- захист пенсійних активів від фінансових ризиків шляхом удосконалення функціонування національних фондових ринків;
- підвищення встановленого пенсійного віку;
- збільшення частки трудової пенсії порівняно з солідарною;
- обмеження дострокового виходу на пенсію за рахунок стимулювання продовження трудового життя;
- подальший розвиток і удосконалення системи накопичувального пенсійного страхування [9];
- державна підтримка базового пенсійного забезпечення;
- зміна формули нарахування пенсій;
- узгодження розміру пенсій і суми внесків, сплачених до пенсійної системи протягом трудового періоду;
- скорочення пільг, пов'язаних з достроковим виходом на пенсію;
- зміна порядку індексації пенсійних виплат (пенсії індексувалися залежно від подорожчання життя, а не прирівнювалися до номінального зростання оплати праці);
- стимулювання розвитку додаткових професійних накопичувальних пенсійних програм і схем індивідуального пенсійного страхування;
- збільшення необхідного страхового стажу, розмірів страхових внесків і модернізація бази їх нарахування [10].

Пенсійним забезпеченням є суспільні відносини щодо забезпечення окремих категорій населення у випадку настання певних соціальних умов, які законодавчо визначені (пенсійний вік, у зв'язку з інвалідністю, в разі втрати годувальника, за вислугу років), надання щомісячних грошових виплат спеціально уповноваженими органами у сфері пенсійного забезпечення за рахунок коштів Пенсійного та інших спеціально створених фондів.

Джерелом формування систем пенсійного забезпечення є те, чим наповнюються певні фонди в залежності від пенсійної системи. Кошти Пенсійного фонду України можна поділити на власні, а також залучені. До власних коштів належать, наприклад, суми єдиного соціального внеску, доходи від використання тимчасово вільних коштів фонду, які сплачені банками за таке користування, кошти від підприємств на покриття фактичних витрат, фінансові санкції та штрафи тощо. Залученими коштами є кошти Державного бюджету України.

Система пенсійного забезпечення – ключовий механізм ефективного функціонування одного із головних інститутів держави, тобто система пенсійного забезпечення і держава взаємопов'язані, без держави існування такої системи неможливе. Немоżliве також існування будь-якого із рівнів пенсійної системи без створення певних інститутів в середині держави, які покликані на реалізацію норм законодавства.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій: Закон України від 03.10.2017 р. № 2148-VIII. Дата

оновлення: 19.12.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2148-19>. (дата звернення: 18.10.2023).

2. Колодін А. І. Пенсійна система Німеччини: корисний досвід для України. URL: <http://sophus.at.ua/publ/>.

3. Ріппа М. Б. Порівняльна характеристика правових систем пенсійного забезпечення і страхування. *Світ фінансів*. 2009. № 2-1. С. 25–27.

4. Шляхи впровадження накопичувальної пенсійної системи. *Цінні папери*. 2010. № 2. 21 січ. URL: <http://www.securities.org.ua/securitiespaper/review.php?id=596&pub=4391>.

5. Яценко Н., Сколотяний Ю. Пенсійна реформа: що мішає? *Дзеркало тижня*. 2010. № 12. 7 бер. – 2 квіт. URL: <http://www.zn.ua>.

6. Сивокінь П. Що може стати альтернативою пенсійної реформи. *Економічна правда*. 2010. 19 серпня. URL: <http://www.epravda.com.ua/publications/2010/08/19/245478>.

7. Толуб'як В. Світова фінансова криза: виклики та висновки для пенсійних фондів. *Вісн. Нац. акад. держ. управління при Президентові України*. 2010. № 4. С. 133-140.

8. Global Pension Asset Study 2011. Towers Watson. URL: <http://www.towerswatson.com/assets/pdf/3761/Global-Pensions-Asset-Study-2011.pdf>.

9. Рудик В. Розвиток системи пенсійного забезпечення в західноєвропейських країнах. *Економіка України*. 2011. № 10. С. 72-78.

10. Скуратівський В., Линдюк О. Державне регулювання фінансового забезпечення пенсійних систем: досвід країн Європейського Союзу. *Вісн. Нац. акад. держ. управління при Президентові України*. 2011. № 1. С. 206-217.

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ДО УМОВ ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Богдана ПЕТРУК

здобувач ОС «Магістр» спеціальності

«Фінанси, банківська справа та страхування»

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Павліна ФУГЕЛО

канд. екон. наук, доцент,

асистент кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Закупівлі в нашій країні здійснюються відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» № 922 та організовані через електронні майданчики. Через ці майданчики, замовники проводять процедури закупівель, публікують закупівлі та роблять усю інформацію загальнодоступною в системі управління даними про

публічні закупівлі Prozorro. Система Prozorro об'єднує понад 35 000 державних установ та 250 000 підприємств.

Однак із початком війни основні принципи закупівель – максимальна економічна вигода, відкритість, прозорість та чесна конкуренція – були замінені такими критеріями, як своєчасна закупівля необхідних товарів, послуг чи робіт та їх відповідність національним інтересам, безпеці і потребам охорони. Тому, Кабінетом Міністрів України 28 лютого прийнято постанову № 169 «Про здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану».

Щодо правильності прийняття Постанови №169 були дискусії. Проте, з огляду на невідкладність прийняття рішень на початку війни, Постанова №169 дає можливість швидко придбати те, що необхідно під час війни. 19.10.2022 набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178 “Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування” (далі - постанова № 1178, Особливості), прийнята відповідно до пункту 3-7 розділу Х “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про публічні закупівлі” (далі – Закон). Причому Закон України "Про публічні закупівлі" залишається чинним та визначає юридичні й економічні принципи проведення закупівель товарів, робіт і послуг для вирішення потреб держави, територіальних громад й об'єднаних територіальних громад.

Ці Особливості містять низку положень, які направлені на оперативне та швидке, ефективне та гнучке забезпечення потреб замовників в умовах воєнного стану шляхом проведення закупівель в прозорий та конкурентний спосіб із використанням механізмів та інструментів закупівель, реалізованих в електронній системі закупівель (далі - ЕСЗ). Основними змінами, які слід врахувати замовникам, є:

1. Порогові межі для проведення відкритих торгів встановлені наступним чином:

- для товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту), вартість яких становить або перевищує 100 тисяч гривень;
- для послуг з поточного ремонту, вартість яких становить або перевищує 200 тисяч гривень;
- для робіт, вартість яких становить або перевищує 1,5 мільйона гривень.

Замовники, у тому числі централізовані закупівельні організації, здійснюють такі закупівлі шляхом застосування відкритих торгів у порядку, визначеному цими особливостями, та/або шляхом використання електронного каталогу для закупівлі товару. При цьому замовник не має права ділити предмет закупівлі на частини з метою уникнення проведення процедури закупівлі відкриті торги/використання електронного каталогу (у разі закупівлі товару), визначеної цими особливостями.

Якщо вартість закупівлі є меншою зазначених порогів, замовники можуть використовувати ЕСЗ відповідно до умов, визначених адміністратором

електронної системи закупівель, у тому числі електронний каталог для закупівлі товарів або шляхом укладання прямих договорів з обов'язковим звітуванням в ЕСЗ про їх укладення.

2. Зменшення строків проведення відкритих торгів та оскарження. Так, з урахуванням передбачених особливостей строк проведення відкритих торгів орієнтовно може становити 20 днів. При цьому строк розгляду скарги органом оскарження становить сім робочих днів з дати прийняття скарги до розгляду який може бути аргументовано продовжено органом оскарження до 12 робочих днів.

3. Особливостями передбачено можливість здійснення закупівлі товарів з використанням електронного каталогу без обмеження граничних вартісних значень. Використання електронного каталогу є також альтернативою відкритим торгам. У разі здійснення закупівлі товару, вартість якого становить або перевищує 100 тис. гривень, з використанням електронного каталогу, замовник здійснює відбір постачальника шляхом запиту ціни пропозицій постачальників.

4. Закупівля здійснюється замовником на підставі наявної потреби у її здійсненні або у разі необхідності планової потреби наступного року (планових потреб наступних періодів). Запланована закупівля включається до річного плану закупівель. Якщо у замовника виникла додаткова потреба (яку замовник не міг передбачити на момент здійснення закупівлі за тотожним предметом закупівлі) у здійсненні закупівлі за предметом закупівлі, закупівля за яким ним вже була здійснена в поточному році, очікувана вартість такого предмета закупівлі не додається до очікуваної вартості тотожного предмета закупівлі (тотожних предметів закупівель), закупівля яких була здійснена; замовник обирає вид закупівлі такого предмета закупівлі з урахуванням вартісних меж, визначених цими особливостями.

5. Передбачена можливість подавати тендерну пропозицію у відкритих торгах з ціною, що перевищує очікувану вартість предмета закупівлі, визначену замовником в оголошенні про проведення відкритих торгів за умови, що таке право і відповідний відсоток перевищення встановлені замовником.

6. Особливостями встановлено широкий перелік випадків, коли придбання замовником товарів, робіт і послуг може здійснюватися без застосування ЕСЗ, шляхом укладання прямих договорів, з подальшим розміщенням в ЕСЗ відповідних звітів про такі договори, а також інформації про внесення змін до договорів. Це стосується випадків, передбачених Законом для застосування переговорної процедури закупівлі, а також окремих закупівель для забезпечення невідкладних потреб, таких як заходів із мобілізації та цивільного захисту, будівництва, реконструкції, капітального ремонту та облаштування місць проживання внутрішньо переміщених та евакуйованих осіб, будівництва, реконструкції, капітального ремонту та облаштування захисних споруд цивільного захисту, у тому числі подвійного призначення, найпростіших споруд, укриттів, для забезпечення функціонування об'єктів критичної інфраструктури тощо. Також до виключень віднесено закупівлі, інформація щодо яких належить до інформації з обмеженим доступом або її розголошення під час дії правового режиму воєнного стану може нести загрозу національній безпеці та/або

громадській безпеці і порядку, а також якщо замовник перебуває в районі проведення воєнних (бойових) дій на момент прийняття рішення про здійснення закупівлі або її здійснення тощо.

7. Передбачено перелік випадків зміни істотних умов договору, у тому числі надано право змінювати ціну за одиницю товару у договорі про закупівлю пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку за умови документального підтвердження такого коливання тощо.

8. Розширено механізм застосування можливості усунення невідповідностей учасником процедури закупівлі, виявлених замовником під час розгляду тендерної пропозиції.

9. У разі закупівлі товару замовнику надано право самостійно визначати необхідність встановлювати до учасника процедури закупівлі кваліфікаційні критерії, визначені статтею 16 Закону.

10. Передбачена можливість за рішенням замовника його відокремленим підрозділам здійснювати закупівлю самостійно для задоволення потреб такого підрозділу. У такому випадку предмет закупівлі визначається замовником окремо для відокремленого підрозділу. Інформація про потребу в закупівлі, що повинна бути здійснена відокремленим підрозділом, вноситься до річного плану замовника.

Установлено також, що замовникам забороняється здійснювати публічні закупівлі товарів, робіт і послуг у юридичних осіб — резидентів Російської Федерації/Республіки Білорусь державної форми власності, юридичних осіб, створених та/або зареєстрованих відповідно до законодавства Російської Федерації/Республіки Білорусь, та юридичних осіб, кінцевими бенефіціарними власниками (власниками) яких є резиденти Російської Федерації/Республіки Білорусь, та/або у фізичних осіб (фізичних осіб-підприємців) — резидентів Російської Федерації/Республіки Білорусь, а також публічні закупівлі в інших суб'єктів господарювання, що здійснюють продаж товарів, робіт і послуг походженням з Російської Федерації/Республіки Білорусь, за винятком товарів, робіт і послуг, необхідних для ремонту та обслуговування товарів, придбаних до набрання чинності цією постановою. При цьому Особливостями передбачено обов'язок замовника відхилити тендерні пропозиції таких учасників.

Водночас, згідно з абзацом третім пункту 2 постанови № 1178 закупівлі товарів, робіт послуг, що розпочаті до набрання цією постановою чинності, завершуються у порядку, що діяв до набрання цією постановою чинності.

Відповідно до абзацу другого пункту 2 постанови № 1178 звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 169 “Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану”, а також договір про закупівлю, всі додатки та зміни до нього після його укладення оприлюднюються замовником протягом 90 днів з дня припинення скасування правового режиму воєнного стану в Україні, якщо замовником не оприлюднено такий звіт, договір про закупівлю, всі додатки та зміни до нього після його укладення до набрання цією постановою чинності.

Отже, дані зміни можуть бути спрямовані на полегшення та прискорення процесу закупівель у військових умовах, а також дотримання максимально економічної вигоди, відкритості, прозорості та чесної конкуренції.

Список використаних джерела

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>

2. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова від 12.10.2022 № 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-п#Text>

3. Закупівлі під час воєнного стану: регулювання та процедури: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/antimonopolne-konkurentne-pravo/zakupivli-pid-chas-voennogo-stanu-regulyuvannya-ta-proceduri.html>

4. Щодо внесення змін до особливостей здійснення публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: веб-сайт. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/shchodo-vnesennya-zmin-do-osoblivostey-zdiysnennya-publichni-zakupivel-na-period-diji-pravovogo-rezhimu-voyennogo-stanu-ta-protyagom-90-dniv-z-dnya-yogo-pripinennya-abo-skasuvannya-4>

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

Світлана САВІЦЬКА

*канд. екон. наук, доцент, асистент кафедри обліку,
оподаткування та технологій електронного бізнесу,
ЗВО «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський*

Військове вторгнення російської федерації на територію України та проведення бойових дій завдали значного удару українській економіці, що безумовно відобразилося на інвестиційній діяльності.

Тому на сьогоднішній день для України важливо розробити правильну стратегію залучення інвестиційного капіталу. В цілому, для залучення державою іноземних інвестицій необхідно, щоб потенційна прибутковість інвестицій для іноземного інвестора була вищою в Україні ніж в його державі за умов здійснення таким інвестором внутрішніх інвестицій у економіку власної країни. Фактично визначається, що інвестиційна привабливість розглядається впливом таких факторів, як наявність пільгових умов ведення бізнесу для іноземних інвесторів, стабільність політико-економічного стану держави та експортний потенціал у галузі інвестування.

Наявність приросту інвестицій в економіку з боку інвесторів, зацікавлених в отриманні прибутку за рахунок створення підприємств, придбання статутного та пайового капіталу при довгостроковій формі капіталовкладень, також відображає зростання рівня довіри іноземних інвесторів до держави, що є певним рейтингом надійності та перспективності вкладення коштів у державу та стимулює подальше збільшення коштів та фінансових інвестицій в економічне життя країни. Розглянемо динаміку інвестицій в Україну з розвинених країн світу за період 2017–2022 років (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка інвестицій в Україну за період 2018–2022 років, млн. дол. США

рік		2018	2019	2020	2021	2022
Обсяги інвестицій		4455	5860	-868	6687	190
Сальдо	в млн. дол. США	+763	+1450	-6728	+7555	-6497
	в %	+17,1	+24	-775,1	+113,0	-3419,5

Відповідно до отриманих результатів бачимо позитивну динаміку до зростання рівня інвестицій в період з 2017 по 2019 рік включно, таким чином рівень даних інвестицій зріс за три роки майже на 40%, що вказує на зростання привабливості України для іноземних інвесторів, при цьому за результатами діяльності 2020 року бачимо скорочення інвестицій до країни у рази, що спричинено світовою пандемією COVID-19, яка вплинула на економічне життя та рівень соціальної захищеності майже всіх країн світу.

2021 став роком відновлення та накопичення іноземних інвестицій до України, варто зауважити, що їх сума зросла на 113,0%, що свідчить про відновлення довіри іноземних інвесторів до України та відчутного позитивного впливу залучених реформ, що є передумовою членства в ЄС.

В 2022 році бачимо різке скорочення інвестицій до України повномасштабне вторгнення з 24 лютого 2022 року і частина інвесторів, що вкладали свій капітал до економіки України почали зменшувати, а часто і припиняти співпрацю.

За даними Національного банку України обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України станом на 31.12.2022 року становив 50 986,7 млн дол. США.

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності.

Станом на 31.12.2022 найвагоміші обсяги прямих інвестицій були спрямовані до підприємств промисловості – 41,9% та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16,3 %.

До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 33,1 %, Нідерланди – 19,5%, Швейцарія – 5,1%, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії – 4,8%, Німеччина – 4,97%, Австрія – 3,2 %, Люксембург – 2,5%, і Франція – 2,2%.

За даними платіжного балансу, опублікованого на сайті Національного банку, за вісім місяців 2023 року чистий приплив прямих іноземних інвестицій оцінено у 2,9 млрд дол. США (у тому числі реінвестування доходів – 2,3 млрд дол. США).

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України в 2022 році склали 409660,0 млн грн.

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, в 2022 році залишаються: промисловість – 30,8%, сільське, лісове та рибне господарство – 12,6 %, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 12,1 %, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 9,0%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 8,9%, будівництво – 8,0 %, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги – 4,3%, інформація та телекомунікації – 4,1 %, операції з нерухомим майном – 3,5 %.

На сьогоднішній день для інвестора важливим питанням залишається це гарантія збереження інвестицій у воєнний та повоєнний час. Саме цей фактор є одним із найбільших стримувальних факторів, тому на сьогоднішній день уряд України та міжнародні організації повинні працювати над мінімізацією ймовірних фінансових та інвестиційних ризиків.

Держава в рамках законотворчої діяльності повинна здійснювати конкретні кроки для покращення бізнес-клімату та залучення світових інвесторів. Створення сприятливого правового середовища, зниження бюрократичних перешкод, корупційного складника та вдосконалення інвестиційного законодавства – одні з них. Верховна Рада України 10 квітня 2023 року прийняла у першому читанні за основу проєкт закону про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» (за реєстраційним номером 8138). Законопроєктом передбачається зменшення мінімально необхідного обсягу значних інвестицій з 20 до 12 млн євро. Також зменшення мінімально необхідного створення нових робочих місць (з 80 до 50). Передбачається можливість заявнику та інвестору зі значними інвестиціями бути однією юридичною особою. Крім цього, можливе включення плати за приєднання до мереж електро-, газопостачання тощо до обсягу значних інвестицій.

Тобто проєкт закону спрямований на вдосконалення законодавства щодо надання державної підтримки інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями в Україні. Зараз гостро постає питання щодо вдосконалення законодавства щодо надання державної підтримки інвестиційним проєктам зі значними інвестиціями, а також усунення труднощів для реалізації таких проєктів та отримання державної підтримки. І ще проєкт про внесення змін до Закону «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» розроблено з метою забезпечення необхідних умов для масштабування інвестицій в Україні в умовах воєнних дій та повоєнного відновлення.

Страхування інвестицій від воєнних ризиків є важливим інструментом сприяння інвестиціям та економічному зростанню в багатьох країнах світу. Оскільки, надаючи інвесторам захист від втрат через воєнні дії, уряди допомагають створити більш стабільне та безпечне середовище для інвестицій, що в підсумку приносить користь економічному розвитку країни в цілому. Як свідчить міжнародний досвід, уряди багатьох країн забезпечують страхування інвестицій від воєнних ризиків через спеціалізовані установи.

Список використаних джерел

1. Різник Д.В. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення в Україну. Економіка та суспільство. Випуск № 48. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-60>
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2244>
2. Інвестиційна привабливість: законодавчі рішення та ключові фактори для економіки України <https://pravo.ua/investytsiina-pryvablyvist-zakonodavchirishennia-ta-kliuchovi-factory-dlia-ekonomiky-ukrainy/>
3. Веб-сайт Національного банку України <https://bank.gov.ua/>
4. Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України <https://www.me.gov.ua/>

ВПЛИВ ПДФО З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НА ДОХОДИ БЮДЖЕТІВ ОТГ ТА ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Павліна ФУГЕЛО

*канд. екон. наук, доцент,
асистент кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський*

Ключові слова: податок з доходів фізичних осіб, ПДФО з військовослужбовців, доходи місцевих бюджетів.

Для переважної більшості громадян України та в переважній більшості випадків ставка ПДФО з 2016 року становить 18%.

Податок на доходи сплачують і військовослужбовці. За 10 місяців 2023 р. сума цього податку становила близько 80 мільярдів гривень. Відповідно, з цієї суми 64% повернулися місцевим громадам, де ці військовослужбовці зареєстровані. Від початку повномасштабного вторгнення місцеві громади втратили частину доходу через міграцію і компенсували втрати коштом ПДФО військових.

ПДФО в Україні сплачується не за місцем проживання конкретного працівника (а часто і не за місцем фактичного місця роботи), а за місцем реєстрації роботодавця, що є окремим дискусійним питанням. Відповідно великі доходи отримали громади, на території яких зареєстровані військові частини або навчальні центри.

Зважаючи на пріоритетність видатків та вимоги воєнного стану, органи місцевого самоврядування перш за все здійснили скорочення всіх непершочергових видатків. Проте отримання неочікувано великих надходжень призвело до доволі неоднозначних рішень в окремих громадах.

Як наслідок, на розгляд ВРУ було внесено законопроект щодо спрямування так званого військового ПДФО на закупівлю техніки й власне виробництво зброї.

Аргументами за перерозподіл ПДФО були:

- зростання надходжень громад через «військовий» ПДФО є свого роду штучним та зумовленим специфічними обставинами через війну. Іншими словами, зростання цих надходжень не є заслугами окремих громад. Грошове забезпечення військовим платиться з державного бюджету, тому й має повертатись до держбюджету;

- не всі громади раціонально використовують «незаплановані» надприбутки;

- у силу різноманітних обмежень громади мають менші можливості щодо закупівлі військового обладнання, ніж централізована влада [1].

Відповідно, 8 листопада 2023 р. Парламент підтримав у другому читанні та в цілому проект Закону України «Про внесення змін до розділу VI Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України».

Згідно нього ресурс від ПДФО з військових буде спрямовано до спецфонду держбюджету на конкретні цілі:

- з 01 жовтня та до кінця 2023 року:

- 50% – Держспецзв'язку на закупівлі спеціальної техніки та обладнання;

- 50% – Мінстратегпрому на закупівлю артилерійських систем та боєприпасів.

- з 01 січня 2024 року та до 31 грудня року, в якому припинено чи скасовано воєнний стан, «військове» ПДФО розподілятиметься в наступних пропорціях:

- 45% для виробництва та закупівлі спецтехніки і обладнання (безпілотники, морські дрони) – Адміністрації Держспецзв'язку;

- 45% Мінстратегпрому для виконання програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, впровадження нових технологій та для виготовлення продукції оборонного призначення.

- 10% Розпорядникам сектору безпеки і оборони для автоматичного розподілу між військовими частинами пропорційно відповідно до сплаченого ПДФО [3].

У 2024 році планується отримання 96,3 млрд грн ПДФО з військових.

"Звичайне ПДФО" залишається в громадах в обсязі 64% (при цьому не менше 4% загальної суми податку мають бути спрямовані на проведення розрахунків при виробництві теплової енергії, а також на підтримку підприємств з виробництва, постачання теплової енергії, а також централізованого постачання холодної води та водовідведення)".

У 2024 році реверс не вилучається з усіх громад, також у 2024 році всі громади дотягуються до рівня доходів 2021 року дотаціями, а села та селища отримують можливість здійснювати внутрішні та зовнішні запозичення за погодженням з Мінфіном (зараз можуть здійснювати тільки міські громади).

При цьому залишки на рахунках органів місцевого самоврядування можна буде використовувати лише на пріоритетні видатки: соціальні, підтримку оборони, лікування та реабілітацію осіб, які постраждали від російської агресії тощо.

За даними Міністерства фінансів для компенсації можливих втрат доходів у 2024 році передбачено спрямувати на місцевий рівень:

- базову дотацію (21,1 млрд гривень);
- додаткову дотацію (33,4 млрд гривень);
- залишитися у розпорядженні органів місцевого самоврядування реверсна дотація (14,1 млрд гривень);
- додатково буде перераховано в регіони 4% ПДФО (12,3 млрд гривень) для сталого проходження опалювального сезону [5].

Список використаних джерел

1. Поворозник В. Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/money/za-chas-viyni-dokhodi-gromad-vid-pdf-o-zbilshilis-u-visim-raziv-uryad-planue-viddati-ikh-na-tekhniku-ta-zbroyu-ekonomist-vasil-povoroznik-rozpoviv-u-chomu-sut-rishennyata-zibrav-vsi-za-y-proti-initsia-27092023-16285>
2. Офіційний сайт Асоціації міст України. URL: <https://auc.org.ua/>
3. Проект Закону про внесення змін до розділу VI Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42765>
4. P. Fuhelo; O. Zharikova; K. Blishchuk; T. Baranovska; N. Gudzenko Financial support of territorial communities of Ukraine in the context of decentralization. Independent Journal of Management & Production. 2022. N. 3 (13). P. S291-S309.
5. "Військове" ПДФО: з місцевих бюджетів - на потреби військового часу. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/17420>

ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Тарас МАТВІЙ

здобувач вищої освіти ОС «Магістр»

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ЗВО «Подільський державний університет», Україна

Науковий керівник: канд. екон. наук., доцент, асистент

Світлана САВІЦЬКА

Фінансування оборотних активів є одним з основних етапів процесу управління ним. Процес управління оборотними активами підприємства торгівлі характеризується дуалістичним характером, що, з одного боку, потребує формування необхідного обсягу оборотних активів для ефективного функціонування підприємства, а з іншого боку, передбачає пошук джерел фінансування визначеної суми оборотних активів. Таким чином, фінансування оборотних активів відіграє важливу роль у процесі управління ними, а також обумовлюється загальним фінансовим станом підприємства торгівлі, свідчить про рівень фінансової безпеки підприємства.

Діагностика ефективності фінансування оборотних активів здійснюється на основі розрахунку основних коефіцієнтів. Важливість ефективного

управління оборотними активами важко переоцінити. Нестача оборотного капіталу може паралізувати діяльність підприємства або погіршити його ліквідність, а надлишок означатиме, що частина капіталу не працює і не приносить прибутку.

Оборотні активи – це ті активи, без яких неможливе ведення господарської діяльності підприємства. Оборотним капіталом на кожному підприємстві оперують щоденно: закупають сировину і матеріали, використовують їх у виробництві, відвантажують готову продукцію, отримують гроші від дебіторів. Кожне підприємство формує власну політику управління оборотними активами. Ця політика встановлює необхідну потребу в оборотних активах, визначає їх склад і структуру та джерела, з яких повинні фінансуватись ці активи.

Процес фінансування оборотних коштів та управління ними є одним з напрямів функціонування фінансового менеджменту підприємства, оскільки обсяг та структура оборотних активів щодня змінюються. Керівники підприємства мають чітко розуміти те, які джерела фінансування вони будуть залучати, щоби здійснювати свою діяльність. Від чіткої та злагодженої роботи фінансового менеджменту залежить фінансове благополуччя підприємства.

Недостатність джерел фінансування підприємств оборотними коштами негативно позначається на процесі виробництва, отже, негативно позначиться на ефективності здійснення господарської діяльності підприємства. До основних причин нестачі обігових коштів можна віднести підвищення цін внаслідок інфляції, нецільове використання оборотних коштів, несвоєчасне фінансування приросту нормативу оборотних коштів тощо.

Підприємства реального сектору економіки, які належать до малого та середнього бізнесу, можуть розраховувати на державну підтримку у вигляді дотацій, субсидій та субвенцій. Це цільові види підтримки, які призначені для виконання поставлених виробничих завдань

Правильний вибір джерел фінансування оборотних коштів підприємства є одним з основних завдань фінансового менеджменту, оскільки саме від цього залежатимуть ліквідність та фінансова стійкість підприємства. Узагальнюючи всі переваги й недоліки описаних джерел фінансування оборотних коштів, зазначаємо, що формування оборотних коштів за рахунок позикового капіталу є дорожчим, але менш ризиковим, тоді як фінансування за рахунок залучених коштів має більший ризик, проте є значно дешевшим. Відповідно, залежно від вибраного джерела фінансування різною буде дохідність. Використання залучених коштів сприятиме зростанню дохідності, а позикових – зменшенню.

Список використаних джерел

1. Стратійчук В. М. Фінансування оборотних активів підприємств торгівлі України: тенденції розвитку та фактори впливу. Економічний простір № 157. 2020. С.60-64
2. Стецюк П.А. Методичний інструментарій оцінки ефективності оборотних активів підприємства. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. № 3 (25). С. 13–19

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, КОНТРОЛЮ Й ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ:
СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Збірник матеріалів

VIII Міжнародної науково-практичної конференції

09 листопада 2023 року

(електронне видання)

Матеріали друкуються в авторській редакції

Підписано до поширення

через мережу Інтернет 30.11.2023 р.

Обл.–вид. арк. 26,2. Ум.д.а. 10,75. Тираж 30 прим. Зам.

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Кам'янець-Подільський – 2023